

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK CEZA HUKUKU'NDA HAPİS CEZASININ
ERTELENMESİ (TCK m.51)

Özge NACAR

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Pınar BACAKSIZ

İZMİR-2022

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türk Ceza Hukuku’nda Hapis Cezasının Ertelenmesi (TCK m. 51)” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2022

Özge NACAR

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Türk Ceza Hukuku’nda Hapis Cezasının Ertelenmesi
(TCK m. 51)
Özge NACAR
Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Kamu Hukuku Programı
Yüksek Lisans Tezi

1 Haziran 2005 tarihli 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu’yla birlikte hukuk sistemimizde birçok değişiklik yapılmıştır. Mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunlara göre değişikliğe uğrayan kurumlardan biri de ertelemedir. Bu değişiklikler ile aynı tarihte yürürlüğe giren kanunlardan bir diğeri ise 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunudur. Bu kanun ile kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumları da Türk Ceza Hukukuna dahil edilmiştir. Tüm bunlara ek olarak yapılan en önemli değişikliklerden biri ise 5237 sayılı kanun uyarınca yalnızca hapis cezalarının ertelenmesinin kabul edilmiş olmasıdır. Yani önceki kanunların aksine 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na göre yalnızca hapis cezaları ertelenebilmekte, adli para cezaları ise ertelenememektedir.

Yaptırımla ilişkili olduğu için hapis cezasının ertelenmesi kurumuna uygulamada sıkça rastlanmaktadır. Tezimizde değineceğimiz hususlar ve yer verdiğimiz Yargıtay kararları dikkate alındığında hapis cezasının ertelenmesi hususuna dair çeşitli sorunların var olduğu görülecektir. Bu tezin amacı, hapis cezasının ertelenmesi kurumunu tüm yönleriyle ele alıp bu kurumu hem teorik hem de pratik olarak incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Erteleme, Hapis Cezası, Deneme Süresi.

ABSTRACT
Master's Thesis
Suspension Of Prison Sentence In Turkish Criminal Law
(TCL Article 51)
Özge NACAR

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Public Law
Public Law Program

With the new Turkish Penal Code No. 5237 dated June 1, 2005, many changes have been made in our legal system. One of the institutions that changed according to the repealed Turkish Penal Code No. 765 and Law No. 647 on the Execution of Penalties is postponement. Another law that came into force on the same date with these amendments is the Criminal Procedure Code No. 5271. With this law, the institutions of postponing the filing of a public lawsuit and postponing the announcement of the verdict are also included in the scope of the Turkish Penal Code. In addition to all these, one of the most important changes is that only the postponement of prison sentences was accepted in accordance with the Law No. 5237. In other words, unlike the previous laws, according to the Turkish Penal Code No. 5237, only prison sentences can be postponed, judicial fines cannot be postponed.

The institution of suspension of prison sentence because it is related to the sanction is frequently encountered in practice. Considering the issues that we will mention in our thesis and the Supreme Court decisions we have included, it will be seen that there are various problems regarding the suspension of the prison sentence. The aim of this thesis is to examine the institution of the suspension of prison sentence in all its aspects and to examine this institution both theoretically and practically.

Key Words: Suspension, Prison Sentence, Probationary Period.

KISALTMALAR

ADSK	Adli Sicil Kanunu
AY	Anayasa
AYM	Anayasa Mahkemesi
Bkz	Bakınız
CD.	Ceza Dairesi
CGTİHK	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CİHK	Cezaların İnfazı Hakkında Kanun
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
Çev	Çeviren
ÇKK	Çocuk Koruma Kanunu
E.	Esas
ET	Erişim Tarihi
EÜHFD	Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HAGB	Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
K.	Karar
KT.	Karar Tarihi
KTK	Karayolları Trafik Kanunu
M	Madde
No	Numara
RG	Resmî Gazete
s	Sayfa
SBF	Sosyal Bilimler Fakültesi
ss	Sayfa Sayısı
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TCK	Türk Ceza Kanunu
TMK	Terörler Mücadele Kanunu
YCGK	Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YİBCGK	Yargıtay İçtihadı Birleştirme Ceza Genel Kurulu
YKD	Yargıtay Kararları Dergisi

TÜRK CEZA HUKUKU'NDA HAPİS CEZASININ ERTELENMESİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR	vi
İÇİNDEKİLER	vii

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ERTELEME KAVRAMI, ERTELEMeye BENZER KURUMLAR VE ERTELEME KURUMUNUN ÇEŞİTLERİ

I. GENEL OLARAK ERTELEME KAVRAMI	3
A. Erteleme Kurumunun Amacı ve Hukuki Niteliği	7
B. Erteleme Kurumunun Tarihsel Gelişimi ve Türk Hukukuna Girişi	12
II. ERTELEME KURUMU HAKKINDA ALEYHE VE LEHE GÖRÜŞLER	16
A. Erteleme Aleyhindeki Görüşler	16
B. Erteleme Lehindeki Görüşler	18
III. ERTELEMeye BENZER KURUMLAR	20
A. Erteleme ve Af	20
B. Erteleme ve Koşullu Salıverilme	24
C. Erteleme ve Güvenlik Tedbirleri	28
IV. TÜRK CEZA KANUNUNDA DÜZENLENEN ERTELEME ÇEŞİTLERİ	32
A. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi	32
1. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesinin Şartları	35
(a) Objektif Koşul	35
(b) Sübjektif Koşul	37

B. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması	37
1. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılmasının Şartları	40
(a) Objektif Koşul	40
(b) Sübjektif Koşul	41
C. Cezaların Ertelenmesi	47

İKİNCİ BÖLÜM

HAPİS CEZASININ ERTELENMESİ, KOŞULLARI

VE SONUÇLARI

I. TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA HAPİS CEZASININ ERTELENMESİ	50
A. Genel Olarak	50
B. Hapis Cezasının Ertelenmesinin Koşulları	52
1. Ertelemeye Konu Olan Mahkûmiyetin Vasfı ve Süresi	52
2. Sanığın Adli Geçmişine İlişkin Durumu	57
(a) Mahkûmiyet Sayılan Haller	57
(b) Mahkûmiyet Sayılmayan Haller	59
3. Sanığın Gelecekte Suç İşleme İhtimaline İlişkin Mahkeme Kanaati (Sübjektif Koşul)	61
4. Hâkim Tarafından Belirlenebilecek Koşullar (Koşula Bağlı Erteleme)	65
C. Hapis Cezasının Ertelenmesi Kararının Verilmesi	68
1. Erteleme Kararını Verecek Mercî	69
2. Erteleme Kararının Hukuki Niteliği	72
3. Erteleme Kararının Özellikleri	73
(a) Mahkemenin Takdirine Bağlı Olması Meselesi	73
(b) Kararın Ne Zaman Verilmesi Gerektiği Meselesi	75
(c) Erteleme Kararının Bölünebilirliği/Bölünmezliği Meselesi	76
(d) Kararın Verilmesinde Talebin Şart Olmaması Meselesi	79
(e) Erteleme Kararında Gerekçe Zorunluluğu Meselesi	81
(f) Aleyhe Bozma Yasağı (Reformatio in Peius)	82

(g) Sanığın Mahkeme Huzurunda Bulunma Zorunluluğu Meselesi	85
(h) Takdiri İndirim Nedenlerinin Uygulanması Meselesi	87
D. Erteleme Kararının Sonuçları	88
1. Her Halde Doğacak Olan Sonuçlar	88
2. Deneme Süresi Söz Konusu Olduğunda Doğacak Sonuçlar	95
3. Denetim Süresi Söz Konusu Olduğunda Doğacak Sonuçlar	97
SONUÇ	101
KAYNAKÇA	106

GİRİŞ

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "cezalar" başlığı altındaki 45. maddesinde, *"Suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezalarıdır"* denilmektedir. Madde metninden de anlaşılacağı üzere mülga 765 sayılı TCK'nın aksine güncel mevzuatımızda asli ve fer'i ceza ayırımına gidilmemiş, ceza türleri olarak yalnızca hapis cezası ve adli para cezası sayılmıştır.

Kural olarak cezaların infazının, infaz kurumlarında çektirilmesi söz konusu olsa da bazı şartların varlığı halinde infazın dışarıda gerçekleştirilmesi durumu da söz konusu olabilmektedir. Tezimizin konusunu oluşturan ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 51.maddesinde düzenlenen "Hapis Cezasının Ertelenmesi" kurumu da cezanın toplum içerisinde çektirilmesini öngören bir düzenlemedir. Hapis cezasının ertelenmesi kurumunun esas amacı, ilk defa suç işleyen veya tesadüfi suçlu olarak tabir edilen kişilerin direkt olarak infaz kurumuna gönderilmesi yerine, kişiyi belirli koşullar altında toplum içinde ıslah etmek ve kendisine bir şans daha tanınmasını sağlamaktır.

Bu tezin konusunu, cezaların amacı ve ümanizm ilkesi ışığında, suçluların ıslah edilmesi yolunda oldukça önemli bir basamağı oluşturan hapis cezasının ertelenmesi kurumu oluşturmaktadır. Tez içerisinde "erteleme kurumu" kavramından bahsedilirken yalnızca hapis cezasının ertelenmesi değil bunun yanında "Erteleme Kurumunun Türleri" başlığı altında incelediğimiz kurumlar da kastedilmektedir. Ayrıca bu hususlarla ilgili, mülga 765 sayılı TCK ile 5237 sayılı TCK arasındaki farklara konu başlıkları altında gerekli görülen yerlerde yer verilmiş, bu farklar ayrı bir başlık altında incelenmemiştir.

Bu tez iki ana bölümden oluşmaktadır.

Tezimizin birinci bölümünde ertelenmenin; kavramsal olarak karşılığı, kurumunun tarihsel gelişimi, hukuki niteliği, amacı gibi konulardan bahsedilip bu kuruma dair eski ve yeni mevzuat karşılaştırmalarına yer verilecektir. Devamında erteleme kurumu hakkında lehe ve aleyhe görüşlere yer verilecek ardından erteleme kurumu ile erteleme kurumuna benzerlik gösteren af, koşullu salıverilme ve güvenlik tedbirleri konusuna değinilip aralarındaki benzerlik ve farklara yer verilecektir. Bu farkların incelenmesi ve anlaşılması erteleme kurumunun niteliğinin belirlenmesinde

önemli bir role sahiptir. Çünkü cezası ertelenen kişinin bir tür affa tabi tutulduğu düşüncesi toplumun suç politikalarına ve cezaların caydırıcılığına dair inançlarını sarsmaya oldukça müsaittir. Bu sebeple erteleme kurumunun benzer kurumlarla olan farklarının iyice anlaşılması için bölüm içinde bu hususlar maddeler halinde incelenmiştir. Bölümün devamında, Türk Ceza Hukukunda düzenlenmiş olan erteleme kurumlarına tek tek yer verilip, hapis cezasının ertelenmesi kurumunun incelenmesine geçmeden önce aralarındaki benzerlik ve farkların daha iyi anlaşılabilmesi için öğretilerdeki görüşler ve Yargıtay kararları ışığında yalın ve anlaşılır bir dille konunun aslı anlatılmaya çalışılacaktır. Bölüm açıklamasından da anlaşılacağı üzere erteleme denilince akla yalnızca hapis cezasının ertelenmesi kurumu gelmemektedir. Mevcut mevzuatlarımızda birden çok erteleme kurumu düzenlenmiştir. Birinci bölümün devamında, bu kurumların neler olduğu ve hapis cezasının ertelenmesi kurumu ile aralarındaki farklara değinilmiştir. Nitekim özellikle uygulamada erteleme denilince akıllara ilk olarak “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması” kurumu gelmektedir. Fakat tezimizde de detaylı bir şekilde aktardığımız üzere hapis cezasının ertelenmesi kurumu da en az hükmün açıklanmasının geri bırakılması kadar önemli bir kurumdur. Bu bölümde özellikle bu iki kurum arasındaki benzerlik ve farklılıklar üzerinde durulup her iki kurumun da güncel mevzuatlarımız gereği ayrı ayrı öneme sahip olduklarının anlaşılması amaçlanmıştır.

Tezimizin ikinci bölümünde; 5237 sayılı TCK’nın 51.maddesinde düzenlenen hapis cezasının ertelenmesi kurumuna genel hatlarıyla değinildikten sonra hapis cezasının ertelenmesinin objektif ve sübjektif koşullarına, erteleme kararının özelliklerine, uygulamadaki bazı sorunlara ve son olarak hapis cezasının ertelenmesi kararının sonuçlarına değinilerek tezimizin sonuç kısmına geçilecektir. Bu bölümde üzerinde durulması gereken en önemli noktaların başında hapis cezasının ertelenmesi kararına hükmedilmesi için gereken şartlardır. Bu şartlar, hapis cezasının ertelenmesi kurumunu her ne kadar diğer erteleme kurumlarına benzetilse de onlardan ayıran en önemli noktaların başında gelmektedir. Bu husus iyice anlaşıldığı takdirde hapis cezasının ertelenmesi kurumunun hala gerekli ve önemli olduğuna dair tezimiz doğrulanmış olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ERTELEME KAVRAMI, ERTELEMeye BENZER KURUMLAR VE ERTELEME KURUMUNUN ÇEŞİTLERİ

Bu bölümde ertelemenin kavramsal olarak ne anlama geldiği, kurumunun tarihsel gelişimi, hukuki niteliği ve amacı hakkındaki bilgilere yer verilip temellerinin hangi ilkeler üzerinde şekillendiğinin anlaşılması açısından gerek eski gerek yeni kanunlar ışığında bir değerlendirme yapılacaktır. Bu bölümde erteleme kurumu hakkındaki lehe ve aleyhe görüşlere de yer verilerek bu kurumun içeriğinin en net şekilde anlaşılması hedeflenmiştir. Bölümün devamında, erteleme kurumuna benzer kurumlara ve Türk Ceza Hukukunda düzenlenmiş olan erteleme kurumlarına tek tek yer verilip hapis cezasının ertelenmesi kurumunun incelenmesine geçmeden önce aralarındaki benzerlik ve farkların daha iyi idrak edilebilmesi için öğretilerdeki görüşler ve Yargıtay kararları ışığında yalın ve anlaşılır bir dille konunun özü anlatılmaya çalışılacaktır.

I. GENEL OLARAK ERTELEME KAVRAMI

Suç politikalarının, özellikle son yıllarda, yoğun bir şekilde eleştirilmesiyle birlikte toplumda, suçluların daha fazla ceza almaları ve her mahkûmiyet hükmü alan kişinin muhakkak ceza infaz kurumlarına gönderilmesi gerektiğine dair genel bir kanının varlığından söz etmemiz mümkündür. Şahsımıza göre toplum bilincini artırmak, doğru bir suç politikasının varlığı için en önemli adımlardan birini oluşturmaktadır. Hal böyleyken işlenen suçların karşılığı olarak verilen “ceza” kavramının ne anlama geldiği ve amacının ne olduğu hususuna değinmek yerinde olacaktır.

“Ceza, topluma büyük ölçüde zarar veren fiiller karşılığı devletin son çare olarak kanun ile yarattığı ve izlediği diğer yapıcı amaçlar yanında, özellikle suç işleyeni bazı yoksunluklara tabi kılmak ve toplumun işlenen fiili onamama tutumunu belirtmek üzere ilke olarak bir yargı kararı ve suçlunun sorumluluk derecesi ile

*orantılı biçimde uygulanan korkutucu, caydırıcı bir yaptırımdır*¹”. Kısacası ceza, işlenen suçun karşılığı olarak devlet tarafından uygulanan yaptırımları ifade etmektedir² . Peki devletler, bu yaptırımları uygularken yalnızca suçlulara bedel ödetmek, mağdurların vicdanlarını rahatlatmak ve bu süre zarfında suçluları toplumdan izole ederek suç işlenmesinin önüne geçmek amacını mı gütmektedirler? Bu soruların cevabını verebilmek için cezaların amacının³ ne olduğu hususunun anlaşılmasının oldukça önemli olduğu kanaatindeyiz.

Özel önleme (uslandırma) teorisine göre; cezaların amacı geleceğe yöneliktir. Bu nedenle cezalar failin gelecekte yeniden suç işlemesinin önüne geçmek için verilmektedir. Yani bu kapsamda ceza, suçun sonucu değil cezalandırmanın vesilesidir⁴ . Bu teorinin asıl amacı cezaların bir müeyyide olarak değil bir iyileştirme aracı olarak görülmesinin sağlanmasıdır. Bu husus bilhassa cezaların infazı aşamasında kendini göstermektedir⁵ .

Genel önleme (caydırma) teorisine göre, cezanın amacı korumadır. Fakat burada bahsedilen koruma, fail için değil toplum için söz konusudur. Yani bu teori çerçevesinde cezaların amacı, fail için en uygun cezayı vererek toplumu işlenebilecek olası diğer suçlardan muhafaza ederek genel huzuru ve asayişini sağlamaktır. Suç işleyen kişilerin gereken şekilde ve tatmin edici bir biçimde cezalandırılmaları, suç işleme eğilimli olan kişileri korkutacak ve böylelikle suçun işlenmesinin önüne geçilecektir⁶ . Fakat bu cezalandırmalar elbette ki, insan haysiyetiyle bağdaşan yaptırımlardan oluşmalıdır⁷ .

¹ Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt III**, 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2020, ss. 3-4.

² Nur Centel, “Cezanın Amacı ve belirlenmesi”, **Turhan Tufan Yüce’ye Armağan**, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2001, (Cezanın Amacı), s. 337.

³ Cezaların amacında mutlak ve nispi teoriler yer almaktadır. Tezimizin konusu sebebi ve konunun uzayıp dağılmaması için yalnızca nispi teorilerden olan özel önleme ve genel önleme teorileri ele alınacaktır. Nitekim çağdaş hukukta dikkate alınan teoriler de bunlardır.

⁴ Centel, Cezanın Amacı, s. 340.

⁵ A. Vedat Dilberoğlu, “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı ve Niteliği”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 65, Sayı: 4, 2016, s. 1525.

⁶ Centel, Cezaların Amacı, s. 345.

⁷ Dilberoğlu, s. 1525.

Cezanın yukarıda bahsettiğimiz amaçları göz önüne alındığında cezanın yalnızca bedel ödetme, öç alma vs. gibi durumları hedeflemediği görülmektedir. Cezalar, suçlulara bedel ödetmek, toplumu korumak, mağdurların vicdanını rahatlatmak ve en nihayetinde suçluyu ıslah ederek uzun vadede suçların işlenmesinin önüne geçmek amacını taşımaktadır. Suçluların ıslahı, cezaların amaçlarından biri olmakla birlikte aynı zamanda bir ceza hukuku ilkesi olan “ümanizm ilkesi” ile de yakından ilgilidir. Ümanizm ilkesinden kasıt, suç işlemesi sebebiyle ceza yaptırımına tabi tutulan suçlunun yeniden topluma kazandırılmasını sağlamaktır⁸. Devletler suç politikalarını özellikle modern anlamda, suçluların ıslahına yönelik şekilde şekillendirmişlerdir.

Tabiidir ki Türk Ceza Hukuku kapsamında da cezaların caydırıcılığı kadar suçluların ıslahı ve topluma yeniden kazandırılmaları konusu oldukça önemli bir yere sahiptir. Gerek mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, gerek Mülga 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun ve gerekse de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda suçluların belirli şartları taşımaları halinde cezaevlerine girmek yerine cezalarını toplumdan izole olmadan, toplum içinde çekmelerini sağlayacak düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemelerden biri de erteleme kurumudur.

Cezalar sisteminde tamamlayıcı bir niteliğe sahip olan “erteleme”⁹ kurumu, aynı zamanda kendine özgü bir müessesedir. Cezaların bireyselleştirilmesi¹⁰ bakımından bir araç niteliğine de sahip olan bu kurumun¹¹ bir diğer tanımına ise “muayyen müddeti geçmeyen bazı nev’i mahkumiyetlerin sanığın geçmişteki hal ve

⁸ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 64.

⁹ “Cezanın ertelenmesi, hüküm verildikten sonra cezanın çektirilmesinden koşullu olarak vazgeçilmesidir” tanımı için Bkz; Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 7. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 627.

¹⁰ “Modern hukukta bireyselleştirme ceza veya güven yaptırımının, suçlunun psikolojik, psikiyatrik, patolojik durumuna uyandırılması olup, amaç suçluyu topluma yeniden kazandırmaktır.” tanımı için Bkz; Doğan Soyaslan, “Cezaların Bireyselleştirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 1-2, Yıl: 2003, s. 26.

¹¹ Haluk Çolak ve Uğurtan Altun, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Cezaların Ertelenmesi”, http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/26.sayi/09_29_05.pdf, s.1, (ET. 05.04.2019).

ahlaki temayüllerine göre infazından safı nazar edilmesidir” şeklinde yer verilmiştir¹². Aynı zamanda erteleme kavramı, sözlük anlamı olarak “*Ertelemek işi, tehir, tecil, talik*” şeklinde tanımlanmıştır¹³.

Tüm bu tanımlamaların yanı sıra erteleme ve tecil kavramlarının birbirleri yerine kullanılmaları hususuna da değinmekte fayda görüyoruz. Her ne kadar erteleme ve tecil sözcükleri anlamsal olarak bağdaştırılıp birbirleri yerine kullanılmışlarsa da anlam olarak eşit değildir. Tecil, mehil vermek anlamına gelirken; tehir (erteleme) sonraya bırakmak anlamına gelmektedir¹⁴. Her ne kadar 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 89. vd. maddelerinde “Cezaların Tecili” başlığı altında “*tecil*” kavramına yer verilmişse de 5237 sayılı TCK’da bu kavramın yerini “*Erteleme*” kavramı almıştır. Yine 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun ilgili maddelerinde ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun 19 ve 23. maddelerinde “*tecil*” yerine “*erteleme*” kavramı kullanılmıştır. 5237 sayılı TCK’nın genel gerekçesinde kanun dilinin sadeleştirilmesinin amaçlandığı belirtildiğinden eski kanunlarda kullanılan “*tecil*” sözcüğünün yerini “*erteleme*” sözcüğünün aldığını belirtmekte fayda görüyoruz.

Kişi bir suçu bilerek ve isteyerek ya da kazara işlemiş ve bunun sonucunda toplumsal normların veya iç hesaplaşmasının da etkisiyle pişman olmuş, aynı zamanda bu hususta mahkemede, bu kişinin bir daha suç işlemeyeceği konusunda vicdani kanaat oluşmuşsa erteleme gerekliliğinden söz edilebilir¹⁵.

Erteleme kurumu suç işlemiş olan fail hakkında kamu davasının açılması, duruşmanın yapılması, suçluluk hususunun tespiti, bu kişi hakkında mahkumiyete hükmedilmesi durumunda infazının belirli bir süre zarfında göstereceği iyi halli davranışlar sebebiyle ertelenmesi veya mahkumiyetin esas olarak hiç gerçekleşmemiş sayılması sonucunu doğurmaktadır¹⁶.

¹²Müfit Birsen, “Tecil”, **Adalet Dergisi**, Yıl: 41, Mayıs 1950, s.633.

¹³ <https://sozluk.gov.tr/>, (ET. 19.06.2021).

¹⁴ Hikmet Sonel, “Af ve Erteleme”, **Adalet Dergisi**, Yıl: 43, Sayı: 2, Şubat, 1952, s. 192.

¹⁵M. Metin Kaya, “Erteleme Tarihiçesi”, **Adalet Dergisi**, Yıl: 73, Sayı: 3, 1982, ss. 535-536.

¹⁶ Ayhan Önder, **Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler (Mukayeseli Hukukta ve Hukukumuzda)**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul, 1963, s.5.

A. Erteleme Kurumunun Amacı ve Hukuki Niteliği

Belirli süreli hapis cezası almak, cezanın uyarı fonksiyonunu yerine getirerek kişinin pişmanlık duymasını sağlayabilir. Fakat bazen mahkûm statüsündeki bu kişiler tesadüfi suçlu olabilirler ya da mahkûm oldukları cezaların infazının bir infaz kurumunda çektirilmesi, toplum bakımından ihlal edilen değerlerle karşılaştırıldığında, daha fazla bir zarar oluşturabilir¹⁷. Bu gibi durumlar için güncel mevzuatımızda “erteleme” kurumuna yer verilmiştir.

Erteleme, bir ceza kurumu olmadığı halde cezalar sistemini tamamlayan bir şahsileştirme kurumudur¹⁸. Ayrıca erteleme, kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaların sakıncalarını gidermek maksadıyla öngörülen düzenlemelerden en gelişmiş olanı ve en çok uygulananıdır¹⁹. Ertelemenin amacının ve hukuki niteliğinin daha iyi anlaşılabilmesi için gerek mülga 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 6.maddesi gerekse de şu an yürürlükte olan 5237 sayılı TCK’nın 51.maddesinin gerekçelerine bakmak gerekmektedir.

Mülga 647 sayılı CİHK’nın 6.maddesinin gerekçesinde, *“İlk defa veya tesadüfi olarak bir suç işleyen kişinin ruhsal ve psikolojik durumunu sosyal adalet ve genel hukuk kuralları içinde değerlendirmek gerekir. İşte bu statüde bulunan kişinin verilen belirli bir ceza için cezaevine kapatılmasının toplum için hiçbir fayda sağlamayacağı diğer taraftan onun yaşantısını etkileyeceği kuşkusuzdur. Cezanın şahsileştirilmesi ilkesine müstenit bu madde, sanığın geçmişteki haline, suç işleme hususundaki eğilimine göre cezanın ertelenmesi halinde ilerde bir daha suç işlemekten çekinmesine sebep olacağına mahkemece kanaat edinilir ve maddede öngörülen sebepler sanığın kişiliği toplanan maddi ve hukuki delillerle doğrulanırsa hükmolunan cezanın ertelenmesine karar verilebilir”* denilmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 51.maddesinin gerekçesinde ise, *“Madde metninde erteleme hukukî niteliği ve uygulama koşullarına ilişkin düzenlemelere*

¹⁷ Türkan Yalçın ve Timuçin Köprülü, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Uygulamalı Çalışmaları**, 2. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2015, s. 525.

¹⁸ Sedat Bakıcı, **Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunu Genel Hükümler**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 1997, s. 915; Önder, s. 59.

¹⁹ Eralp Özgen, **Ceza ve Ceza Muhakeme Hukuku Bilgisi**, Eskişehir, 1988, s. 91.

yer verilmiştir. Bu düzenlemede, erteleme, bir koşullu af olmaktan çıkarılıp, ceza infaz kurumu hâline getirilmiş ve erteleme sadece hapis cezası bakımından öngörülmüştür.

Ertelenmede denetim süresi içerisinde hükümlü bakımından söz konusu olabilecek yükümlülükler açısından da bazı yenilikler getirilmiştir. Örneğin erteleme sadece mağdurun değil, kamunun uğradığı zararın da tamamen tazmini koşuluna bağlanabilir hâle getirilmiştir.

Ayrıca, cezanın ertelenmesi hâlinde denetimli serbesti tedbirinin daha etkin bir şekilde uygulanabilmesini sağlamak için Tasarıdaki madde metninde bazı değişiklikler yapılmıştır. Örneğin denetimli serbesti süresi içinde bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine; bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına; ya da on sekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, özellikle bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine karar verilebilir.

Getirilen diğer bir yenilik de denetim süresi içinde hükümlüyle ilgili olarak uzman bir kişinin görevlendirilmesidir. Hükümlüye rehberlik edecek bu uzman kişi, kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir²⁰ denilmiştir.

Yukarıda değinmiş olduğumuz kanun gerekçeleri dikkate alındığında erteleme kurumuyla ilgili olarak ilk göze çarpan hususun cezaların şahsın kişiliğine uydurulması, yani cezaların bireyselleştirilmesi olduğu görülmektedir. Her iki kanun gerekçesinde de cezanın sanığın kişiliğine uydurulması halinin ne derece önemli olduğunun ve bu müessesenin en iyi ne şekilde uygulanacağını üstünde durulmuştur. Tüm bunlar göz önüne alındığında ve erteleme kurumunun hukuki niteliği ve amacı dikkate alındığında cezaların bireyselleştirilmesinin, erteleme kurumunu tanımlama

²⁰ Esra Alan Akcan, Alaaddin Egemenoglu, Erkam Yılmaz, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, ss. 175-176.

açısından oldukça önemli bir kavram olduğu anlaşılmaktadır. Hal böyleyken de cezaların bireyselleştirilmesi kavramının özüne değinmekte fayda görüyoruz.

“Erteleme; cezanın suçlunun kişiliğine uydurulmasının, bireyselleştirilmesinin en önemli yollarından birini oluşturmaktadır”²¹. Erteleme kurumuyla elde edilmek istenen amaç, ilk defa suç işleyen kişilerin cezaevi ortamından uzak tutulmasıdır²². Böylelikle, hem ceza yaptırımının olumsuz etkisi önlenmekte, hem de ceza, suçlunun kişiliğine uydurulmaya çalışılmaktadır²³. Bu anlamda cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi konusu söz konusu olmaktadır. Bu konu, yasalarda suçlar için öngörülen soyut cezanın ne şekilde somutlaştırılacağı, fiilin ve failin hangi özelliklerinin dikkate alınacağı hususunu kapsamaktadır²⁴. Cezanın bireyselleştirilmesiyle birlikte failin yaşadığı çevre, kişilik yapısı, ahlaki özellikleri, onu suça teşvik eden etkenler ayrı ayrı araştırılmalı ve suçu devamlı işleyen kişiler ile tesadüfi suçlular ayrı muameleye tabi tutulmalıdır²⁵.

Bireyselleştirme kavramı, cezanın ödetici ve korkutma-uslandırma amaçlarının etkisine göre değerlendirilmelidir. Cezanın ödetici niteliği, cezanın kanuni oluşu ve suç ve suçlunun mesuliyet derecesiyle orantılı olduğundan, temelde bireyselleştirme esasına aykırıdır. Buna karşın, cezanın korkutma-uslandırma niteliği, bireyselleştirmeyi adeta gerekli kılmaktadır²⁶.

Kişilerin işledikleri suçlar nedeniyle cezalandırılmaları kuraldır. Cezalandırmanın amacı da dikkate alındığında suçun karşılığı olarak bir cezanın tayin

²¹ Kayıhan İçel, Füsün Sokullu Akıncı, İzzet Özgenç, Âdem Sözüer, Fatih S. Mahmutoglu, Yener Ünver, **Yaptırım Teorisi 3. Kitap**, 1. Bası, İstanbul 2000, s. 388.

²² Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 19. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2013, s. 422.

²³ Hafizoğulları ve Özen, s. 457.

²⁴ İzzet Özgenç ve İlhan Üzülmöz, **Ceza Genel Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 173.

²⁵ Çolak ve Altun, s. 6. Bu hususa ilişkin yüksek mahkeme değerlendirmesi için Bkz; Yargıtay 17. CD., 2015/10790 E., 2016/2734 K., 3.3.2016 KT., “Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 07.06.1976 gün ve 4/3 sayılı kararla göre erteleme, cezanın doğrudan doğruya sanığın kişiliğine uydurulmasını öngören yargısal bir şahısileştirme kurumudur. Erteleme cezanın bireyselleştirme aracıdır. Erteleme ile hapis cezasının sakıncalarını ortadan kaldırmak için bir daha suç işlemeyeceğine dair kanaat getirilen sanığa bir imkân sağlanmak istenmektedir.”, www.lexpera.com, (ET. 9.5.2022).

²⁶ Dönmezer ve Erman, s. 40.

edilmesi kişinin ıslahı ve toplumun asayışı sebebiyle zorunlu bir husustur. Fakat bazı şartların gerçekleşmesiyle birlikte mahkûm olunan cezanın infazından vazgeçilmesi, ceza siyasetinin bir gereği olarak kabul edilmektedir²⁷. Erteleme kurumu kişinin cezaevi ortamından ziyade dışarıda da ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması amacını taşır. Bu sebeple de fail için dışarıda iyi halli olarak geçirmesi gereken bir denetim mekanizması öngörülmüştür. Kişi şartları yerine getirdiği takdirde cezası infaz edilmiş veya hiç hüküm giymemiş sayılacaktır²⁸. Fakat bu geçici bir durumdur. Fail denetim süresi içerisinde bir suç işlerse bu durumda denetim mekanizması etkisiz hale gelir ve cezanın infazı söz konusu olur.

Tüm bunların yanı sıra erteleme kavramının amacının layığıyla yerine gelmesi için denetimin sıkı bir forma sahip olması gerekmektedir. Denetim mekanizması, ertelemenin failin üzerindeki etkisini ölçmek bakımından büyük önem taşır. Aksi halde ertelemeyi hak eden suçlular ile ertelemeyi hak etmeyen suçlular arasındaki ayrım fark edilemez ve dolaylı olarak mağdurların adalet sistemine güvenleri sarsılmış olur²⁹.

Erteleme kurumunun amacının yanı sıra hukuki niteliğinin ne olduğu hususuna da değinmek, kurumun tümüyle anlaşılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Kendine özgü bir yaptırım türü olmaktan ziyade bir infaz rejimi olan³⁰ erteleme kurumunun hukuki niteliğine dair farklı görüşler bulunmaktadır³¹. TCK'nın 51. maddesinde belirtilen erteleme kurumunun hukuki niteliği hususunda, şartlı bir af, cezanın yerine geçen bir tedbir, cezayı bireyselleştiren bir kurum³², tekerrürü önleyen bir suç siyaseti aracı ve ceza hukukunun faydacılığından kaynaklı sui generis bir

²⁷ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, (Genel), s. 778.

²⁸ Toroslu, s. 422.

²⁹ Abdurrahman Ünlü, "Hapis Cezasının Ertelenmesi", **Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2018, ss. 9-10.

³⁰ Mustafa Ruhan Erdem, "Ceza Hukukunda Cezaların Ertelenmesine İlişkin Düzenlemelere Anayasal Bakış", **Anayasa Yargısı Dergisi**, Yıl: 2001, Cilt: 18, s. 20.

³¹ Tüm bu görüşlere ayrıntılı bir şekilde "Cezaların Ertelenmesi" başlığı altında yer verileceğinden bu bölümde yalnızca kısaca değinilmiştir.

³² Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, (Genel), s. 695; Özgenç, Genel, s. 779.

kurum olduğuna yönelik çeşitli görüşler ileri sürülmüştür³³. Nitekim Anayasa Mahkemesi bir kararında, “...Erteleme, (tecil) işlediği suçtan dolayı mahkûm edilen suçluya ait cezanın infazının belirli bir süre ile geri bırakılması ve suçlu bu süre içinde yeniden bir suç işlemediği takdirde suçun ya işlenmemiş veya hükümlülüğünün gerçekleşmemiş ya da cezanın çekilmiş sayılmasıdır.

Türk Hukukunda cezanın ertelenmesi, hükümlüye bir deneme süresi tanıyarak cezanın yerine getirilmesini bu sürenin sonuna bırakan, bu süreyi suç işlemeden geçiren hükümlünün mahkûmiyetini 'vaki olmamış' sayan bir olanaktır.

Erteleme cezanın infazını geri bırakan kanuni bir sebep, bir bakıma ise şartlı bir af diğer yönden de şartlı bir hükümlülük niteliğindedir. Bu durumda 'ertelemenin' Ceza Hukukundaki diğer müesseselerle kıyaslanmasından onun 'müstakil', sui generis (kendine özgü)' bir yapıya sahip olduğu sonucuna varılmaktadır”³⁴ diyerek ertelemenin kendine özgü bir kurum olduğundan bahsetmiştir.

765 sayılı TCK kapsamındaki erteleme kurumunda kişiler, deneme süresini iyi halli olarak geçirdikleri takdirde mahkumiyet tüm sonuçlarıyla ortadan kalkmakta iken 5237 sayılı TCK kapsamındaki erteleme kurumunda ise deneme süresi iyi halli olarak geçirildiğinde yalnızca cezanın infaz edilmiş sayılacağı hususu göz önüne alındığında artık erteleme kurumunun 5237 sayılı TCK’yla birlikte koşullu af³⁵ olmaktan çıkarılıp hükmedilen hapis cezasıyla ilgili bir infaz kurumu haline gelmiş olduğunu söyleyebiliriz.³⁶

³³ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 596; Ertelemenin hukuki niteliğine dair öne sürülen görüşler için ayrıca Bkz; Dönmezer ve Erman, ss. 234-235.

³⁴ AYM, 2001/4 E., 2001/332 K., 18.7.2001 KT., www.lexpera.com, (ET. 9.5.2022).

³⁵ Ertelemenin koşullu bir af niteliğine sahip olduğuna dair görüş için Bkz; Dönmezer ve Erman, s. 235; Ayrıca Bkz; Yargıtay 4. CD., 2013/29382 E., 2014/28115 K., 1.10.2014 KT., “765 sayılı TCK’da “koşullu bir af” olarak düzenlenmiş bulunan, “hapis cezasının ertelenmesi” müessesesi, 5237 sayılı TCK’nın 51. maddesinde, “bir ceza infaz kurumu” olarak öngörülmüştür. Buna göre, cezası ertelenen kişi, belirlenen denetim süresini yükümlülüklerine uygun ve iyi halli olarak geçirdiği takdirde cezası infaz edilmiş sayılacaktır”, www.lexpera.com, (ET. 3.10.2022); Aksi görüş için Bkz; Selâhattin Keyman, Türk Hukukunda Af, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları no.199**, Ankara, 1965, s. 8.

³⁶ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, 22. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, (GCK), s. 75.

Buna rağmen hapis cezasının ertelenmesi kurumunun Ceza Kanununda düzenlenmiş olmasının sebebi erteleme kararının hâkimin hükmünde belirtmesinin zorunlu olmasıdır³⁷.

B. Erteleme Kurumunun Tarihsel Gelişimi ve Türk Hukukuna Girişi

Erteleme kurumu güncel hali ile ceza hukukunda son zamanlarda ortaya çıkan bir kurum olmakla birlikte geçmişi oldukça eskiye dayanmaktadır.

Orta çağda suç işleyen kişinin iyi halli olarak devam edeceğini gösterir şekilde bir kefil göstermesi halinde cezasının infazının engellenebildiği bilinmektedir. Bu durumun modern anlamdaki erteleme kavramıyla ilişkilendirilmesindeki sebep ise o zamanlardaki “kefil” olgusunun şimdiki “kanaat” kavramına karşılık gelmesidir. Ayrıca 15.yyda bu kuruma İsviçre mahkemelerinde de rastlamak mümkündür. Zürih mahkemesi, suçu işleyen kişiye ileride bir suç daha işlerse işlediği her iki suçun birlikte infazının çektirileceği ihtarını yaparak ilk suçun cezasını ertelemiştir. Bunun dışında Fransa’da uygulanan “*admoniton*” (uyarı, ihtar) kurumu bazı farklılıklarıyla beraber erteleme ilk şekli olarak kabul edilmektedir³⁸.

Cezaların ertelenmesi kurumu, Belçika ve Fransız yasalarının etkisi altında olan Kara Avrupası’nda kabul edilmiştir. Bu kurum, Senatör Berenger’in ısrarı ve bu kurumu tüm çabasıyla savunması sonucu 26 Mayıs 1891’de Fransa’ya, 31 Mayıs 1888 tarihli Belçika yasasından alıntılanarak girmiştir³⁹. Bu sistem yayılarak geniş bir uygulama alanı bulmuştur. 19. yüzyılın sonlarından itibaren kanunlarla düzenlenmeye başlayan erteleme, ilk kez 31.5.1988 tarihli yasa ile Belçika’da kabul edilmiştir. Ardından ise 26.3.1891 tarihli kanun Fransa’da çıkmıştır. Fransa’nın ardından, erteleme kurumu sırasıyla 1892’de Lüksemburg, 1893’te Portekiz, 1902’de Norveç, 1904’te İtalya, 1905’te Danimarka, 1906’da İsveç, 1908’de İspanya ve Macaristan, 1918’de Finlandiya, 1920’de Avusturya, 1921’de Arjantin, 1922’de Brezilya, 1928’de

³⁷ Koca ve Üzülmüş, s. 597.

³⁸ Önder, ss. 19-20.

³⁹ Kemal Seviner, “Cezaların Ertelenmesi”, *Adalet Dergisi*, Yıl: 59, Sayı: 5, Mayıs 1968, ss. 243-244.

Çin, 1929'da Yugoslavya, 1932'de Polonya, 1937'de Mısır ve İsviçre devletleri tarafından kabul edilmiştir⁴⁰.

Kara Avrupası sisteminde yargıç yargılamayı yapar ve kişi hakkında hükmünü verir. Bu aşamadan sonra infazın ertelenmesine karar verilir fakat bu yönde bir denetim ve gözetim mekanizması harekete geçirilmez. Yalnızca kişi, deneme süresi içerisinde başka bir suç işlerse daha önce ertelenmiş olan cezasıyla son işlediği suç bakımından hükmedilen cezanın infazının birlikte gerçekleştirileceği kabul edilmiştir⁴¹.

Avrupa sistemini kabul eden kanunları “cezanın infazının ertelenmesi” ve “şarta bağlı mahkûmiyet” usullerine göre iki grupta toplamak mümkündür.

“Cezanın infazının ertelenmesi” usulünde asıl husus yalnızca cezanın infazının ertelenmesidir. Geriye kalan diğer hususlar ertelenmemektedir. Yani bu durumda deneme süresi iyi halli geçirilirse cezanın infazı mümkün olmamakla beraber mahkûmiyet hükmü varlığını devam ettirir. Bu anlamda hiç suç işlememiş biri ile cezası ertelenen biri arasındaki fark ortaya çıkmış olur. Cezası ertelenen kişinin mahkûmiyet hükmü devam ettiğinden, bu kişi deneme süresi bittikten sonra yeni bir suç işlerse, bu suç için cezasının infazının ertelenmesi mümkün olmayabilir⁴².

“Şarta bağlı mahkûmiyet” usulünde ise deneme süresi iyi halli geçirildiğinde mahkûmiyet hiç vuku bulmamış sayılmaktadır. Deneme süresini iyi halli olarak geçiren kişi ile hiç suç işlememiş kişinin hukuki durumu aynı duruma gelir yani cezası ertelenen kişinin mahkûmiyet hükmü ortadan kalkmış olur⁴³.

Kara Avrupası'nın aksine, İngiliz-Amerikan hukuk sisteminde, fail hakkında mahkûmiyet kararı verilmeden önce de hükmün verilmesinin ertelenmesi kabul edilmiştir. Bu sistemde ortada bir hükmün ve dolayısıyla da bir cezanın varlığı söz konusu olmadığı için ceza korkusu hususunda bir belirsizliğin olacağı ve bu nedenle

⁴⁰ Coşkun Erbaş, “Tarihi Gelişim İçinde Gözetimle Erteleme (Denetimli Serbestlik- Sursis Avce Mise A Lepreuve) ve Fransa'daki Uygulaması ile Konuya İlişkin Türk Ceza Kanunu ve Öntasarı Metinleri”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt: 23, Sayı: 1-2, Ocak-Nisan 1997, s.47.

⁴¹ Faruk Erem, Ahmet Danışman, Mehmet Emin Artuk, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1997, s. 808.

⁴² Erem ve diğerleri, s. 809.

⁴³ Önder, s.29.

cezanın kişiler üzerindeki önleyici etkisinin⁴⁴ azalacağı belirtilmiş ve bu sistem eleştirilmiştir.

Tüm bu eleştirilere rağmen İngiliz-Amerikan hukuk sisteminin modern anlamdaki ceza anlayışına daha uygun düştüğü söylenebilir. Erteleme yalnızca ertelemeyi hak eden kişilere uygulanacağı için bu bağlamda erteleme kararının kişileri küçük düşürücü etkisinden söz edilemez. Deneme süresi iyi halli geçirilmiş olsa dahi mahkûmiyet hükmünün devam etmesi, erteleme kurumunun kişiler üzerindeki faydasını azaltacaktır. Hükme faydalı hususların deneme süresi içerisinde kaybolacağı düşüncesi ile hüküm verilip ardından erteleme kurumunun uygulanması düşüncesi uygun değildir. Çünkü yargıcın hükmü erteleyebilmesi için yargılama aşamasında gerekli tüm araştırmayı yapıp suçluluğu tespit etmesi gerekir. Bu aşamadan sonra kişinin deneme süresi içerisinde denetim ve gözetim altında tutulması bu anlamda önem arz etmektedir. Tüm bunların aksine hükmün verilmiş olması halinde daha sonra hükümde değişiklik yapmak neredeyse imkânsız hale gelecektir⁴⁵.

Bunun dışında, İngiliz-Amerikan Hukuku bakımından kontrol mekanizması esas olmuşsa da Kara Avrupası sistemlerinde, ilk başlarda bu kurum gözetimsiz uygulanmıştır. Fakat zamanla Kara Avrupası'nda da deneme süresi içerisinde gözetim kurumu uygulanmaya başlanmıştır⁴⁶.

Erteleme kurumunun Türk Hukuk Tarihindeki yerine değinecek olursak, Osmanlı döneminde çağdaş anlamda bir erteleme kurumunun olmadığını bilmekteyiz⁴⁷. Her ne kadar Padişahlar hususi veya umumi anlamda aflar yapmış olsalar da bunların modern anlamdaki erteleme kavramıyla bir ilişkisinin olmadığını söylemek mümkündür. Cumhuriyet dönemiyle birlikte modern anlamdaki erteleme kurumu yasalarımızda yer almaya başlamıştır. Bilindiği üzere Türk Ceza Kanunu 1926 yılında, İtalyan Ceza Kanunu esas alınarak hazırlanmış ve 1 Mart 1926 yılında Türkiye

⁴⁴ Önleme teorisinin genel önleme ve özel önleme ayrımı için Bkz; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, ss. 729-732.

⁴⁵ Erem ve diğerleri, s. 810.

⁴⁶ Demirbaş, s. 689.

⁴⁷ Hüseyin Denizhan, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Erteleme Üzerine Bir İnceleme", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı: 65, Yıl: 2006, s. 215.

Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun alındığı 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nun ilk halinde erteleme kurumuna yer verilmemesine rağmen 1904 yılında kabul edilen bir kanunla erteleme, İtalyan Ceza Kanunu'na da girmiştir⁴⁸. Tüm bunları takiben, Türk Ceza Hukukunda ise erteleme kurumu modern haliyle 01.07.1926 tarihinde kabul edilen 765 sayılı TCK'nın 89. ve 95. maddelerinde yer almıştır⁴⁹.

Yukarıda değindiğimiz Avrupa sistemini kabul eden kanunların, erteleme kurumu için benimsediği sistemler bakımından 765 sayılı TCK'nın “şarta bağlı mahkûmiyet” usulünü kabul ettiğini söyleyebiliriz. 765 sayılı TCK'nın 95/2. maddesine göre iyi halli olarak geçirilen deneme süresinin sonunda mahkûmiyet hiç vuku bulmamış sayılmaktaydı. TCK'nın 02.06.1941 tarihinde 4055 sayılı kanunla değiştirilmesinden önceki halinde, deneme süresinin iyi halli geçirilmesinden sonra mahkûmiyet infaz edilmiş sayılmaktayken, değişiklik sonrasında madde metninde “mahkûmiyet esasen vaki olmamış sayılır” ifadesine yer verilmiştir⁵⁰. Tüm bunların yanı sıra 13/7/1965 tarihinde yürürlüğe giren 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 6.maddesiyle birlikte erteleme kurumunda bazı değişikliklere⁵¹ gidilmiştir. Her ne kadar o dönemde 647 sayılı kanunun özel kanun olduğu ve bu nedenle 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 89.vd maddelerini tesirsiz bıraktığı öne sürülse de esasen

⁴⁸ Önder, s. 59.

⁴⁹ Kaya, s. 535.

⁵⁰ Rezan Epözdemir, **Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s.28; Erem ve diğerleri, s. 809.

⁵¹ **765 sayılı TCK m.89:** “Adliye mahkemelerince cezayı nakdiden başka bir ceza ile evvelce mahkûm olmayan kimse işlediği bir cürümden dolayı **ağır cezayı nakdi veya muvakkat sürgün veya altı ay veya daha az hapis ve hafif hapis cezalarından biriyle mahkûm olur** ve geçmişteki haliyle ahlaki temayüllerine göre cezanın tecili ileride cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edilirse bu cezanın teciline hükmolunabilir. Bu halde tecilin sebebi hükmünde yazılır.”

647 sayılı CİHK m.6: “Adliye mahkemelerinde para cezasından başka bir ceza ile mahkûm olmayan kimse, işlediği bir suçtan dolayı **ağır veya hafif para veya altı aya kadar ağır hapis veya bir yıla kadar hapis veya hafif hapis cezalarından biri ile mahkûm olur** ve geçmişteki hali ile ahlaki temayüllerine göre cezanın tecili ileride cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edilirse bu cezanın teciline hükmolunabilir. Bu halde tecilin sebebi hükmünde yazılır”.

6. madde ile 89. maddenin, tecil olunabilecek mahkûmiyetler bakımından tamamen aynı olduğu savunulmuş ve kanun koyucunun bu düzenlemeyle yalnızca tecili mümkün cezalarda sınırı genişletmek istediği vurgulanmıştır. Gerçekten de 647 sayılı kanunun ilgili maddesi incelendiğinde tecili kabil olmayan cezaların, tecili kabil hale getirmek istenmediği görülmektedir⁵².

Şu an yürürlükte olan 5237 sayılı TCK'nın 51. maddesinde düzenlenen erteleme kurumu ise bir infaz şekli olarak düzenlenmiştir. TCK 51/8'e göre kişi deneme süresinin iyi halli olarak geçirdiği takdirde cezası infaz edilmiş sayılmaktadır. 5237 sayılı TCK ile eş zamanlı olarak yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da da bu hususa dair düzenlemelere yer verilmiştir. TCK'nın 51. maddesinde düzenlenen erteleme kurumuna bağlı olarak geçirilecek olan denetim süresine dair düzenlemelere ise 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu'nda yer verilmiştir. Tüm bunların dışında 15.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'yla birlikte hukukumuzda daha önce uygulaması olmayan kamu davasının açılmasının ertelenmesi (m.19) ve hükmün açıklanmasının ertelenmesi (m.23) kurumları getirilmiştir.

II. ERTELEME KURUMU HAKKINDA ALEYHE VE LEHE GÖRÜŞLER

Erteleme kurumunun gerekliliği üzerine lehe ve aleyhe olmak üzere çeşitli görüşler ortaya atılmıştır.

A. Erteleme Aleyhindeki Görüşler

“Unutulmamalıdır ki, suçların affa uğrayabileceklerini ve cezanın suçların kaçınılmaz sonucu olmadığını göstermek, suçlularda cezasız kalma umudunu ve düşünüyü kışkırtmak demektir.” diyen Beccaria, af kurumuna ilk karşı çıkan

⁵² Sulhi Dönmezer, “Cezaların İnfazı Hakkında Kanun ve Bu Kanunla İlgili Bazı Problemler, Yargıtay Kararları”, *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: XXX, Sayı: 1-4, s. 32.

düşünürdür⁵³. Kanaatimizce, Becceria elbette ki bu sözüyle yalnızca hukuki bir kurum olan af kurumunu kastetmemiş, genel olarak af ve affa benzeyen/benzetilen kurumları da kastetmiştir. Burada önemli olan husus suç işleyen kişinin cezasını muhakkak olarak çekmesidir. Elbette burada cezanın çekilmesinden kasıt cezaların infazının, infaz kurumlarında gerçekleştirilmesidir. Bu sisteme alternatif olarak sunulan af, erteleme, koşullu salıverilme vs. gibi kurumların varlığının suçluyu bir başka suç için cesaretlendirici olduğundan bahsedilmiştir.

Af ve af türevindeki kurumların toplumun bazı kesimleri tarafından hoş karşılanmamasının sebebi hapis cezasının daha tatmin edici olmasıdır. Söz konusu bu kesim tarafından af türevindeki kurumlardan biri olarak atfedilen ertelemenin, klasik Ceza Hukuku normlarıyla bağdaşmadığı öne sürülmüş ve suç işleyenlerin cezalandırılması, bu cezanın infaz edilmesi gerektiği vurgulanmıştır⁵⁴. İlkel dönemlerde toplumun göçebe olması ve mutlak iktidarın olmayışı gibi sebeplerle yaptırımlar somut cezalardı ve bu yaptırımlar suçlunun durumunu dikkate almadan salt suçluyu yok etmek amacı ile uygulanmaktaydı⁵⁵. Toplumsal açıdan bakıldığında bunun kısasa kısas duygusuyla ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Bu bakımdan cezaların ertelenmesi, toplumda suçların cezasız kaldığı izlenimini verebilir. Buna ek olarak suçluyu cezalandırmayan sistem aciz olarak görülebilir ve bu nedenle hukuki düzenin bozulması söz konusu olabilir. Cezası ertelenen suçlu, adli makam ve kuralları ciddiye almayıp suç işleme kastını devam da ettirebilir⁵⁶.

Erteleme kurumunun, suçlulara dair farklı uygulamalar sunduğundan bahisle kanun önünde herkesin eşit olması kuralına uymadığı düşünülmektedir⁵⁷.

Ertelemeye birlikte cezaların önleyici özelliğinin kalktığı ve ilk suça ceza verilmediğine dair kanının yaygınlaştığı düşüncesiyle infazın bir kısmının hapiste

⁵³ Cesare Becceria, **Suçlar ve Cezalar Hakkında**, Çev. Sami Selçuk, 6. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2016, s. 219, dipnot. 4.

⁵⁴ Ayhan Önder, **Ceza Hukuku Dersleri**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992, (Ceza), s. 607.

⁵⁵ Mehmet Emin Artuk ve Mehmet Emin Alşahin, “Hapis Cezalarının ve Cezaevlerinin Tarihi Gelişimi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmalar Dergisi**, Ocak 2016, Cilt: 21, Sayı: 2, s. 299.

⁵⁶ Ünlü, ss.11-12.

⁵⁷ Dönmezer ve Erman, s. 235; Erem ve diğerleri, s. 798; Önder, ss. 76-79; Artuk ve diğerleri, s. 798.

çektirilmesi veya ertelemeye hükmedilmiş olsa dahi para cezasının da verilmesi gerektiğine dair öneriler sunulmuştur⁵⁸.

Ertelemenin beklenenin aksine suçlunun ıslahı konusunda bir katkı sağlamayacağı söylenmiş, kişinin ancak bir başka suç işlemesi durumunda cezasının infazı söz konusu olduğundan suçlunun bu konuda daha cüretkâr davranacağından bahsedilmiştir⁵⁹.

B. Erteleme Lehindeki Görüşler

Erteleme lehindeki görüşlere göre; failin, kişilik yapısı, ahlaki değerleri, yaşadığı çevre gibi durumlar, onu suça teşvik eden etkenleri oluşturmaktadır. Bu hususlar değerlendirildiğinde, kişilerin tesadüfen suçlu olabilecekleri ihtimali göz önüne alınmalıdır. Bu kişilerin cezalandırılmaları toplumun barışı için mutlak bir durum niteliğinde değildir. Bu kişilerin topluma kazandırılmaları gerekmektedir⁶⁰. Özgürlüğü bağlayıcı cezalar kişiyi topluma kazandırmak yerine, kişileri toplumdan daha fazla uzaklaştırmaktadır⁶¹.

Erteleme kurumu kişiyi cezaevi ortamından uzak tutarak onu cezaevinin olumsuz koşullarından korumuş olur. Böylelikle kişi topluma daha kolay uyum sağlar ve aynı zamanda suçta tekrarrün de önüne geçilmiş olur⁶². Erteleme kurumu sayesinde belirli yaştaki kişilerde pişmanlık duygusu oluşur ve böylelikle failer iyi hale yönelir dolayısıyla da suç işleme eğilimleri azalır⁶³.

⁵⁸ Erdem, s.4.

⁵⁹ Erem ve diğerleri, s. 799; Artuk ve diğerleri, s. 798.

⁶⁰ İzzet Özgenç, “Bir Ceza İnfaz Rejimi Olarak Erteleme”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, Sayı: 18, Yıl: 2001, (Erteleme), s. 104.

⁶¹ Erdem, s. 18.

⁶² Erem ve diğerleri, s. 797; Dönmezer ve Erman, s. 236; Artuk ve diğerleri, s. 798; Önder, ss. 74-75; Fahri Çalkın, “Cezaların Tecilinden Neler Beklenir?”, **Adliye Dergisi**, Yıl: 35, Sayı: 6, 1944, ss. 495-503.

⁶³ Füsün Sokullu Akıncı, “Cumhuriyetin 75. Yılında 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunda Yer Alan Cezalar ve Yapılması Gereken Değişiklikler”, **Cumhuriyetin 75. Yıl Armağanı**, İstanbul, 1999, s. 351.

Hürriyeti bağlayıcı cezaların çoğu kişi üzerindeki korkutucu etkisi, infaz edilmiş olmalarından dolayı değil mahkûmiyet hükmünün varlığından kaynaklanmaktadır. Kişi, kısa bir süreliğine infaz kurumuna girmekten değil cezaevine girmiş olmanın verdiği ayıptan korkar. Zorunlu olmadıkça kişilerde oluşan bu hissiyata zarar verilmemelidir. Kaldı ki bu hissiyatın zarar görmesinde toplumun da herhangi bir yararı bulunmamaktadır⁶⁴.

Aleyhteki tüm görüşlere rağmen erteleme kurumunun cezanın ödetici etkisinden ziyade ıslah etkisini⁶⁵ ön planda tuttuğu açıktır. Kanaatimizce, aleyhteki düşüncelerin aksine erteleme kurumu genelde suç işleme cesaretini arttırmamakta, aksine suçluları topluma kazandırmakta önemli bir rol oynamaktadır. Ertelemenin yukarıda da değindiğimiz hukuki niteliği incelendiğinde modern anlamdaki uygulamasının “af” kurumundan çok uzakta olduğu aşıkardır⁶⁶. Yukarıda hukuki nitelik konusu içerisinde de incelediğimiz üzere kendine özgü bir infaz rejimi olan erteleme kurumu, denetim sürelerinin layıkıyla geçirilmesi durumunda suçluların topluma faydalı bir birey haline gelmeleri konusunda oldukça büyük faydalar sağlayacaktır. Kaldı ki deneme süresi içerisinde işlenen suç veya yüklenen mükellefiyetlere uymama durumunda bu süre iyi halli geçirilmemiş sayılmakta ve cezanın infazına geçilmektedir⁶⁷. Bu durumun, her halükârda, kişilerin cezaevlerine sırf cezasını çekmesi amacıyla doldurulmalarından, daha faydalı olacağı kanaatindeyiz⁶⁸.

⁶⁴ Önder, Ceza, s. 606.

⁶⁵ Kısa süreli hapis cezalarının ıslaha elverişsiz olduğuna dair görüş için Bkz; Faruk Erem, **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt: II**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1971, (Genel), s. 279.

⁶⁶ Dönmezer ve Erman, s. 234.

⁶⁷ Mehmet Emin Artuk, “Çocuk Ceza Hukuku Açısından Hükmün Ertelenmesi Müessesesi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Ocak 1992, Cilt: 47, Sayı: 01, s. 82.

⁶⁸ Benzer yönde Bkz; Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 21. Baskı, Ankara, 2021, s. 519.

III. ERTELEMeye BENZER KURUMLAR

Yukarıda erteleme hukuki niteliği başlığı altında da değindiğimiz gibi erteleme hukuki niteliği bakımından çeşitli görüşler mevcut olmakla birlikte erteleme kurumu sık sık af, koşullu salıverilme ve güvenlik tedbirleri ile karıştırılmaktadır. Bu başlık altında erteleme kurumu ile söz konusu bu kurumlar arasındaki benzerlikler ve farklara değinilerek, esasen bu kurumların birbirlerinden oldukça farklı olduğu konusu üzerinde durulacaktır.

A. Erteleme ve Af

Unutmak, bağışlanmak anlamlarına gelen af kelimesi Yunanca kökenli “amnestie” sözcüğüne karşılık gelmektedir⁶⁹. Kelime anlamı olarak bir haktan vazgeçmek olan af kurumu, kesinleşmiş veya kesinleşecek cezaların yetkili devlet organları tarafından azaltılması ya da tamamen kaldırılmasını ifade etmektedir⁷⁰.

Af, genel itibariyle kaynağını anayasadan almakla birlikte teknik yönleri ceza kanunlarıyla düzenlenen bir kurum niteliğindedir. Af kurumu tüm bunların yanı sıra, kamu davasını düşürme, kesinleşmiş ceza mahkumiyetini tüm yönleriyle ortadan kaldırma, kesinleşmiş bir cezanın kısmen ya da tamamen infaz edilmesine engel olma, mevcut cezayı daha hafif başka bir cezaya dönüştürme gibi özelliklere sahip, yasama veya yürütme organları tarafından gerçekleştirilen bir kamu tasarrufudur⁷¹. Merhamet duygusuyla bağlantılı olan ve esasen ahlakın konusu olan af, ceza hukukunda özellikle kamu davasını veya cezayı düşüren bir neden olarak incelenmektedir⁷².

Af meydana getirdiği sonuçlar bakımından ikiye ayrılmaktadır:

⁶⁹ Demirbaş, s. 725.

⁷⁰ Ali Rıza Töngür, “Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Doktora Tezi, 2008, <https://acikerisim.iku.edu.tr/bitstream/handle/11413/467/AlirizaTongurDRTez.pdf?sequence=3&isAllowed=y>, s. 43, (ET. 18.08.2021).

⁷¹ Veli Özer Özbek, **İnfaz Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 15. Baskı, Ankara, 2022, (İnfaz), s. 473.

⁷² Erem, Genel, s. 414.

Genel Affa dair yetkiler, TBMM'nin görev ve yetkilerini düzenleyen Anayasa'nın 87. Maddesinde belirtilmiştir. TCK'nın 65/1. maddesinde ise, "Genel af halinde kamu davası düşer, hükmolunan cezalar, bütün neticeleriyle birlikte ortadan kalkar." ibaresi yer almaktadır.

Genel Af: Kamu davası sonucunda hükmolunan cezaları ve mahkûmiyetin bütün sonuçlarını ortadan kaldıran aftır. Affı genel yapan, tüm suçluları etkileyecek biçimde çıkarılmış olması değil, hukuki sonuçların, cezaların ve mahkûmiyetin bütün sonuçlarıyla ortadan kalkmasıdır⁷³. Kısacası bir affın genel af niteliğinde olup olmadığını anlamak için affın birden çok kişi hakkında çıkarılmış olmasına değil, bu af ile nelerin kaldırıldığına bakılmalıdır⁷⁴.

Özel Af: Kesinleşmiş cezaların kısmen veya tamamen ortadan kaldırılmasını ya da daha hafif cezalara çevrilmesini sağlayan atıfet kurumuna özel af denmektedir⁷⁵.

Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini düzenleyen Anayasasının 104/b.13.maddesinde Cumhurbaşkanının yetkileri arasında "Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile belirli kişilerin cezalarını hafifletmeyi ve kaldırmayı" sayılmıştır. Söz konusu hallerin tespiti konusunda adli tıp raporu dikkate alınır. Cumhurbaşkanının sahip olduğu bu af yetkisi bir tür özel af olarak nitelendirilebilir⁷⁶.

⁷³ Keyman, s. 8; Öztürk ve Erdem, s. 607.

⁷⁴ Erem, Genel, s. 417. Bkz; Yargıtay CGK., 2011/217 E., 2011/244 K., 6.12.2011 KT., "Af, suç teşkil eden fiiller için ceza verme hakkını ortadan kaldıran, verilmiş olan cezaların kısmen veya tamamen infazını önleyen, yetkili mercilerce yapılmış hukuksal tasarruflardır. Af yetkisinin kullanılması, netice itibarıyla devletin cezalandırmak hakkından geçici olarak feragat etmesi anlamına gelmektedir. Doğurduğu sonuçlara göre af, biri mahkûmiyet ve kamu davasını ortadan kaldıran genel af, diğeri de sadece cezaya etki eden özel af olarak ikiye ayrılabilir.

Genel af; yasa koyucunun çeşitli faydalar gözeterek tüm veya belirli bazı suçlara ilişkin davaları ve kesinleşmiş cezaları bütün sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldıran bir yasama işlemidir. 765 sayılı TCK'nın 97 ve 5237 sayılı TCK'nın 65/1. maddelerine göre genel af, henüz kesinleşmemişse kamu davasını, mahkûmiyet kararı kesinleşmiş ise hükmedilen cezaları bütün neticeleriyle birlikte ortadan kaldırır.", www.lexpera.com, (ET. 9.5.2022).

⁷⁵ Hasan Gerçekler, **Türk Ceza Kanunu**, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara, 2020, s. 680; Dönmezer ve Erman, s. 415; Erem ve diğerleri, s. 938; Keyman, s. 11; Artuk ve diğerleri, ss. 968-969.

⁷⁶ Özbek, İnfaz, s.396. Bkz; Yargıtay 16. CD., 2019/2315 E., 2019/5932 K., 27.9.2019 KT., "Hükümlü ... hakkında verilen cezanın Cumhurbaşkanı tarafından bütün neticeleri ile ortadan kaldırılmasına

Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında erteleme ve af kurumları arasında takdiri olma hususunda bir benzerliğin olduğu anlaşılmaktadır. TCK'nın 51. maddesinde, CMK'nın 171/2. ve 231/5. maddesinde “ertelenebilir, hükmolunabilir” gibi ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bu da ilgili kurumlar bakımından yargı organlarına takdir hakkı verildiğinin bir kanıtıdır. Fakat burada yer alan takdir yetkisinin sübjektif koşullar bakımından geçerli olduğu unutulmamalıdır⁷⁷. Belirtilen yasa hükümlerinde objektif koşulların olmaması durumunda da yine takdir yetkisinin kullanılması söz konusu değildir⁷⁸. Bu bakımdan erteleme için ilgili yasal organ tarafından uygulanmasının ihtiyari ve takdiri olduğunun kabulü yerinde olacaktır. Af kurumunda ise takdir yetkisinin mutlak olması⁷⁹ sebebiyle uygulanıp uygulanmayacağı yetkili makamlara bırakılmıştır.

Erteleme ve af kurumları arasında birçok farklılık bulunmaktadır. Bu farklılıkları şu şekilde sıralayabiliriz:

Ertelemelerde deneme süresi zorunluysa, af kurumunda affın bozucu şarta bağlandığı durumlar hariç herhangi bir deneme süresi söz konusu değildir. Bu bakımdan deneme süresi af için istisnai, erteleme için ise olağan bir durumdur⁸⁰.

TCK'daki hapis cezasının ertelenmesi, CMK'daki kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumları Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından uygulanır. Yani erteleme için yetki yargısal makamlara aittir. Af ise anayasada belirtilen yasama ve yürütme organları tarafından kullanılan bir yetkidir⁸¹.

karar verilmiş bulunduğundan bu hükmü hakkındaki cezanın infazında bu hususun göz önünde bulundurulmasına...”, www.lexpera.com, (ET. 9.5.2022).

⁷⁷ Süheyl Donay, “Tecil Talebinin Reddi Halinde Gerekçe Göstermek Zorunlu Değildir”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Sayı: 1-4, 1971, s. 639; Erdem, s. 34.

⁷⁸ Abdullah Pulat Gözübüyük, “Erteleme Dileğini Yargıcın Reddemeyeceği Hal”, **Adalet Dergisi**, Sayı: 6, 1945, s. 556.

⁷⁹ Önder, s. 67; Erdem, s. 34.

⁸⁰ Önder, s. 67.

⁸¹ Keyman, ss. 7-8; Erdem, s. 35.

Yargılamanın farklı aşamalarında uygulanan erteleme kararı en geç mahkûmiyet hükmüyle birlikte verilirken, af kararı mahkumiyetten önce veya sonra verilebilir⁸².

Genel af sonucunda suçluluk derhal ortadan kaldırılır. Yani genel affa uğramış suçlardan biriyle alakalı hüküm giymiş kişinin suçluluk statüsü artık bütün sonuçlarıyla birlikte, ilave bir işlem olmaksızın direkt olarak ortadan kalkmaktadır. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasında ise kişinin suçluluk hali, deneme süresinin iyi halli geçirilmesi koşuluyla kamu davasının düşmesi kararının verilmesi ile ortadan kalkmaktadır. Affin bozucu bir şarta bağlandığı durumlar⁸³ haricinde aynı suçtan dolayı yargılama yapılamaz ve tekrar ceza verilemez. Ertelemeye ise deneme süresinde yeni bir suç işlendiği takdirde her iki suçun ayrı ayrı infazı gerçekleştirilir⁸⁴.

Ertelemenin tüm türlerinde failin tekrar suç işlemeyeceğine dair olumlu bir beklentinin varlığı zorunlu tutulmuştur⁸⁵. Af yetkisinde ise Cumhurbaşkanının af yetkisi (AY. m.104) dışında affın yetkili organlar tarafından hangi koşullarda uygulanacağı Anayasa veya kanun tarafından belirtilmemiştir. Böylelikle ertelemenin aksine af kurumunda ileride suç işlemeyeceğine dair olumlu beklentinin varlığı zorunlu değildir⁸⁶.

⁸² Töngür, s. 46.

⁸³ Yargıtay'ın geçmişteki içtihadı birleştirme kararlarından birinde affın bozucu şarta bağlanabileceği hususuna değinilmiştir. Bkz; YİBCGK, 1963/1 E., 1964/1 K., 6.1.1964 KT., “Yine cezası affa uğradığı ve aftan yararlandığı halde belli şartların gerçekleşmesi halinde önceki hükümlülüğün çektirilmeyen kısmının yerine getirileceği; 5677 sayılı kanunun 3'üncü maddesinde yazılı olduğu gibi bu kanunun ve 113 sayılı kanunun 6. maddeleri affı, bazı şartlara bağlamıştır. Görülüyor ki kanun (koyucu, kamu yararı, kamuoyunda yapacağı tepki, zaman şartı gibi düşünceler ve sebeplerle, aftan yararlanacakları sınırlandırma gereğini duymuş olabilir. Bu bakımdan da 113 sayılı kanunun 134 sayılı kanunla değişik 1 inci maddesinin B ve C bentlerinden yararlanmış olanların, 218 sayılı Af Kanunundan yararlanamayacakları yolundaki görüş kanunun özüne ve sözüne her yönden uygundur.”, www.lexpera.com, (ET. 9.5.2022).

⁸⁴ Töngür, s. 46.

⁸⁵ Erdem, s. 35.

⁸⁶ Erdem, s. 33.

Erteleme ve af kurumları gerekçe gösterilmesi bakımından da farklılık göstermektedirler⁸⁷. Af yetkisini kullanacak olan organın hangi gerekçelerle bu yetkisini kullandığını belirtmesi zorunlu değilken, erteleme de gerekçe göstermek zorunludur⁸⁸.

Genel affın öncelikli amacı eski uyuşmazlıkları sona erdirmek ve kamu yararını sağlamak iken; erteleme amacı cezanın bireyselleştirilmesidir⁸⁹. Bu nedenle af fiile yönelikken, erteleme faile yöneliktir⁹⁰. Bu fark sebebiyle erteleme yalnızca ileride suç işlemeyeceği kanaatine varılan kişiler hakkında ve sadece kısa süreli hapis cezaları için uygulama alanı bulurken, af bu sınırlamalardan bağımsız olarak af kanunu kapsamındaki bütün suçlar için uygulama alanı bulur⁹¹.

B. Erteleme ve Koşullu Salıverilme

Mahkûm olduğu hürriyeti bağlayıcı cezanın yasalar tarafından öngörölmüş kısmını iyi halli geçirmiş hükümlünün, belirtilen şartlara uymadığı takdirde geri alınması şartıyla⁹² hükümlülük süresinin tamamını bitirmeden yetkili merci tarafından

⁸⁷ Keyman, s.9.

⁸⁸ Demirbaş, s. 694.

⁸⁹ Özgenç (Erteleme), s. 105.

⁹⁰ Erdem, s. 34.

⁹¹ Doğan Soyaslan, “Af”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/939088>, s. 428, (ET. 10.10.2022); Töngür, s. 48; Keyman, s. 9.

⁹² Burada belirtilen şartlara uymamak ifadesinden anlaşılması gereken şeylerden biri de denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlemektir. Bkz; Yargıtay 1. CD., 2021/12386 E., 2021/14848 K., 10.12.2021 KT., “...koşullu salıverilen hükümlünün hapis cezası gerektiren ikinci suçu bu belirlenen denetim süresi içinde işlemesi halinde koşullu salıverilmenin geri alınmasına karar verilmesi gerektiği anlaşılmakla...”, www.lexpera.com, (ET. 10.5.2022). Ayrıca Yargıtay’ın da kararlarında yer verdiği gibi denetim süresi içerisinde işlenen suçun, koşullu salıverilmeye konu suç ile aynı neviden olması şart değildir. Bkz; Yargıtay 1. CD., 2020/153 E., 2020/1311 K., 15.6.2020 KT., “...koşullu salıverilen hükümlünün denetim süresi içerisinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi durumunda koşullu salıverilme kararının geri alınacağının hüküm altına alındığı, denetim süresi içerisinde işlenen suçun koşullu salıverilme kararı verilen suç ile aynı cins olmasının gerekmediği dikkate alındığında itirazın reddi yerine yazılı şekilde kabulüne karar verilmesinde isabet görülmediğinden...”, www.lexpera.com, (ET. 2.9.2021).

alınacak bir kararla⁹³ salıverilmesini sağlayan kuruma koşullu salıverilme⁹⁴ denir (CGTHİK m.107)⁹⁵.

Günümüzde infaz hukukunda mutlak olarak uygulama alanı bulan bu kuruma, geçmişte iş gücü elde etmek ve infaz kurumlarındaki kalabalığı azaltmak gibi farklı amaçlar için de başvurulmuştur⁹⁶.

Yargılamanın farklı aşamalarında uygulanan erteleme kurumları gibi koşullu salıverilme de cezalar sistemini tamamlayan ve cezaların bireyselleştirilmesini sağlayan bir kurumdur⁹⁷. Koşullu salıverilme, cezanın çektirilmesi sırasında bireyselleştirme müesseselerinin en son adımını oluşturmaktadır⁹⁸. Bu iki kurum gerçekten de infaz rejimlerinde, suçluların ıslah edilip tekrar topluma kazandırılmaları konusunda zorunlu değişiklikler ortaya çıkarmışlardır. Koşullu salıverilmenin amacı suçluyu, infaz kurumunda ve buradan salıverildikten sonra dışarıda geçirdiği süreler boyunca iyi halli olmaya teşvik ederek ıslah etmektir⁹⁹. Ertelemede ise amaç kişiyi

⁹³ Koşullu salıverilmeden yararlanacak hükümlünün durum raporu ceza infaz kurumu idarelerince hazırlanmaktadır. İnfaz hakimliklerinin bu idarelerin yerine geçerek kişinin iyi halli olup olmadığına dair değerlendirme yapması hukuka aykırıdır. Bkz; Yargıtay 1. CD., 2021/11580 E., 2021/13526 K., 22.10. 2021 KT., “...hükümlünün koşullu salıverilmesine ilişkin olarak Bilecik Denetimli Serbestlik Müdürlüğüne düzenlenen 27/01/2021 tarihli ve 2020/293 sayılı Koşullu Salıverme Öncesi Değerlendirme Raporunda, Covid-19 salgını nedeniyle denetim planı yapılamadığından hükümlünün iyi halli olduğuna veya olmadığına ilişkin bir değerlendirmenin yapılamadığının belirtilmesi ve izinde geçirilen sürenin de infazdan sayıldığına anlaşılmaması karşısında, İnfaz Hakimliği tarafından ceza infaz kurumu idaresi yerine geçerek iyi hal değerlendirmesi yapılması suretiyle hükümlü hakkında koşullu salıverilme talebinin reddine karar verilemeyeceği gözetilmeden...”, www.lexpera.com, (ET. 10.5.2022).

⁹⁴ Öğreti ve uygulamada, “meşruten tahliye”, “şartla salıverme”, “şartla salıverilme”, “koşullu salıverme” ve “koşullu salıverilme” şeklindeki farklı isimlendirmeler mevcuttur. Bkz: Ahmet Hulusi Akkaş, “Koşullu Salıverilme”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, Yıl: 2008, Sayı: 1-2, s. 306.

⁹⁵ Demirbaş, s. 700; Özbek (İnfaz), s. 351; Öztürk ve Erdem, s. 539.

⁹⁶ Kerim Çakır, “Hapis Cezasının Koşullu Salıverilme Uygulanarak İnfazı”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 26, Sayı: 2, Aralık 2020, s. 671.

⁹⁷ Demirbaş, s. 701; Özbek (İnfaz), s. 352; Öztürk ve Erdem, s. 539.

⁹⁸ Erem, Genel, s. 334.

⁹⁹ YCGK, 2019/434 E., 2021/155 K., 20.4.2021 KT., “Koşullu salıverilmeden maksat cezaevinde iyi hâlli olarak belirlenen süreyi tamamladıktan sonra cezaevinden salıverilmesidir. Şahıs bir başka infazı

cezaevi ortamının kötü şartlarına hiç maruz bırakmayarak, kendi sosyal çevresinden uzaklaştırmayarak ıslah etmeye yöneliktir¹⁰⁰ . Hem koşullu salıverilme hem de erteleme kurumu saydığımız bu niteliklerinden ötürü yukarıda da bahsettiğimiz cezaların özel önleme teorisiyle yakından ilişkilidir.

Koşullu salıverilmenin bir hak¹⁰¹ mı yoksa bir ödül¹⁰² mü olduğuna dair farklı görüşler mevcuttur¹⁰³ . Koşullu salıverilmenin uygulanması için herhangi bir talep şartı bulunmamaktadır. Koşullu salıverilme, tamamiyle yetkili makamların takdirine bağlı bir kurum olmadığı gibi kişiler için bir ödül niteliği de taşımamaktadır¹⁰⁴ . Koşullu salıverilmenin şartlarını taşıyan her mahkûm bu kurumdan yararlanacaktır. Bu nedenle koşullu salıverilme bir hak niteliğini taşımaktadır. Ayrıca CGTİHK'nın 107/12.maddesinde kişilere koşullu salıverilme kararlarına dair itiraz hakkı tanınması, koşullu salıverilmenin bir hak olduğunu destekler niteliktedir¹⁰⁵ .

gereken cezanın varlığından bahsedilerek cezaevinde tutulmaya devam edilirken koşullu salıverilmeden bahsedilemeyecektir.”, www.lexpera.com, (ET. 10.5.2022).

¹⁰⁰ Faruk Turhan, “Yeni Türk Ceza Kanunu’na Göre Cezaların Ertelenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar”, **EÜHFD**, Cilt: X, Sayı: 3-4, Yıl: 2006, s.28; Töngür, s. 48.

¹⁰¹ Koşullu salıverilmenin bir hak olduğuna dair görüşler için Bkz; Süheyl Donay, “Şartla Salıvermeye İlişkin Bir İçtihadı Birleştirme Kararı”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 40, Sayı 1-4, Ocak 1974, s. 767; Dönmezer ve Erman, s. 291.

¹⁰² Nitekim AYM bir kararında koşullu salıverilmenin bir ödül olduğundan bahsetmiştir. Bkz; AYM, 2001/4 E., 2001/332 K., 18.07.2001 KT., “*Şartla salıverilme, cezanın çektirilmesinin kişiselleştirilmesi, başka bir deyişle cezaevindeki tutum ve davranışlarıyla (iyi durumuyla) topluma uyum sağlayabileceği izlenimini veren hükümlünün ödüllendirilmesidir*”, www.lexpera.com, (ET. 19.9.2022).

¹⁰³ Bkz: Mehmet Maden, “Koşullu Salıverilmenin Mahiyeti ve Hukuki Niteliği”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 26, Sayı: 2, 2020, s. 636 vd.

¹⁰⁴ Özbek, İnfaz, s. 371.

¹⁰⁵ Özbek, İnfaz, s. 371; Öztürk ve Erdem, s. 538. Aksi görüş için Bkz: Ramadan Sanıvar, **Modern İnfaz Hukuku ve Koşullu Salıverilme (Şartlı Tahliye) Kurumu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 344. Ayrıca Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2019 yılındaki bir kararında koşullu salıverilmenin hak olarak nitelendirilemeyeceğini belirtmiştir. Bkz; YCGK, 2018/252 E., 2019/306 K., 11.4.2019 KT., “*Her ne kadar; tekerrür hâlinde hükmolunan cezanın mükerrerlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesi, hükümlünün koşullu salıverilme süresini etkileyip daha fazla süre cezaevinde kalması sonucunu doğuracağı ve böylece hükümlü hakkındaki cezayı etkileyeceği düşünülebilirse de koşullu salıverilmenin bir hak olmadığı gibi koşullarını yerine getiren hükümlülerin yararlandığı, koşullarını yerine getirmeyenlerin ise koşullu salıvermeden yararlanamayacağı bunların hapis cezasının tamamını*

Koşullu salıverilme ve erteleme kurumları ilk bakışta benzer görünse de bu kurumlar birbirlerinden oldukça farklıdır.

Ertelme kurumları yalnızca kısa süreli hapis cezaları bakımından uygulama alanı bulurken, koşullu salıverilme kural olarak bütün suçlar için uygulama alanı bulabilmektedir¹⁰⁶.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi soruşturma aşamasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve hapis cezasının ertelenmesi kararı kovuşturma aşamasının sonunda mahkûmiyet hükmüyle birlikte verilirken, koşullu salıverilme kararı cezaların infazı devam ederken verilmektedir¹⁰⁷. Yani koşullu salıverilmede hapis cezasının ertelenmesi kurumundan farklı olarak, hükümlü cezaevindeyken alınan kararlar üzerinden uygulanan bir prosedür söz konusudur¹⁰⁸.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararından sonra deneme süresinin iyi halli geçirilmiş olduğu durumlarda soruşturma aşamasında kovuşturmayaya yer olamadığına dair karar verilirken, kovuşturma aşamasında ise davanın düşmesi kararı verilmektedir. Cezaların ertelenmesi ve koşullu salıverilmede ise deneme süresi iyi hal ile geçirildiğinde ceza infaz edilmiş sayılır. Bu anlamda kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumları deneme süresi sonunda herhangi bir hukuki sonuç doğurmazken; cezaların ertelenmesi ve koşullu salıverilmede ise mahkûmiyet hükmünün tüm sonuçları devam eder¹⁰⁹.

cezaevinde çekmek zorunda olduğu koşullu salıvermenin lehe kanun belirlenmesinde gözetilmeyeceği açıktır.”, www.lexpera.com, (ET. 10.5.2022).

¹⁰⁶ Özbek (İnfaz), s. 352; Öztürk ve Erdem, s. 539; Artuk ve diğerleri, s. 834.

¹⁰⁷ Töngür, s. 49.

¹⁰⁸ Levent İnce, **Türk İnfaz Hukukunda Koşullu Salıverilme ve Koşullu Salıverilmede Süreler**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 36.

¹⁰⁹ Töngür, s. 49.

C. Erteleme ve Güvenlik Tedbirleri

Fail ve fiilden kaynaklı olması muhtemel olan tehlikelilik halini önlemek, faili eğitmek, tedavi etmek ve koruma altına almak amaçlarını güden¹¹⁰ müdahalelere güvenlik tedbiri denilmektedir.¹¹¹ Tehlikelilik, kişinin ileride ceza hukuku normlarını ihlal etme ihtimalini ifade etmektedir¹¹².

Bilhassa suç işlemeye ehil olmayan fakat toplum için tehlikeli olan ve ceza kanununda belirtilen suç unsuru fiilleri işleyen kişilerin cezai yaptırımlara tabi tutulamaması ve bu tür kişilere dair herhangi bir önlem ve iyileştirici tedbirin bulunmaması güvenlik tedbirlerinin ceza hukuku mevzuatına girmesinin en temel nedenlerinden biri olmuştur¹¹³.

Güvenlik tedbirleri, birçok ceza kanununda cezalarla birlikte suçların önlenmesini sağlayan araçlar olarak kabul edilmektedir¹¹⁴. Bunun yanı sıra güvenlik tedbirlerinin hukuki niteliği hakkında bir görüş birliği yoktur. Bir görüşe göre güvenlik

¹¹⁰ Francesco Antolisei, “Ceza ve Emniyet Tedbirleri”, çev. Yılmaz Günel, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cit: 20, Sayı: 02, s. 715; Faruk Erem, “Türk Ceza Kanunu’nda Emniyet Tedbirleri”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Yıl: 1994, Sayı: 3, (Emniyet Tedbirleri), ss. 352-353; Demirbaş, s. 633.

¹¹¹ Anayasa Mahkemesi 1970/42 Esas 1971/30 Karar sayılı içtihadında “*Emniyet tedbirleri, suç karşılığı olarak ve suçludaki tehlike haliyle orantılı bir biçimde hükmedilen ve esas itibarıyla suça ve suçluya karşı toplum savunması amacına yönelmiş yaptırımlardır.*” ifadesine yer verilmiştir”, https://www.anayasa.gov.tr/media/4928/kd_09.pdf, (ET. 11. 7. 2021); Ayrıca Bkz; Ayşe Nuhoglu, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Güvenlik Tedbirleri”, **Türk Ceza Kanununun 2. Yılı Teori ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar**, Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları, İstanbul, 2008, s. 193.

¹¹² Mehmet Emin Artuk ve Erkam Yılmaz, “Teorik Açından Güvenlik Tedbirleri”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 2, 2020, s. 25.

¹¹³ Dilberoglu, s. 1526.

¹¹⁴ Güvenlik tedbirleri kavramından, “*toplumsal güvenliğı ve fakat en azından aynı derecede iyileştirme suretiyle bireysel güvenliğı gerçekleştirmeye yönelik tedbirlerin*” anlaşılması gerektiğine dair görüş için Bkz; Ayşe Nuhoglu, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Ceza Hukukunda Özgürlüğü Bağlayıcı Emniyet Tedbirleri”, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Doktora Tezi, 1996, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=elgcI83N1xBv9qKOHjYeiA&no=elgcI83N1xBv9qKOHjYeiA>, s. 5, (ET. 14.10.2022).

tedbirleri ceza hukuku yaptırımıdır¹¹⁵. Bir diğer görüşe göre, idari ve polis tedbirleridir¹¹⁶. Bir başka görüşe göre ise, ceza hukukundan yarı bağımsız olan güvenlik tedbirleri, bir hukuk koluna ait olması gereken bir sistemdir¹¹⁷.

Güvenlik tedbirleri TCK'nın 53. vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu güvenlik tedbirleri arasında belli hakları kullanmaktan yoksun bırakmak, eşya ve kazanç müsadere, akıl hastalıklarına özgü güvenlik tedbirleri, tekerrür, sınır dışı edilme ve tüzel kişiler hakkındaki güvenlik tedbirleri yer almaktadır¹¹⁸. Güvenlik tedbirleri 765 sayılı TCK'nın 31. maddesinde "ceza mahkumiyetlerinin neticeleri ve tarz-ı icraları" başlığı altında düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK güvenlik tedbirleri bakımından, 765 sayılı TCK'dan daha farklı esaslar benimsemiştir. 765 sayılı TCK'da güvenlik tedbirleri için ayrı bir bölümün olmadığı ifade edilmelidir. 5237 sayılı TCK'da "emniyet tedbirleri" kavramının karşılığı olarak "güvenlik tedbirleri" kavramı kullanılmıştır. 5237 sayılı TCK güvenlik tedbirleri bakımından, kavram farklılığının yanı sıra içerik olarak da 765 sayılı TCK'dan ayrılmaktadır. 765 sayılı TCK'daki

¹¹⁵ Nurullah Kunter, "Bugünün Ceza Hukukunda Emniyet Tedbirlerinin Yeri", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 13, Sayı: 4, 1947, s. 1334; Erem, Emniyet Tedbirleri, s. 355

¹¹⁶ Ayhan Önder, **Ceza Hukuku Genel Hükümler c. III**, Beta Basım, İstanbul, 1989, s. 103.

¹¹⁷ Zeki Hafizoğulları, "Emniyet Tedbirleri", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt: 46, Sayı: 3, (Emniyet Tedbirleri), s. 47.

¹¹⁸ YCGK, 2021/78 E., 2021/346 K., 6.7.2021 KT., "01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'da ise yaptırımlar, "ceza" ve "güvenlik tedbirleri" adı altında yeniden düzenlenmiş; ceza olarak yalnızca hapis ve adli para cezasına yer verilmişken, güvenlik tedbirleri; "Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma, eşya ve kazanç müsadere, sınır dışı edilme, çocuklara, akıl hastalarına, mükerrerlere ve tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri" şeklinde sayılmıştır. Kanunda "yaptırım" terimine yer verilmek suretiyle, konusu suç teşkil eden eylemler için yalnızca "ceza" değil, cezalarla birlikte veya ayrıca ceza niteliği taşımayan başkaca sonuçların yani "güvenlik tedbirlerinin" de uygulanabileceği belirtilmiş bulunmaktadır. Bu düzenlemeye göre güvenlik tedbirleri; kusurlu olmadıklarından ceza verilmeyenler açısından uygulanabilen bir yaptırım olmanın yanı sıra, ceza sorumluluğu bulunan kişiler bakımından cezanın yanında, tehlikelilik hâliyle bağlantılı ve orantılı olarak uygulanabilen, ceza sistemini tamamlamaya yönelik bir nitelik arz etmektedir.", www.lexpera.com, (ET. 6.5.2022).

emniyet tedbirlerinin yanı sıra ek (fer'i) cezalar¹¹⁹ da güvenlik tedbirlerinin kapsamına alınmıştır.

Güvenlik tedbirlerinin uygulanması için şu dört şartın varlığı gereklidir¹²⁰.

1. Suç, toplum için tehlikeli halin belirtisini oluşturmalıdır.
2. Güvenlik tedbirine suçun işlenmesinden sonra hükmedilmelidir.
3. Güvenlik tedbiri kanun tarafından öngörülmalıdır.
4. Güvenlik tedbirine hâkim tarafından hükmedilmelidir.

Bahsettiğimiz bu koşullar incelendiğinde erteleme kurumundan farklı olarak güvenlik tedbirlerinde, “tehlikeli hal belirtisi”¹²¹ kavramına yer verildiğini görmekteyiz. Suçun toplum için tehlikelilik hali belirtisinin olması koşulu dışındaki diğer koşullar bakımından, güvenlik tedbirleri ve erteleme kurumları arasında birtakım benzerlikleri görmek mümkündür.

Yargılamanın farklı aşamalarındaki erteleme kurumları gerekli olmadıkça herhangi bir tedbire tabi tutulmaksızın, kendini ıslah edebilecek kişiler için uygulanan

¹¹⁹ “Ek cezalar, asıl ceza ile verilmesi kanun gereğince zorunlu olan veya hâkimin takdirine göre verilmesi mümkün, suçla mücadelede ve cezanın amaçlarının gerçekleşmesi için uygulanan cezalardır.” Bkz: Haluk Çolak ve Uğurtan Altun, “Kısa Süreli Hapis Cezaları, Seçenekli Yaptırımlar ve İnfaz Rejimleri”, **TBB Dergisi**, Sayı: 65, 2006, (İnfaz), s. 165.

¹²⁰ Mehmet Emin Artuk, “Güvenlik Tedbirleri”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, Yıl: 2008, Sayı: 1-2, (Güvenlik Tedbirleri), s. 466.

¹²¹ Tehlikelilik halinin izahına dair ayrıca Bkz; YCGK, 1983/265 E., 1983/385 K. 28.11.1983 KT., “Sosyal tehlikeden korunma vasıtalarından olan emniyet tedbirleri ceza hukuku sahasında pozitivist ekolün postulatı olarak gözükmektedir. Nitekim bu tedbirler sabıkalı olmaya meyleden, yaşayış tarzıyla olsun, akli melekelerindeki zayıflığıyla olsun tehlikeli bir hal gösteren şahıslara karşı cemiyeti korumayı istihdaf ederler. Burada iki hususu müşahade edebiliriz:

-Emniyet tedbirleri sadece suçlular hakkında değil, fakat tehlikeli tanınmış, henüz bir suç ika etmemiş kimseler hakkında da alınabilir.

- Emniyet tedbirlerinin müddeti tespit olunmamıştır. (Fransa'da aksine olarak kanun koyucu bu tedbirlerin müddetini önceden tespit etmiştir. İtalyan sisteminde ise bu müddetin asgari haddi gösterilmiş olup, hâkim şayet şahsın durumu bunu icap ettiriyorsa tedbirin uzatılmasına karar verebilir). Bu duruma yapılan itiraz: Önceden bir ferdin ne kadar müddetle tehlikeli durum göstereceğinin bilinmemesidir. Tehlikeli halin sebepleri çoktur ve tatbik olunan tretmanın muvaffak olup olmayacağı önceden bilinemez.”, www.lexpera.com, (ET. 10.5.2022).

bir kurumdur. Güvenlik tedbirlerinin uygulanması için ise failin gerçekleştirdiği eylemlerin anlam ve sonuçlarını kavraması¹²² zorunlu değildir¹²³.

Ertelemede amaç cezaların bireyselleştirilmesi ve bu yolla kişilerin ıslahını gerçekleştirmekken, güvenlik tedbirlerinin amacı toplumu korumaktır¹²⁴. Bu bağlamda güvenlik tedbirleri toplumu koruma vasıtasıdır denilebilir¹²⁵. Toplumu korumak ise tehlikeli suçluları topluma yeniden kazandırmak veya toplumdan uzaklaştırmakla gerçekleşebilir¹²⁶.

Bu iki kurum uygulanma süreleri bakımından da farklılık göstermektedir. Erteleme kurumlarının ne kadar süre uygulanacağı kanunla belirlenmiştir. Örneğin, tezimizin ana konusunu da oluşturan hapis cezasının ertelenmesi kurumu için kanunda belirlenen net bir süre yoktur. Fakat TCK m.51/3'e göre erteleme kararı sonrası uygulanacak denetim süresi bir yıldan az üç yıldan fazla olamaz. Yani her ne kadar denetim süresinin ne kadar olacağına dair hâkime takdir hakkı tanınmış olsa da bu takdir hakkının sınırlarının kanunla çizilmiş olduğu görülmektedir. Buna karşın güvenlik tedbirleri failin tehlikelilik hali devam ettiği sürece uygulanmaya devam edecektir¹²⁷. Güvenlik tedbirlerinin amaçlarından olan failin tehlikelilik halini ortadan kaldırmak ve ıslah etmek hususu göz önüne alındığında bu tedbirlerin tehlikelilik hali ortadan kalkıncaya kadar uygulanacağı sonucuna varmak mümkündür. Tehlikeliliğine kanaat getirilen bir kişi hakkında belirli bir süreye tabi olmaksızın güvenlik tedbirlerine hükmedilir. Ertelemenin aksine güvenlik tedbirleri için bir süre sınırı belirlenmediğinden, bu sürenin saptanmasında oldukça titiz davranılmalıdır. Aksi

¹²² Yargıtay 2. CD., 2016/1736 E., 2018/7353 K., 05.06.2018 K.T., “*Sanığın adli sicil kaydında yer alan Düziçi Asliye Ceza Mahkemesinin 26/12/2012 tarihli 2012/326-2012/346 esas sayılı kararına konu cezaların "Akıl Hastalığı" nedeniyle güvenlik tedbirlerine çevrildiği ve UYAP üzerinden yapılan araştırmada sanığın güncel sabıka kaydında da akıl hastalığı nedeniyle güvenlik tedbiri uygulanan mahkumiyet kararlarının olduğu tespit edilmişse de...*”, www.lexpera.com, (E.T. 2.9.2021).

¹²³ Mehmet Emin Artuk ve Esra Alan Akcan, “Güvenlik Tedbirleri”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Yıl: 2016, Sayı: 2, s. 21; Hafizoğulları, Emniyet Tedbirleri, s. 47.

¹²⁴ Erem ve Diğerleri, s. 304; Demirbaş, s. 634.

¹²⁵ Hafizoğulları, Emniyet Tedbirleri, s. 45.

¹²⁶ Artuk, Güvenlik Tedbirleri, s. 478.

¹²⁷ Hafizoğulları, Emniyet Tedbirleri, s. 46. Güvenlik tedbirlerinin kesin bir süresinin olmadığına dair açıklamalar için 116 numaralı dipnotumuz dikkate alınmalıdır.

halde fazladan süre tayini kişinin hürriyet hakkını sınırlandırıcı bir etki doğuracaktır¹²⁸.

IV. TÜRK CEZA KANUNUNDA DÜZENLENEN ERTELEME ÇEŞİTLERİ

Erteleme denildiğinde akla ilk gelen hapis cezasının ertelenmesi olmakla birlikte esasen erteleme kurumu, birden fazla kavramı da içinde barındırmaktadır¹²⁹. Soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcısı tarafından uygulanan “kamu davasının açılmasının ertelenmesi”, kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından uygulanabilen “hükmün açıklanmasının geri bırakılması” ve kovuşturma sonunda verilecek hüküm bakımından “cezaların ertelenmesi” erteleme kurumunun çeşitli uygulama şekilleridir. 765 sayılı TCK’nın 89-95. maddelerine, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun 6.maddesi ve geçici 1.maddesine, 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 38.maddesine bakıldığında erteleme kurumunun cezaların ertelenmesi şeklinde düzenlediği görülmektedir¹³⁰.

Bu bölümde güncel mevzuatlarımız dahilinde kamu davasının açılmasının ertelenmesi, hükmün açıklanmasının ertelenmesi ve hapis cezasının ertelenmesi kurumlarına yer verilecek olup Türk Ceza Hukukunda uygulama alanı olmayan davaların ertelenmesi kurumuna değinilmeyecektir.

A. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi; failin işlediği suçun niteliği ve kişilik özellikleri göz önüne alınarak fail hakkında kamu davasının açılmasından belirli şartlarda ve belli bir süreyi iyi halli geçirmesi koşuluyla vazgeçilmesidir¹³¹.

¹²⁸ Artuk, Güvenlik Tedbirleri, s. 467.

¹²⁹ Benzer nitelendirme için Bkz; Denizhan, s. 217.

¹³⁰ Doğan Gedik, “Karşılaştırmalı Hukukta ve 1999 Tarihli Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu Tasarısında Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurumu”, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_77.htm, s. 2, (ET.01.07.2021).

¹³¹ Önder, s. 15, 95.

Bu durumun maslahata uygunluk¹³² prensibinin sonucu olduğunu söylemek yerindedir. Maslahata uygunluk (yerindelik) ilkesi ceza davasının açılıp açılmamasını konu almaktadır. Savcılık belirli bir olayda dava açmanın gerekli olup olmadığı hususunda gereken araştırmayı yaptıktan sonra, dava açmak için yeterli suç şüphesine ulaşırsa “maslahata uygunluk” ilkesini de gözetmek zorundadır. Bu aşamada maslahata uygunluk ilkesi kapsamında verilen takdir yetkisinden dolayı savcı, bazı sebeplerle ceza davası açmaktan kaçınabilir. Örneğin; küçük suçluların korunması, toplumda skandala sebebiyet vermeme düşüncesi, yargılama giderlerinin cezadan beklenen faydayı aşması gibi durumlarda savcı ceza davası açmayabilmektedir¹³³.

Maslahata uygunluk (opportunité) ilkesini benimseyen sistemlerde savcı, faile deneme süresinin iyi halli geçirmesi ve belirlenen mükellefiyetlere uygun davranması sonucunda hakkında kamu davası açılmayacağını bildirir¹³⁴. Fail deneme süresini iyi halli geçirir, mükellefiyetlerini yerine getirirse hakkında kamu davası açılmasından vazgeçilir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi için belirlenen koşullardan biri mağdurun zararının giderilmesi olabilir. Bu zarar giderildiği takdirde kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilecektir¹³⁵.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi iki şekilde uygulama alanı bulmaktadır. Birinci şekle göre savcının, yani soruşturma aşamasındaki yetkili

¹³² Bahri Öztürk ve diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, (CMK) s. 592

¹³³ Erdener Yurtcan, **Ceza Yargılaması Hukuku**, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, ss. 116-117.

¹³⁴ Türk Hukuk sisteminde benimsenen ilkenin ne olduğuna dair Bkz; Yargıtay 16. CD., 2016/7553 E., 2017/5508 K., 29.11.2017 KT., “*Kamu davasının açılmasında Cumhuriyet savcısına takdir yetkisi tanınması ya da başka bir ifadeyle maslahata uygunluk ilkesi ise; bir suçun işlendiği haberinin öğrenilmesi üzerine, Cumhuriyet savcısı tarafından derhal soruşturmaya başlayıp başlamamakta; soruşturma sonucunda fiilin ve failin belli olması, yeterli suç şüphesinin bulunması durumunda kamu davası açıp açmamakta ve nihayet kamu davasını yargılama sonuçlanıncaya kadar sürdürüp sürdürmemekte Cumhuriyet savcısının takdir yetkisinin bulunmasına denir. Hukukumuzda ana ilke olarak kovuşturma mecburiyeti ilkesi geçerlidir. Fakat, CMK’nın 171. maddesinde istisnai bir durum olarak, kısmen de olsa maslahata uygunluk ilkesinin benimsendiği söylenebilir*”, **www.lexpera.com**, (ET. 10.5.2022)

¹³⁵ Veli Özer Özbek, **Ceza Hukuku’nda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999, (1999), ss. 286-287.

makamın yetkisi mutlakdır. Yani herhangi bir makamın iznine gerek olmadan savcı kendi başına kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararını verebilir. İkinci şekilde göre ise, savcının yetkisi mutlak olmayıp hâkimin onayının alınması zorunludur¹³⁶.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi 2005 yılına kadar Türk Hukukuna tamamen yabancı bir kurum olmakla birlikte ilk olarak hukukumuzda 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile girmiştir¹³⁷. Ardından 5560 sayılı kanunla 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda değişiklik yapılmış ve yapılan bu değişiklikle birlikte bu kurum, yaşı büyük olan kişiler bakımından da uygulama alanı bulmaya başlamıştır.

Kanunumuzda 2006'nın aralık ayında yapılan değişiklikle, CMK 171/2 vd. kamu davasının açılmasının ertelenmesi hususunda savcıya belirli koşullar dahilinde takdir yetkisi tanınmıştır¹³⁸. Cumhuriyet savcısına tanınan bu yetkinin istisnai olduğu ve esas olanın "kamu davasının mecburiliği ilkesi" olduğu ifade edilmelidir¹³⁹.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu ile ilk olarak iddianamenin düzenlenmesi ertelenmektedir. Bunun nedeni 5271 sayılı CMK'ya göre, kamu davasının Cumhuriyet savcısının düzenlediği iddianameyle değil, iddianamenin mahkemece kabul edilmesiyle açılmasıdır (CMK m. 175/1). Bu sebeplerle kamu

¹³⁶ Önder, s. 15.

¹³⁷ Madde 19- (Değişik: 6/12/2006-5560/39 m.) (1) *Çocuğa yüklenen suçtan dolayı Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından erteleme süresi üç yıldır.*

(2) (Ek:17/10/2019-7188/33 m.) *Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hapis cezasının üst sınırı, on beş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından beş yıl olarak uygulanır.*

¹³⁸ Yener Ünver ve Hakan Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku Cilt I**, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 91.

¹³⁹ Hakan Kaşka, **Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Soruşturma Evresinin Sona Ermesi**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, ss. 177-178. Bkz; Yargıtay 18. CD., 2019/8540 E., 2019/17373K., 9.12.2019 KT., "*Hukukumuzda bazı suçlar bakımından her ne kadar takdir hakkı Cumhuriyet savcısında olmasa da izin, şikâyet, talep gibi şartların soruşturma için zorunlu tutulması maslahata uygunluk esası ile açıklanmaktadır. Ayrıca CMK'nın 171 'inci maddesinde düzenlenen cezayı ortadan kaldıran şahsi sebep olarak etkin pişmanlık ve şahsi cezasızlık sebepleri de takdirilik ilkesine örnek olarak gösterilebilecektir. Yukarıda da belirtildiği üzere Ceza Muhakemesi Hukukumuzda asıl mecburilik, istisna olarak da takdirilik sistemi uygulanmaktadır*", www.lexpera.com, (ET. 10.5.2022).

davasının açılmasının ertelenmesi kararını mahkemenin vermesi gerekirken bu yetki CMK'nın 171/2. maddesiyle Cumhuriyet savcısına verilmiştir¹⁴⁰.

Bu kurumun uygulanması için CMK'nın 171/2-3. maddelerindeki tüm şartların birlikte gerçekleşmesi gerekir. Şartlar olduğu takdirde Cumhuriyet savcısı kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararını verebilir. Görüldüğü gibi bu karar Cumhuriyet savcısının takdirine bırakılmış olup, kararın verilmesi zorunlu değildir¹⁴¹. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra kişinin erteleme süresini iyi halli geçirmesinin gerekli olduğu ve erteleme süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlendiği takdirde kamu davasının açılacağı görülmektedir. Kişi deneme süresini iyi halli olarak geçirdiğinde hakkında kovuşturmayla bağlantılı olarak, maddede belirtilen amaçlar için Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından kullanılabilir.

1. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesinin Şartları

Cumhuriyet savcısı tarafından kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilebilmesi için CMK'nın 171/2.maddesinde bazı şartlar sayılmıştır.

(a) Objektif Koşul

Madde metni incelendiğinde kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilebilmesi için;

1. Yeterli suç şüphesinin varlığı,
2. Uzlaştırma ve ön ödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere soruşturulan bir suçun varlığı,

¹⁴⁰ Nur Centel ve Hamide Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 14. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2017, s. 550.

¹⁴¹ Özbek ve diğerleri, CMK, s. 512.

¹⁴² Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 681.

3. İsnat edilen suçun üst sınırı üç yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan olması,
4. İsnat edilen suçun CMK'nın 171/6.¹⁴³ maddesinde anılan, suç işlemek için örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak ile örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar ve kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle veya kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen suçlar ile asker kişiler tarafından işlenen askeri suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan olmaması gerekir.

Bu konuda, TCK'nın 191.maddesinde düzenlenen "kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak" suçuna ilişkin istisnai bir düzenleme getirilmiştir. Maddeye göre, *"Bu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171.maddesindeki şartlar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir."*¹⁴⁴

¹⁴³ 24.10.2019 tarihinde 30928 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanun ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5271 sayılı Kanun 171. maddesine 6. fıkra eklenmiştir.

¹⁴⁴ Özbek ve diğerleri, CMK, ss. 511-512. Bu denetime tabi olan kişilerin itiraz haklarına dair karar için Bkz; Yargıtay 10. CD., 2020/6361 E., 2020/4176 K., 23.9.2020 KT., "28/06/2014 tarihinde yürürlüğe giren 6545 sayılı Kanun ile değişik TCK'nın 191. maddesinde, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı ve bu kararla birlikte verilebilecek olan tedavi ve/veya denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına ilişkin kararlara yönelik herhangi bir kanun yolu öngörülmemiş olup, aynı maddenin 9. fıkrasında yer alan "Bu maddede aksine düzenleme bulunmayan hallerde, Ceza Muhakemesi Kanununun kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin 171. maddesi ... hükümleri uygulanır." yönlendirmesi gereği, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171. maddesi incelendiğinde, ilgili maddenin 2. fıkrasının son cümlesinde, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararına, sadece suçtan zarar görenin CMK'nın 173. maddesi hükümlerine göre itiraz edebileceğine ilişkin düzenlemeye yer verilmesi karşısında, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı ile bu karara bağlı olarak verilen tedavi ve/veya denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına ilişkin kararlara yönelik TCK'nın 191/2. maddesinin 2. cümlesinde yer alan "Cumhuriyet savcısı, bu durumda şüpheliyi, erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülüklerle uygun davranmadığı veya yasakları ihlal ettiği takdirde kendisi bakımından ortaya çıkabilecek sonuçlar konusunda uyarır." şeklindeki düzenleme gereği, "Kamu davasının açılmasının ertelenmesi" kararı ve bu karar ile birlikte verilen tedavi ve/veya

(b) Sübjektif Koşul

1. Şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olmamış olması,
2. Yapılan soruşturmanın, kamu davası açılmasının ertelenmesi halinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesi,
3. Kamu davası açılmasının ertelenmesinin, şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması,
4. Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekir.

B. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması

Sanığa, yüklenen suç bakımından yapılan yargılama sonucunda 2 yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezası verilmesi durumunda mahkeme hükmün açıklanmasını geri bırakabilir. Bu durumda sanığa, daha önce kasıtlı bir suç işlememiş olması ve cezanın belli bir ağırlığa ulaşmamış olması nedeniyle bir şans verilir¹⁴⁵.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, esasen cezanın bireyselleştirilmesi maksadına hizmet eden ve ilk emarelerine Orta Çağ'da rastlanan erteleme kurumunun bir çeşididir. Onarıcı adalet anlayışından etkilendiği için sadece sanığın yararlanmasını değil mağdurun zararının giderilmesini de hedeflemiştir¹⁴⁶. Hükmün ertelenmesi kurumu, ilk olarak, Anglo-Amerikan hukuk sisteminden çıkmıştır. Daha sonra oradan da Kıta Avrupası hukuk sistemine girmiştir. Bu hukuk sistemleri mercek altına alındığında hükmün ertelenmesi kurumunun iki şekli görülmektedir. Birinci şekilde,

denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına ilişkin kararların, şüpheliye tebliğ edilerek itiraz hakkı tanınması gerektiği...", www.lexpera.com, (ET. 10.5.2022).

¹⁴⁵ Cumhuriyet Şahin ve Neslihan Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 251.

¹⁴⁶ Akif Yıldırım, "Mayınlı Bir Alan: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının Denetimi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 11, 2018, s. 437.

failin suçluluğunun tespitinden sonra verilecek hükmün ertelenmesi söz konusuyken ikinci şekilde ise, failin suçluluğunun tespit edilmesinden önce hükmün ertelenmesi söz konusudur¹⁴⁷. Ülkemizde, 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesiyle birinci sistem kabul edilmiştir¹⁴⁸. İkinci sisteme örnek olarak, Anglo-Amerikan hukuk sistemindeki hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, yargılanması tamamlanan sanığın belirli bir süre denetimde tutulması esasına (probation) dayanır. Hâkim, sanığın suçluluk veya kusurluluğunu saptamış olmakla beraber buna dair bir cezaya hükmetmeyi geri bırakmaktadır ve sanığı belirli bir süre için denetime tabi tutmaktadır. Kişinin denetim süresi içerisinde sergilediği davranışlar olumlu bulunursa hakkında mahkûmiyet kararı verilmemektedir. Denetim süresini olumlu bir şekilde tamamlayan kişi böylelikle herhangi bir yargı kararına muhatap olmayarak damgalama¹⁴⁹ süreci dışarısına çıkarılmış olur¹⁵⁰.

Erteleme kurumunun hukukumuzda ilk olarak 765 sayılı TCK ile girdiğini yukarıda da belirtmiştik. 765 sayılı TCK'da erteleme koşullarına dair bazı düzenlemeler 1965 yılında 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunla düzenlendiğinden yürürlükten kalkmıştır¹⁵¹. 765 sayılı TCK'da hapis cezalarının yanı sıra adli para cezaları da ertelenebilmekte ve deneme süresinin iyi halle geçirilmesi sonucunda “mahkûmiyet hiç vaki olmamış” sayılmaktaydı. Bu nedenlerden dolayı 765 sayılı TCK ve 647 sayılı CİHK'de düzenlenen erteleme sonuçlarına sebebiyet veren benzer bir düzenleme yapıp kurumlar arası dengeli geçişi sağlamak amacıyla, CMK'da “hükmün açıklanmasının geri bırakılması” kurumunun düzenlenmesi yoluna gidilmiştir¹⁵².

¹⁴⁷ Önder, ss. 109-110.

¹⁴⁸ Yıldırım, s. 437.

¹⁴⁹ Damgalama teorisini savunanlar, sapkınlığı, sapkın olanlar ile sapkın olmayanlar arasındaki etkileşim şeklinde yorumlamışlardır. Damgalamanın büyük bir bölümünü, kanunu ya da düzeni temsil edenler veya başka kişilerin geleneksel ahlakı üzerine tanımlamalar yapanlar gerçekleştirir. Bkz; Timur Demirbaş, **Kriminoloji**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 165.

¹⁵⁰ Töngür, s. 209.

¹⁵¹ Centel ve diğerleri, s. 628.

¹⁵² Ersin Şare, “Türk Hukuk Sisteminde Kabul Edilen Erteleme Kurumları Üzerine İnceleme”, **TBB Dergisi**, Sayı: 111, 2014, s. 176.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kurumuna hukukumuzda ilk olarak 15/7/2005 tarihinde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda yer verilmiştir. 2006 yılında 5560 sayılı kanunla CMK'da yapılan değişiklikle birlikte artık yetişkinler için de uygulanabilir hale gelmiştir. Aynı kanuna ÇKK'da yapılan değişikliğe göre ise hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümlerinin uygulanması için CMK ile öngörülen koşullar çocuklar için de geçerli olacaktır. Bu kurum bakımından yetişkinler ve çocuklar arasındaki tek fark denetim süresidir¹⁵³.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması nev'i şahsına münhasır bir müessese niteliğindedir ve aynı zamanda itiraza kabil bir yargı kararıdır¹⁵⁴. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair yargı kararlarının kayıtları ayrı bir adli sicilde tutulur ve bu kayıtlara sadece savcılık makamları ve hakimliklerin istemi ile ulaşılabilir¹⁵⁵.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair hüküm fıkrası incelendiğinde esas itibariyle iki tür karardan bahsedildiği görülmektedir. Bu kararlardan birincisi, CMK'nın 223. maddesi kapsamında "hüküm" sayılan fakat açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinden dolayı kesinleşmesi askıya alınan mahkûmiyeti ifade etmektedir. Bahsedilen kararlardan ikincisinde ise söz konusu hükmün üzerine inşa edilerek kesinleşmesini engelleyen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı söz konusudur. Bahsedilen ikinci karar CMK'nın 223. maddesi anlamındaki "hüküm" değildir. Dolayısıyla da açıklanması geri bırakılan şey, mahkûmiyet hükmünün kendisini değil doğurduğu hukukî sonuçları ifade etmektedir¹⁵⁶. Birinci karar ile ikinci karar arasındaki temel farklılığın kararın "hüküm" sıfatını kazanıp kazanmadığıyla ilgili olduğunu görmekteyiz.

¹⁵³ Öztürk ve diğerleri (CMK), s. 628.

¹⁵⁴ Ersan Şen ve Mert Maviş, **Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB)**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 14.

¹⁵⁵ 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinin 13. fıkrasına göre, "Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir."

¹⁵⁶ Akif Yıldırım ve Özgür Duman, "Adalet Yolunda Bir "Nehir Sınavı" Mücadelesi: Mülkiyet Hakkı, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması kurumu ve Müsadere", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 67, Sayı: 1, 2018, s. 149.

1. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılmasının Şartları

5560 ve 5728¹⁵⁷ sayılı kanunlarla CMK'nın 231. Maddesine yapılan ekler ve değiştirmeler dikkate alındığında hükümün açıklanmasının geri bırakılmasının koşulları şu şekilde sıralanabilir:

(a) Objektif Koşul

Erteleme kurumları kendi aralarında incelendiğinde koşullar bakımından birbirine en benzer olan iki kurum hapis cezasının ertelenmesi kurumu ve hükümün açıklanmasının geri bırakılması kurumudur. Esasen her ne kadar bu iki kurum birbirine benzese de özellikle aşağıda da yer vereceğimiz objektif koşullar bakımından birbirlerinden ayrılmaktadırlar.

1. Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir¹⁵⁸. Burada söz konusu olan 2 yıllık süre yargılama sonunda mahkûm olunan ceza süresidir. Bu süre, yargılama konusu olan suçun yasada öngörölen sınırını ifade etmemektedir¹⁵⁹.

¹⁵⁷ 5728 sayılı (RG: 8 şubat 2008) *Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” hükümün açıklanmasının geri bırakılması için söz konusu olan hapis cezasının süresini bir yıldan iki yıla çıkarmıştır. Bu sebeple kurumun uygulaması genişletilmiştir.”

¹⁵⁸ Yargıtay 3. CD., 2021/7918 E., 2021/9745 K., 25.10.202 KT., “Yargıtay Ceza Genel Kurulunun istikrar kazanmış (16.02.2010 tarih 2009/4-253-2010/28, 29.09.2009 tarih 2009/4-130-213, 14.07.2009 tarih 2009/163-202 sayılı kararları ile 23.03.2010 tarih 2010/2-29 esas ve 2010/56 sayılı) kararlarında da işaret olunduğu üzere, hükümün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanıp uygulanmayacağının tartışılmaması veya objektif koşulların gerçekleşmesine karşın bu koşulların oluşmadığından bahisle uygulanmamasına ilişkin hukuka aykırılık hallerinin hakimın takdir hakkına ilişkin hususlar olmaması nedeni ile kanun yararına bozma konusu olabileceği gözetilmelidir.”, www.lexpera.com, (ET. 12.5.2022).

¹⁵⁹ Erdener Yurtcan, *Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) şerhi*, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, (şerh), s. 1121.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade eder¹⁶⁰.

2. Mahkûm olunan cezanın, Anayasanın 174. maddesinde güvence altına alınan İnkılap Kanunlarında yer alan suçlardan kaynaklı olmaması gerekir¹⁶¹.

(b) Sübjektif Koşul

1. Sanığın daha önce kasıtlı¹⁶² bir suçtan mahkûm olmamış olması gerekir. CMK'nın 231. maddesinde belirtilen önceki mahkumiyetin, hükmün açıklanmasının ertelenmesi kararına engel oluşturabilmesi için kesinleşmiş olması gerekmektedir. Buna karşılık önceki mahkumiyetin infazına geçilip geçilmemesi önemli değildir. Bu sebeplerle kişi daha önceden bir suç işlemiş ve kararı henüz verilmişse veya karar verilmiş fakat mahkûmiyet kesinleşmemişse hükmün açıklanmasının geri bırakılması bakımından objektif koşul gerçekleşmiş olur. Mahkemenin önceden işlenen bu suçu, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının sübjektif koşulu kapsamında olumsuz olarak değerlendirmesi bakımından ise herhangi bir engel yoktur¹⁶³.
2. Sanığın kişilik özellikleri ve mahkemedeki tutum ve davranışları dikkate alınarak, mahkemece sanığın tekrar suç işlemeyeceğine dair belirli bir kanaatin oluşması gerekmektedir¹⁶⁴.

¹⁶⁰Anayasa Mahkemesi, 2016/18 Esas, 2016/16 Karar, https://www.anayasa.gov.tr/Kararlar/GenelKurul/Basvuru_Karari/2016-16.pdf, (ET.12.07.2021).

¹⁶¹ Yıldırım, s. 439.

¹⁶² Hükümde belirtilen “kast” kavramının kapsamına TCK'nın 21/2. maddesindeki olası kastın da dahil edilmesi hususuna dair Bkz; Şen ve Maviş, s. 17.

¹⁶³ Öztürk ve diğerleri, s. 630.

¹⁶⁴ YCGK, 2014/808 E., 2018/84 K., 13.3.2018 KT., “Mahkemece, sanığın adli sicil kaydında bulunan kasıtlı suçtan verilmiş hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar dikkate alınarak, suç işleme eğilimi ile bu bağlamda kişilik özelliklerinin değerlendirmeye tabi tutulduğu ve tekrar suç işlemeyeceği konusunda kanaat oluşmaması sebebiyle hakkında HAGB'na ilişkin maddenin uygulanmadığı anlaşıldığından, bu konuda gösterilen gerekçenin dosya muhtevasına uygun, denetime elverişli, yasal ve yeterli olduğunun kabulü gerekmektedir.” Bkz; Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu,

3. Suçun işlenmesiyle birlikte kamunun veya mağdurun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekmektedir¹⁶⁵. Ödemenin kısmi olarak yapılması hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı için yeterli değildir. Suçtan zarar görenin bu hususa dair rızasının olması durumunda hükmün uygulanmasını kabul eden bir düzenleme de mevcut değildir¹⁶⁶. Tüm bunların dışında zararın direkt olarak sanık tarafından karşılanması şart değildir. Oluşan zarar, sanık tarafından giderebileceği gibi sanık adına başkası tarafından da giderilebilir¹⁶⁷. Zararın maddi nitelikte olması¹⁶⁸ ve bu bağlamdaki iddiaların belirlenebilir olması

Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararlarının Değerlendirilmesi, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, (YCGK), s. 547.

¹⁶⁵Yargıtay 8. CD., 2017/3797 E., 2018/11796 K., 30.20.2018 KT., “Mala zarar verme suçu yönünden zararın yargılama sırasında giderilmiş olması ve hırsızlığa teşebbüs suçunda maddi bir zararın bulunmaması karşısında, sanığın adli sicil kaydındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararın suç tarihi itibarıyla yeniden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine yasal engel oluşturmadığı gözetilerek 5271 sayılı CMK’nın 231/6-b madde, fıkra ve bendi uyarınca, kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda oluşan kanaate göre hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilip verilmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekirken, "sanığın daha önceden HAGB ilişkin hakkında karar verildiği, böylece sanığın kasıtlı suçtan dolayı mahkumiyetinin bulunduğu anlaşılmakla" şeklinde yasal olmayan gerekçe ile hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmiş olması...”, www.lexpera.com, (ET 31.08.2021).

¹⁶⁶ Veli Özer Özbek ve diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, (CMK), s. 723.

¹⁶⁷ Birsan Elmas, **Ceza Avukatı El Kitabı**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 298.

¹⁶⁸ YCGK., 5.2.2013, 2012/2-1264, 2013/42, “...Sanığın işlemiş olduğu hakaret suçunu oluşturan eylem sebebiyle oluşmuş bir maddi zarardan bahsedilemeyeceğinden, şart aranmaksızın bu suçla ilgili yargılama sonucunda sabıkasız olan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanma şartlarının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, yerel mahkemece sanığın özür dilememek suretiyle katılanın manevi zararını gidermediği gerekçe gösterilerek sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi yasal dayanaktan yoksun ve isabetsizdir.”, www.lexpera.com, (E.T. 8.9.2021). Maddi zarar vurgusuna dair için ayrıca Bkz; Yargıtay 8. CD., 2020/8462 E., 2021/23409 K., 23.12.2021 KT., “5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 231. maddesinin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 50. maddesine nazaran failin daha lehine hükümler içerdiği bu nedenle öncelikle tartışılması gerektiği cihetle; CMK’nın 231.

gerekmektedir¹⁶⁹. Sanık hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını kabul etmelidir¹⁷⁰. Bu nedenledir ki kovuşturma aşamasında nihai karar verilmeden önce sanığa, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının ne olduğuna dair bilgi verilip bu kararı kabul edip etmediği sorulur. Bu hususun sorulmasının en büyük sebeplerinden biri hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının itiraza tabi olmasıdır. Sanık kabul etmediği takdirde hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez¹⁷¹. Ayrıca sanık hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının kabulüne veya reddine

maddesinin uygulanmasına engel mahkûmiyeti bulunmayan ve yargılama sürecindeki gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda olumlu kanaat oluşması sebebiyle cezası ertelenen hükümlünün üzerine atılı suçun maddi zarar doğurmaya elverişli bir suç olmaması nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanmasını isteyip istemediği tespit edilip, kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları irdelendikten sonra yeniden suç işleyip işlemeyeceği hususunun değerlendirilmesi ve sonucuna göre CMK'nın 231/5. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağına kararda tartışılmaması..”, www.lexpera.com, (ET. 12.5.2022).

¹⁶⁹Yargıtay 2. CD., 2009/5635 E., 2010/7179 K., 9.3.2010 KT., “...Dosya içeriğine göre, katılanın belgeye dayalı bir zararı bulunmadığı gibi, katılanın "maddi zararım büyüktür." biçimindeki soyut ifadesinin, belirgin bir zarar istemini de içermediği ve manevi zararın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilip verilmeyeceğinin değerlendirilmesi sırasında nazara alınamayacağı gözetilmeden, mağdurun zararı giderilmediğinden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiş...”, www.turkhukuk sitesi.com/serh.php?did=8487, (ET. 13.08.2021).

¹⁷⁰ Yargıtay 4. CD., 2020/7052 E., 2020/21106 K., 23.12.2020 KT., “Koşullu bir düşme nedeni oluşturan “hükmün açıklanmasının geri bırakılması” müessesesi, objektif koşulların (mahkûmiyet, suç niteliği ve ceza miktarı, daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmama, sanığın kabulü, zararın giderilmesi) varlığı halinde mahkemece, diğer kişiselleştirme hükümlerinden önce ve re 'sen değerlendirilerek, uygulanması yönünde kanaate ulaşıldığı takdirde, hiçbir isteme bağlı olmaksızın öncelikle uygulanmalıdır.”, www.lexpera.com, (ET. 12.5.2022).

¹⁷¹ Bu koşul 22.07.2010 tarihli ve 6008 sayılı kanunla eklenmiştir. Söz konusu değişiklik Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesi önüne taşınmış fakat Anayasa Mahkemesi “Ceza sistemimizde yer alan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilebilmesi koşullarına ilaveten getirilen ve sanığa kararı temyiz incelemesine götürübilme hakkı tanıyan kural, Anayasanın ve ceza hukukunun genel ilkelerine aykırı olmayıp, yasa koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.” gerekçesiyle iddiayı reddetmiştir., AYM., 2011/41 E., 2012/25 K., 16.2.2012 KT., Bkz; Özbek ve diğerleri CMK, s. 723, dipnot. 1025.

ilişkin kararını hüküm kuruluncaya dek her zaman geri alabilir¹⁷². Yargıtay Ceza Genel Kuruluna göre müdafî sanık yerine hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edemez. Söz konusu beyan açık bir şekilde sanık tarafından dile getirilmelidir. Müdafî tarafından bu kabulün gerçekleştirilebilmesi için ise vekaletnamede özel olarak yetkilendirilmesi gerekmektedir¹⁷³.

Sanığa, hükmün açıklanmasının ertelenmesini kabul edip etmediği hususunun duruşmanın hangi evresinde sorulacağı da ayrıca tartışılmalıdır. Uygulamada hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kabul hususu, yukarıda da değindiğimiz üzere hüküm açıklanmadan önce sanığa sorulmaktadır. Yani ortada henüz bir hüküm dahi yokken olası bir hükme karşı sanığa tabiri caizse bir seçim şansı sunulmaktadır. Kanaatimizce, henüz ortaya çıkmamış bir hükmün, açıklanmasının istenilip istenilmediğine dair soru sorulması kendi içerisinde mantıksal hatalar barındırmaktadır. Çünkü sanıktan bu durumda, bilmediği bir şeyin açıklanmasını isteyip istemediğine dair rasyonel bir karar vermesini beklemek mümkün görünmemektedir. Tüm bu hususlar ve özellikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun amacı dikkate alındığında, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kabul beyanının hüküm açıklandıktan sonra sanığa sorulması

¹⁷²Yargıtay 4. CD., 2019/8520 E., 2020/4263 K. 27.2.2020 KT., “*Sanığın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin beyanı, tamamen kendisini ilgilendiren ve başka bir kimsenin kabulüne bağlı olmayan bir beyandır. Sanık, hakkındaki davanın başlangıcında beraat edeceğini düşünürken, sonrasında davada geline aşama, dinlenen tanıklar ve elde edilen deliller itibarıyla artık mahkumiyetine karar verilebileceğini düşünebilir ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına razı olabilir. Bu nedenle, önceden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul etmeyen sanığın, bu beyanından dönerek anılan kurumun uygulanmasını istemesi mümkündür. Ayrıca sanığın bu beyanından dönmesini engelleyecek yasal bir düzenleme de mevcut değildir. Sanık ne zamana kadar bu beyanından dönebilecektir Burada sanığın beyanından dönmesi için kabul edilmesi gereken en son aşama, hüküm aşaması olmalıdır. Hüküm kuruluncaya kadar sanık beyanından dönebilir. Hüküm verildikten sonra sanığın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul etmemesi ya da kabul etmesi herhangi bir sonuç doğurmayacaktır.*”, www.kararara.com, (ET. 13.08.2021)

¹⁷³ Elmas, s. 295.

Bkz; YCGK., 2015/12-225 E., 2019/616 K., 22.10.2019 KT., www.kararara.com, (ET. 13.08.2021).

yerinde olacaktır. Aksi uygulama, sanığı kendi geleceği üzerinde söz gelimi kumar oynamak zorunda bırakmaktan ibaret olacaktır¹⁷⁴.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı itiraza tabidir¹⁷⁵. Yargıtay Ceza Genel Kuruluna göre, itiraz mercii yalnızca CMK'nın 231.maddesi kapsamında koşulların oluşup oluşmadığını incelemekle görevlidir. Dosyanın esasına girip suçun türü, sübutu gibi konuların incelenmesi mümkün değildir¹⁷⁶. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karara karşı kural olarak temyiz yolu kapalıdır fakat bununla birlikte CMK'nın 231/10. maddesi kapsamında bir düşme kararı verilirse bu karara karşı temyiz yoluna gidilebilir (CMK m. 223/8)¹⁷⁷.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildikten sonra sanık beş yıl boyunca denetime tabi tutulur. Bu durum kararda açık bir şekilde belirtilmelidir. Denetim süresi 18 yaşından küçükler için üç yıldır. Bu süreler hâkimin takdirine bağlı olmayıp zorunlu sürelerdir¹⁷⁸.

Mahkemenin bir yıldan fazla süreli olmamak üzere denetimli serbestlik tedbirlerine hükmetme konusunda takdir hakkı bulunmaktadır. Bu tedbirler CMK'nın 231/8. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre mahkeme sanığın;

¹⁷⁴ Fahri Gökçen Taner, "Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesinin (Geri Bırakılmasının) Hukuki Niteliği ve Ertelemeyi Kabul Edip Etmediğinin Sanığa Duruşma Devresinin Sona Ermesinden Önce Sorulmasının Hukuka Aykırılığı Üzerine", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 2011, Sayı: 4, s. 296.

¹⁷⁵ Yargıtay 1. CD., 2021/11156 E., 2021/15149 K., 20.12.2021 KT., "*Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı itiraza tabi olup Bölge Adliye Mahkemesinde incelenebilecek kararlardan olmaması nedeniyle istinaf başvurusunun CMK'nın 279/1-b maddesi uyarınca reddine ilişkin karar temyizi kabil olmayıp, CMK'nın 279/1. maddesinin son cümlesi uyarınca itiraza tabi olduğundan ve katılanlar vekilinin itiraz isteği üzerine mahallinde gereğinin yapılmış olduğu ve ortada temyize konu olabilecek bir hüküm bulunmadığı anlaşılmakla, dosyanın incelenmeksizin mahalline İADESİNE*", **www.lexpera.com**. (ET. 10.5.2022).

¹⁷⁶ YCGK, 2016/1413 E., 2019/489 K., 20.6.2019 K.T., Yenisey ve Nuhoglu, YCGK, s. 550.

¹⁷⁷ Özbek ve diğerleri, CMK, s. 727. Yargıtay 2. CD., 2012/4860 E., 2012/3949 K., 22.2.2012 KT., "*Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun, 03.05.2011 gün, 2011/4-61,79 sayılı kararında da vurgulandığı üzere, CMK'nın 223. maddesinde sayılan, davayı sonuçlandıran ve uyuşmazlığı çözen bir hüküm değildir. Hükmün açıklanması, düşme kararı verilmesi veya yeni bir mahkûmiyet hükmü kurulması halinde, temyiz incelemesine konu olabilecektir*", **www.lexpera.com**, (ET. 12.5.2022).

¹⁷⁸ Töngür, s. 252.

- Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,
- Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, ücret karşılığında çalıştırılmasına,
- Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verebilir.

Denetim süresinde kasıtlı bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirlerine aykırı davranılmadığı takdirde “düşme” kararı verilir. Kişi denetim süresi içerisinde suç işlemeyip düşme kararı verilmeden önce bir suç işlemişse, yeniden suç işlediği gerekçesiyle hüküm açıklanamaz¹⁷⁹. Bunun aksine denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlenmişse¹⁸⁰ hüküm açıklanır¹⁸¹. Düşme ve mahkûmiyet kararları

¹⁷⁹ YCGK, 2014/552 E., 2018/190 K., 24.4.2018 K.T., “Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen sanığın, denetim süresi içerisinde kasten yeni bir suç işlememesi sebebiyle kararın kesinleştiği tarihten itibaren başlayan beş yıllık denetim süresinin, düşme hükmünün kurulduğu tarihten önce dolduğu ve sanığın güncel adli sicil kayıtlarına göre bu süre içerisinde kasıtlı bir suç işlemediği anlaşıldığından, Özel dairenin düşme kararı isabetli bulunmaktadır.” Bkz; Yenisey ve Nuhoglu, YCGK, s. 548.

¹⁸⁰ Bu hususta suçun işlenmesinin yeterli olduğu ve hükmün kesinleşmesinin gerekli olmadığına dair görüş için Bkz; Süleyman Türkarslan, “Adli Sicil Kayıtlarının Hukuki Niteliği ve Silinme Koşulları”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Yıl: 2014, s. 23.

¹⁸¹ Denetim süresi içerisinde işlenen kasıtlı suç nedeniyle HAGB kararının değerlendirilmesine dair yapılacak duruşma için kişinin savunmasının alınması gerektiğine dair karar için Bkz, Yargıtay 3. CD., 2021/7917 E., 2021/10185 K., 29.11.2021 KT., “5271 sayılı Kanun'un 193/2. maddesindeki "Sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanısına varılırsa, sorgusu yapılmamış olsa da dava yokluğunda bitirilebilir." şeklindeki ve anılan Kanun'un 195/1. maddesindeki "Suç, yalnız veya birlikte adli para cezasını veya müsadereyi gerektirmekte ise; sanık gelmese bile duruşma yapılabilir. Bu gibi hâllerde sanığa gönderilecek davetiyede gelmese de duruşmanın yapılacağı yazılır." şeklindeki düzenlemelerde belirtilen istisnai durumlar dışında sanığın savunması alınmadan mahkûmiyet hükmü kurulmasının mümkün olmadığı nazara alındığında, ...Asliye Ceza Mahkemesinin 29/01/2013 tarihli hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararını müteakip, suça sürüklenen çocuğun denetim süresi içerisinde işlediği kasıtlı suçtan mahkûm olduğunun ihbar edilmesi üzerine Mahkemesince yapılan yargılama sırasında suça sürüklenen çocuğun savunmasının alınmadığı hükmün açıklandığı son oturumda da beyanının alınmadığı ve söz konusu

hüküm niteliğinde olduğu için bunlar bakımından temyiz yoluna gitmek mümkündür¹⁸².

C. Cezaların Ertelenmesi

Cezaların ertelenmesi, failin işlediği suç nedeniyle hükmedilen cezanın infazının, denetim süresi boyunca iyi hal göstermek ve özellikle yeni bir suç işlememek şartı ile geri bırakılmasını ifade etmektedir. Denetim süresinin iyi halli olarak geçirilmesi sonucunda ceza infaz edilmiş ya da mahkûmiyet hiç vuku bulmamış sayılmaktadır. TCK'da düzenlenen erteleme kurumunda ise cezanın hükmedilip infazının koşullu olarak geri bırakılmasını öngören, koşullu ceza sisteminin özellikleri mevcuttur¹⁸³. Yani güncel mevzuatımıza göre cezanın ertelenmesi kararından sonra mülga 765 sayılı TCK'nın aksine mahkûmiyetin hiç vuku bulmamış olması durumu yerine cezanın infaz edilmiş sayılacağı durumu söz konusudur.

Cezanın ertelenmesi, belirli koşulların varlığında, suçlu hakkında hükmedilen cezanın infazının belirli bir süre geri bırakılmasını hâkime veya mahkemeye vermektedir. Bu bağlamda, ertelemeye karar verme yetkisi, yasama organına veya idari organlara değil, kusur ve cezanın derecesi ve niteliği noktasında karar verme yetkisine sahip hâkime aittir. Bu sebeple, cezanın ertelenmesinin bir tür af olduğuna dair kanının tam anlamıyla doğru olmadığı da kabul edilmektedir¹⁸⁴.

düzenlemelerde yer alan durumlara ilişkin bir değerlendirme yapılmadığı gibi, duruşma gününü bildirir tebligatta "duruşmaya gelinmemesi halinde yoklukta karar verileceği tebliğ ve ihtar edilir" şeklinde açıklamaya yer verilmiş ise de, anılan tebligatta muhatabın askerde olduğu, açık adresinin bilinmediği gerekçesiyle evrakın annesine tebliğ edildiği anlaşılmakla, muhatabın askerde olduğunun tespiti halinde 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun "Askeri şahıslara tebligat" başlıklı 14. maddesinde yer alan "Astsubaylar hariç olmak üzere erata yapılacak tebliğler, kıta kumandanı ve müessese amiri gibi en yakın üste yapılır." şeklindeki düzenleme uyarınca tebliğ işlemlerinin yapılması gerektiği gözetilmeden, savunma hakkı kısıtlanmak suretiyle yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiştir.", www.lexpera.com, (ET. 12.5.2022).

¹⁸² Öztürk ve diğerleri, s. 634. Bu hususa dair 172 numaralı dipnottaki Yargıtay kararına bakılmalıdır.

¹⁸³ Centel ve diğerleri, ss. 627-628.

¹⁸⁴ Töngür, s. 57.

5237 sayılı TCK kapsamındaki hapis cezasının ertelenmesinin hukuki niteliğine dair çeşitli görüşlerin varlığı söz konusudur:

Dönmezer-Erman'a göre erteleme, bir yönüyle cezanın infazının geriye bırakılmasını gerektiren bir sebep, diğer yönüyle de koşullu adli bir af ve cezalar sistemini tamamlayan bir kurum niteliğindedir¹⁸⁵.

Artuk-Gökçen-Yenidünya'ya göre erteleme, işlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezasının infazının belirli bir süre geri bırakılmasıdır. Kişi bu süre boyunca iyi hal gösterir ise cezası infaz edilmiş sayılır¹⁸⁶. Burada söz konusu olan iyi hal durumu elbette ki deneme süresinde kasıtlı olarak yeni bir suç işlememek ve yükümlülöklere aykırı davranmamayı ifade etmektedir.

Önder'e göre erteleme, cezalar sistemini tamamlayan ve cezanın bireyselleştirilmesi amacına hizmet eden, deneme süresi iyi halli geçirildiği takdirde devletin, ceza vermek ve bu cezanın infaz edilmesine dair hakından vazgeçtiğini gösteren bir kurumdur¹⁸⁷.

Centel-Zafer-Çakmut'a göre erteleme, hüküm verildikten sonra cezanın infazından şartlı olarak vazgeçilmesidir¹⁸⁸. Bu tanım yukarıda da değinmiş olduğumuz koşullu ceza sistemine örnek teşkil etmektedir.

Demirbaş'a göre erteleme, işlediği suç nedeniyle mahkûmiyet alan suçlunun cezasının infazının yerine getirilmesinin belirli bir süre için geri bırakılması ve bu süre zarfında suçlu tekrar suç işlemediği takdirde, mahkûmiyetin hiç gerçekleşmemiş sayılması sonucunu doğuran kuruma, erteleme (tecil) denir¹⁸⁹.

Öztürk-Erdem'e göre, 5237 sayılı TCK ile erteleme, bir tür koşullu af olmaktan çıkarılmış ve cezanın özel bir infaz şekli haline dönüştürölmüştür. Buna göre, belirli ağırlıktaki hapis cezasına mahkûm edilen kişi hakkında yargılamanın yapıldığı ilk derece mahkemesinde, tekrar suç işlemeyeceğine dair kanaat uyandığında, hapis cezası infaz edilmeyecek, denetim süresi sorunsuz geçirildiği takdirde ise hükmedilen

¹⁸⁵ Dönmezer ve Erman, s. 235.

¹⁸⁶ Artuk ve diğerleri, s. 796.

¹⁸⁷ Önder, ss. 73-74.

¹⁸⁸ Centel ve diğerleri, s. 628.

¹⁸⁹ Demirbaş, s. 688.

ceza, infaz edilmiş sayılacaktır. Bu yönüyle ertelemenin bir infaz kurumu olduğu söylenebilecektir¹⁹⁰.

Alman öğretisindeki baskın görüşe göre ise erteleme, cezanın bir infaz biçimidir¹⁹¹.

Tüm bu görüşler doğrultusunda kanaatimizce, 5237 sayılı TCK'nın 51. madde gerekçesi de dikkate alındığında görülmektedir ki Öztürk-Erdem'in ifade ettiği şekilde erteleme, bir tür "koşullu af" olma vasfından çıkarılarak, hapis cezası bağlamında öngörülen bir ceza infaz kurumu haline getirilmiştir.

¹⁹⁰ Öztürk ve Erdem, s. 518.

¹⁹¹ Reinhart Maurach-Karl Heinz Gössel-Heinz Zipf. **Strafrecht, Allgemeiner Teil**, Teilband II, 5. Auflage, Heidelberg –Karlsruhe 1978, § 65 II, no.12'den aktaran Töngür, s. 58.

İKİNCİ BÖLÜM

HAPİS CEZASININ ERTELENMESİ, KOŞULLARI VE SONUÇLARI

Bu bölümde 5237 sayılı TCK'nın 51.maddesinde düzenlenen hapis cezasının ertelenmesi kurumuna genel hatlarıyla değinildikten sonra hapis cezasının ertelenmesinin objektif ve sübjektif koşullarına, erteleme kararının özelliklerine, uygulamadaki bazı sorunlara ve son olarak hapis cezasının ertelenmesi kararının sonuçlarına değinilerek tezimiz sonlandırılacaktır.

I. TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA HAPİS CEZASININ ERTELENMESİ

A. Genel Olarak

Cezaların ertelenmesine dair koşullar, usuller ve sonuçlar, 5237 sayılı TCK'nın "Yaptırımlar" başlığı altındaki Üçüncü Kısımın "Cezalar" başlığı altında yer alan Birinci Bölümündeki 51. maddede düzenlenmiştir. Öğretide, cezanın infazının ertelenmesinin esasen infaz hukukunun konusu olduğu ve bu nedenle buna dair maddenin (TCK 51), hapis cezasını düzenleyen maddenin hemen ardında yer almasının sistematik bir hata olduğu yönünde görüşler mevcuttur¹⁹². TCK'nın 51. maddesinde düzenlenen hapis cezasının ertelenmesi kurumunda sanık hakkında hükmedilen cezanın türü ve süresi belirlenirken, işlediği suçun niteliği dikkate alınmamaktadır. Böylelikle erteleme, "koşullu bir af" olmaktan çıkmış, özel bir ceza infaz rejimine dönüşmüştür¹⁹³. Erteleme, hükmedilen hapis cezasının cezaevinde infaz edilmesinin ertelenmesini ifade etmektedir¹⁹⁴. Kişinin deneme süresini iyi halli olarak geçirmesi durumunda, cezası cezaevine hiç girmeden infaz edilmiş sayılacaktır¹⁹⁵. Bu

¹⁹² Bkz; Nur Centel ve diğerleri, s. 628.

¹⁹³ Öztürk ve Erdem, s. 518; Özbek, İnfaz, s. 364.

¹⁹⁴ Ali Rıza Çınar, **Türk Ceza Hukukunda Cezalar**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2005, s. 60.

¹⁹⁵ Hapis cezasının ertelenmesi kurumunun niteliğine ve sonuçlarına dair Bkz; YCGK, 2019/302 E., 2020/79 K., 11.2.2020 KT., "Erteleme ise 5237 sayılı TCK'nın 51. maddesinde düzenlenmiş, koşullu

düzenlemenin erteleme kurumunun anlamını tam olarak karşılayamadığı belirtilmiştir ve söz konusu düzenleme mülga 765 sayılı TCK'nın 95/2. maddesinde düzenlenen ve erteleme neticesi olarak kabul edilen “mahkûmiyetin esasen vaki olmamış sayılması” hususunun kaldırılmasının mahkûmiyetin sonuçları açısından aleyhte sonuçlara sebebiyet vereceği ve böylece örneğin erteleme neticesinde infaz edildiği kabul edilen cezanın, adli sicil kaydında yer almasının erteleme amacına ters düşeceği gibi nedenlerle doktrinde eleştirilmiştir¹⁹⁶.

765 sayılı TCK'da hem hapis cezaları hem de adli para cezaları erteleme kapsamındayken, 5237 sayılı TCK'da yalnızca hapis cezaları erteleme kapsamındadır. Adli para cezalarına TCK'nın 51. maddesi bakımından erteleme hükümleri uygulanamaz¹⁹⁷.

Mülga 765 sayılı TCK ve mülga 647 sayılı CİHK ile 5237 sayılı TCK'da düzenlenen erteleme kurumları incelendiğinde önceki mevzuatla güncel mevzuat arasında önemli değişiklikler olduğu ve meydana gelen sonuçların farklılaştığına dair yukarıda açıklamamızı yapmıştık. Bu farklılıklara ilişkin detaylı karşılaştırmalara “hapis cezasının ertelenmesinin koşulları” başlığı altında yer verilecektir.

bir af olmaktan çıkarılıp ceza infaz kurumu hâline getirilmiş ve sadece hapis cezası bakımından öngörülmüştür. Cezası ertelenen hükümlü hakkında, mahkûm olunan ceza süresinden az olmamak kaydı ile bir yıl ila üç yıl arasında bir denetim süresi belirlenecektir. Mahkemece denetim süresi içinde; meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine, meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, on sekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine karar verilebilir. Cezası ertelenen hükümlü denetim süresini yükümlülüklerine uygun veya iyi hâlli olarak geçirdiği takdirde cezasını infaz etmiş sayılacak, ancak denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, hâkimin uyarısına rağmen uymamakta ısrar etmesi hâlinde; ertelenen cezasının kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine karar verilecektir.”, www.lexpera.com, (ET. 16.5.2022).

¹⁹⁶ Bkz; Nevzat Toroslu ve Yücel Ersoy, **Kanunlaşmaması Gereken Bir Tasarı Türk Ceza Kanunu Reformu İkinci Kitap**, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara, 2004, ss. 13-14; Erdener Yurtcan, **Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu**, Kazancı Yayınları, İstanbul, 2004, s. 116.

¹⁹⁷ Çınar, s. 59.

B. Hapis Cezasının Ertelenmesinin Koşulları

TCK'nın 51. maddesinin 1. ve 2. fıkralarında hapis cezasının ertelenmesinin koşullarına yer verilmiştir. Cezaların ertelenmesinden beklenen amaçların gerçekleşmesi, bu kurumun doğru ve yerinde uygulanması ile yakından ilgilidir¹⁹⁸. Bu başlık altında hapis cezasının ertelenme kararı verilebilmesi için gereken koşulların neler olduğuna değinilecektir.

1. Ertelemeye Konu Olan Mahkumiyetin Vasfı ve Süresi

Tezimizin birinci bölümünde adli para cezalarının ve güvenlik tedbirlerinin neden erteleme kapsamına alınmadığı hususuna değinmekle beraber 5237 sayılı TCK kapsamında yalnızca hapis cezalarının ertelenebileceğini belirtmiştik. Böylelikle güncel mevzuatımıza göre yani 5237 sayılı TCK'daki düzenlemeye göre işlediği suçtan dolayı iki yıl ve daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilmektedir¹⁹⁹. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada on sekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır (TCK

¹⁹⁸ Artuk ve diğerleri, s. 816. Hapis cezasının ertelenmesi hükümlerinin uygulanamayacağı durumlardan biri için Bkz; AYM Genel Kurul, 2021/122 E., 2021/92 K., 16.12.2021 KT., “3359 sayılı Kanun’un ek 12. maddesinin ikinci fıkrasında kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan sağlık personeli ile yardımcı sağlık personeline karşı görevleri sebebiyle işlenen 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda yer alan kasten yaralama (madde 86), tehdit (madde 106), hakaret (madde 125) ve görevi yaptırmamak için direnme (madde 265) suçlarında; ilgili maddelere göre tayin edilecek cezalarda yarı oranında artırım yapılacağı ve bunlar hakkında 5237 sayılı Kanun’un 51. maddesinde düzenlenen hapis cezasının ertelenmesi hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmektedir.”, www.lexpera.com, (ET. 16.5.2022).

¹⁹⁹ 5739 sayılı kanunla TMK’nın 13. maddesinde yapılan değişikliğe göre, “Bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesine göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez; verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemez ve ertelenemez. Ancak bu hükümler on beş yaşını tamamlamamış çocuklar hakkında uygulanmaz.” denilmiştir. Kanunun lafzından anlaşılabacağı üzere TMK kapsamına giren suçlar bakımından erteleme kararı verilememektedir. Fakat TCK’nın 5. Maddesinde “Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır” hükmü yer aldığı için işlenen suç TMK kapsamında kaldığında dahi kişinin cezası ertelenebilmelidir. Bkz; Özbek ve diğerleri, Genel, s. 412.

m.51/1). Burada söz konusu olan ceza, somut cezadır. Örneğin; kişinin tutuklu kaldığı süreler, erteleme için dikkate alınmayacaktır. Bunun yanı sıra erteleme kapsamı dışında kalan bir suçtan, tutuklu kalınan süreler mahsup edildiğinde, şartlar sağlanmış olsa bile erteleme hükümleri uygulanamayacaktır²⁰⁰. Fakat işlenen suçta daha az veya daha ağır halleri gerektirecek nitelikli hallerin varlığı söz konusuysa, bu haller uygulandıktan sonra ortaya çıkan ceza miktarına göre erteleme yapılıp yapılmayacağına karar verilir²⁰¹. Sonuç olarak ertelemeye tabi olan kısmın sonuç ceza olduğunu belirtmek uygun olacaktır²⁰².

Mülga 765 sayılı TCK ve mülga 647 sayılı CİHK'nın aksine²⁰³ 5237 sayılı TCK'da adli para cezalarının ertelenemeyeceğini yalnızca hapis cezalarının ertelenebileceğini belirtmiştik²⁰⁴. Yalnızca hapis cezaları erteleme kapsamında

²⁰⁰ Yargıtay 5. C.D., 2015/7148 E., 2018/928 K., 19.02.2018 K.T., “Sanığın yargılandığı suçtan dolayı hükmedilen 2 yıl 6 aylık hapis cezasından, tutuklu kaldığı 1 yıllık süre mahsup edilerek tespit edilen (1 yıl 6 ay) hapis cezasının ertelenmesine karar verilemez.” Karar için Bkz; Hüsnü Aldemir, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Rehberi**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2019, s. 1199; Aksi görüş için Bkz; Öztürk ve Erdem, s. 521.

²⁰¹ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, (Genel), s. 828.

²⁰² Yargıtay 13. CD., 2019/857 E., 2019/2935 K., 4.3.2019 KT., “Sanık hakkında mahkemesince yapılan uygulamada, TCK'nın 62/1. maddesi uyarınca takdiren 1/6 oranında indirim uygulanmasına karar verilmiş olduğu gözetildiğinde, sonuç cezanın 1 yıl 8 ay olarak belirlenmesi gerektiği, söz konusu cezanın ise TCK'nın 51. maddesinde düzenlenen erteleme ve CMK'nın 231. maddesinde düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamında kaldığının anlaşılması karşısında takdir hakkının mahkemeye ait olduğu da gözetilerek, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 09.02.2019 tarih ve 2019/5259 sayılı itiraz istemi yerinde olduğundan KABULÜ ile..”, www.lexpera.com, (ET. 16.5.2022).

²⁰³ YCGK, 2006/215 E., 2006/259 K., 21.11.2006 KT., “Halen yürürlükten kalkmış bulunan 647 sayılı Yasanın 6. maddesindeki düzenlemeden farklı olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Yasasının 51. maddesi ile getirilen sistemde, sadece hapis cezasının ertelenmesi mümkündür; adli para cezası ertelenemez. Dolayısıyla, bir suçun yaptırımı olarak hapis ve adli para cezasının birlikte öngörüldüğü durumlarda dahi, her ikisine birden hükmedilmesi zorunlu olan bu cezalardan sadece hapis cezası ertelenebilecek, buna mukabil adli para cezası ertelenemeyecektir.”, www.lexpera.com, (ET. 16.5.2022).

²⁰⁴ Yargıtay 15. CD., 2019/15680 E., 2020/22 K., 13.1.2020 KT., “5237 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca yalnızca hapis cezalarının ertelenmesi mümkün olup, hapis cezasından çevrilen veya doğrudan

tutulmuştur²⁰⁵. Böylelikle, örneğin; herhangi bir kararda hem adli para cezası hem de hapis cezasına hükmedilmişse, yalnızca hapis cezası olan kısım ertelemeye tabii tutulacaktır²⁰⁶. Buna bağlı olarak bir evleviyet yorumu (argumentum a fortiori) yaparak, hapis cezası daha ağır bir ceza olduğu için adli para cezalarının da ertelenebileceği²⁰⁷ yargısında bulunulamaz²⁰⁸.

Kısa süreli hapis cezasının (TCK 49/2)²⁰⁹, TCK'nın 50/1. maddesi kapsamında seçenek yaptırımlardan biri olan adlî para cezasına çevrilmesi durumunda, hapis cezasından çevrilen bir para cezası olsa dahi adlî para cezası ertelenemez. Burada önemli olan nokta daha önce tekraren belirttiğimiz gibi sonuç cezanın niteliği ve miktarının erteleme kapsamında kalıp kalmadığı hususudur.

Bunun yanı sıra, adli para cezasının ödenmemesi dolayısıyla adlî para cezası, hapis cezasına çevrilse dahi bu cezanın infazının ertelenmesi de mümkün değildir (CGTİHK 106/9). Bu durumun sebebi, adlî para cezasından çevrilen hapsin, tazyik hapsi niteliğinde oluşudur. 5352 sayılı Adlî Sicil Kanunu'nun 4/1-c hükmü gereğince,

verilen para cezalarının ertelenmesine imkân bulunmadığından...", www.lexpera.com, (ET. 16.5.2022).

²⁰⁵ Güvenlik tedbirlerinin de böylelikle ertelenemeyeceğine dair bilgi için Bkz; Turhan, s.29; Ayrıca Bkz; Ömer Keskinsoy, "Hapis Cezalarının Ertelenmesi", **Ankara Barosu Dergisi**, 2006/2, Ankara Barosu Yayınları, s. 50.

²⁰⁶ Böylelikle "ertelemenin bölünmezliği" kuralının bir anlamı kalmadığına dair görüş için Bkz; Özgenç, Genel, s. 780.

²⁰⁷ Tüm bunlar dikkate alındığında 5237 sayılı TCK'nın "ertelemenin bölünmezliği" ilkesine yer vermediği görülmektedir. Yargıtay da bu doğrultuda kararlar vermektedir. Bkz; Önder, s. 149; Erem ve diğerleri, s. 830; YCGK, 2019/153 E., 2020/165 K., 10.3.2020 KT., "Yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanundaki düzenlemesi itibariyle, erteleme, bir koşullu atıfet kurumu niteliği taşımakta idi. Buna göre, deneme süresi içerisinde yeni bir suçun işlenmemesi halinde, 'mahkûmiyet vaki olmamış' sayılmakta idi. Keza, erteleme, sadece hapis cezası açısından değil, 'ertelemenin bölünmezliği' kuralı gereğince, diğer bütün ceza hukuku yaptırımları bakımından da kural olarak, aynı sonucu doğurmakta idi. Buna karşılık 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun sisteminde ise, erteleme, sadece hapis cezasına özgü bir infaz rejimi olarak düzenlenmiştir. Bu bakımdan, yeni sistemde artık 'ertelemenin bölünmezliği' kuralından söz etmek mümkün değildir.", www.lexpera.com, (ET. 01.09.2021).

²⁰⁸ Töngür, s. 73.

²⁰⁹ TCK 49/2: Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır.

adli para cezasının tazyik hapsi suretiyle kısmen veya tamamen infaz edilmesi halinde bu durum Adli Sicile kaydedilir²¹⁰.

Bu başlık altında ele alınması gereken ve aynı zamanda öğretide tartışmalı olan bir nokta ise; aynı sanık hakkında birden çok hapis cezasına hükmedilmesi durumunda ertelemeye konu olan sınırın, sanığa verilen cezaların toplamı üzerinden mi yoksa hükmedilen her bir ceza açısından mı, belirleneceği konusudur. Bu konuda, gerek 765 sayılı TCK'nın 89. maddesinde, gerek daha sonradan yürürlüğe giren yani 765 sayılı TCK'nın ilgili maddesini zımnen ilga eden 647 sayılı CİHK'nin 6. maddelerinde hususi bir ifade yer almamıştır. Fakat, 5237 sayılı TCK ve 5275 sayılı CGTİHK' da getirilen hükümlerle açıkça belirtilmiş olmasa da bu sorun ortadan kaldırılmıştır²¹¹.

Bu konu hakkında doktrindeki bir görüş, sanık lehine cezanın infazının ertelenebilmesi için, işlenen birden fazla suç sebebiyle sanık hakkında hükmedilen cezaların toplamının kanunda belirtilen erteleme sınırını aşmaması gerektiği; bu sebeple sanık aynı ya da farklı türden suçlardan ayrı ayrı hapis cezası aldığı anda, hükmedilmiş olan bu cezaların münferit olarak erteleme sınırında kalmasının önemli olmadığını; esas dikkat edilmesi gereken noktanın, hapis cezalarının toplamının erteleme sınırının altında kalmış olması gerektiğini savunmaktadır²¹².

Diğer bir görüşte ise; sanığın işlediği birden çok suç nedeniyle hakkında verilen birden fazla ceza için erteleme yoluna gidilebilmesi için toplam cezanın değil her bir cezanın ayrı ayrı erteleme sınırı içinde kalıp kalmadığının dikkate alınması gerektiği savunulmaktadır²¹³. Bu hususun sağlıklı değerlendirilebilmesi için Yargıtay'ın geçmişten günümüze nasıl kararlar verdiğini incelemekte fayda vardır.

Yargıtay 765 sayılı TCK döneminde, değerlendirmenin toplam ceza dikkate alınarak yapılmasını belirtmişti²¹⁴. 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesinden sonra

²¹⁰ Centel ve diğerleri, s. 631.

²¹¹ Töngür, s. 76.

²¹² Önder, s. 154; Erem ve diğerleri, s. 818.

²¹³ Toroslu, s. 423; Özgenç, Genel, ss. 781-782; Artuk ve diğerleri, s. 821.

²¹⁴ Yargıtay 1. CD., 2001/2900 E., 2001/3628 K., 10.10.2001 KT., “Aynı hükümle, birden fazla suç nedeniyle cezalandırılan sanığın ‘cezaların ertelenmesi’ farklı cins ve nev’i den bulunsa dahi toplam ceza süresinin engel oluşturmaması halinde olanaklıdır. Adam öldürmekten verilen yirmi yıl ağır hapis

Yargıtay 6. Ceza Dairesi “Birden fazla suçun aynı zamanda hükme bağlanması halinde, erteleme söz konusu olabilmesi için, özgürlüğü bağlayıcı cezaların toplamının iki yılı aşmaması gerektiği ve sanığa hükmolunan özgürlüğü bağlayıcı cezaların toplamının bu sınırı aştığı gözetilmeden, dolandırıcılık suçları nedeniyle verilen cezaların ertelenmesinin bozmayı gerektirdiği” şeklinde bir karar vermiştir²¹⁵.

Güncel mevzuat gereğince birden fazla suç bakımından, birden fazla hapis cezasına hükmedilme durumunda, erteleme için toplam cezanın miktarının değil, mevcut cezaların ayrı ayrı değerlendirilmesi yapılır (CGTİK m.99)²¹⁶. İşlenmiş olan birden fazla suç, ayrı ayrı erteleme kapsamında kaldığında, failin bir daha suç işlemeyeceğine dair kanaatin her bir suç için ayrı ayrı değerlendirilmesi yapılamayacağından ya hepsi ertelenir ya da hepsinin infazına karar verilir²¹⁷.

Bu soruna benzer bir diğer sorun da kısa süreli hapis cezasının, TCK’nın 50. maddesindeki seçenek yaptırımlara çevrilmesi hususunda ortaya çıkmaktadır. Kısa süreli hapis cezalarının TCK’nın 50. maddesi kapsamında seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesi yapılırken, her bir cezanın ayrı ayrı ele alınması gerektiği hususu genel anlamda kabul görmüştür. Fakat, burada dikkat edilmesi gereken durum, neredeyse aynı sebeplerle kabul edilen cezanın infazının ertelenmesi durumunda, farklı suçlar için hükmedilen toplam ceza üzerinden uygulama yapılmasıdır. Bu durumun çelişkili olduğu aşikardır. Kanaatimizce, farklı mahkemelerde görülen ve erteleme kurumunun sınırları dahilindeki iki suç için hükmedilecek cezaların ertelenebileceği ancak, söz konusu bu iki suça dair yargılamanın aynı mahkeme tarafından devam edilmesi halinde, cezanın ertelenemeyeceğinin kabulünün adaletten

engel oluşturduğundan, yaralama suçundan verilen ceza ayrılarak 647 sayılı yasanın 6. maddesine göre ertelenmesi yasaya aykırıdır.”, (YKD, Ocak, 2002, ss. 126-127).

²¹⁵ Töngür, ss. 77-78.

²¹⁶ Toroslu, s. 423.

Yargıtay 6. CD., 2006/17881 E., 2007/8427 K., 5.7.2007 KT., “...5237 sayılı TCY’nda cezaların toplanmasına yer verilmemiş olması karşısında, hükümlünün her bir mağdura karşı eyleminden dolayı verilen hapis cezalarının ayrı ayrı aynı Yasanın 51/1. maddesi uyarınca ertelenip ertelenmeyeceğinin tartışılması gerekirken, yazılı şekilde verilen cezaların toplamı itibarıyla cezaların teciline yer olmadığına karar verilmesi...”, www.lexpera.com, (ET.16.5.2022).

²¹⁷ Öztürk ve Erdem, s. 521; Hakeri, Genel, 656; Aksi görüş için Bkz; Özbek, Genel, 698.

uzak olacağı ve eşitlik ilkesine uygun olmayan sonuçlar doğuracağı da gözden kaçırılmamalıdır²¹⁸.

Yukarıda değindiğimiz hususlar çerçevesinde, hapis cezalarının taksirle mi yoksa kasten mi işlenen suçlar bakımından söz konusu olduğu erteleme bakımından önem taşımaz. Burada önemli olan husus hapis cezasının miktarıdır²¹⁹.

2. Sanığın Adli Geçmişine İlişkin Durumu

TCK'nın 51/1-a maddesi gereği sanık hakkında, hükmedilmiş olan hapis cezasının infazının ertelenebilmesi için sanığın daha önceden hiç suç işlememiş olması ya da suç işlemiş olsa bile, bu suçun kasıtlı bir suç olmaması, kasıtlı bir suç işlemişse de bu suç nedeniyle mahkûm olunan hapis cezasının üç ayı geçmemesi gerekir. Madde metninde “mahkûmiyet” koşulu arandığı için aşağıda erteleme kurumu kapsamında mahkûmiyet sayılan ve sayılmayan haller incelenecektir.

(a) Mahkûmiyet Sayılan Haller

- 1 Sanığın birden fazla kasten işlenmiş suçtan yargılanması durumunda, davaların birinden üç ayın üzerinde bir hüküm alma olasılığı değerlendirilmelidir. Bu olasılıkta, hükmedilen ceza ertelenmiş olsa bile hüküm kesinleşmişse, diğer yargılandığı suçla ilgili almış olduğu hapis cezasının ertelenmesi mümkün değildir. Diğer taraftan, henüz kesinleşmemiş olmakla birlikte, iki veya daha fazla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, erteleme mümkündür. Fakat, kesinleşmemiş olsa dahi bu şekil bir mahkûmiyetin durumu, sanığın suça eğilimli bir kişiliğe sahip olup olmaması hususunun değerlendirilmesinde takdiri bir sebep olarak dikkate alınabilecektir²²⁰. Tüm bunların yanı sıra, önceden birden fazla hapis cezasına mahkûmiyetin varlığı durumunda, bu

²¹⁸ Töngür, ss. 79-80.

²¹⁹ Özbek ve diğerleri, s. 412.

²²⁰ Özgenç, Genel, ss. 783-784.; Artuk ve diğerleri, s. 818.

mahkumiyetlerin toplam süresi değil, her bir cezanın teker teker üç aylık süreyi geçip geçmediğine bakılması gerekmektedir²²¹.

2. Önceki mahkûmiyet ertelenmiş olsa bile bu mahkûmiyet erteleme hükümlerinin uygulanmasına engeldir²²². Denetim süresinin iyi halli geçirilmesi durumunda dahi ceza infaz edilmiş sayılacağından mahkûmiyet hükmü varlığını sürdürür. Bu durum da ertelemeye engel teşkil eder²²³.
3. Kişinin koşullu salıverilmesi ertelemeye engeldir. Koşullu salıverilme kurumunda kişi dışarıda geçirdiği sürede suç işlemezse cezasını çekmiş sayılır. Böylelikle mahkûmiyet hükmü varlığını korur. Mahkumiyetin varlığında ise erteleme uygulaması mümkün değildir²²⁴.
4. Yabancı mahkemeler tarafından verilen mahkûmiyet hükümleri ertelemeye engeldir. Esas olan nokta mahkumiyetin var olup olmadığıdır²²⁵.
5. Adliye mahkemeleri dışındaki mahkemeler tarafından verilen mahkumiyet hükümleri ertelemeye engeldir²²⁶

²²¹ Öztürk ve Erdem, s. 520.; Turhan, s. 34.

Yargıtay'ın bu husustaki görüşü için Bkz; Yargıtay 2. CD., 2013/31510 E., 2013/28544 K., 3.12.2013 KT., “*Ertelene hükümlerinin cezaların toplamı üzerinden değil; her bir suç için ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmesine göre, sanığa atılı işyeri dokunulmazlığının ihlali ve mala zarar verme suçlarından verilen 9 ay hapis cezalarının miktar itibarıyla ertelemeye engel oluşturmamasına karşın, “verilen ceza miktarı dikkate alınarak” biçimindeki yasal olmayan gerekçeyle TCK'nın 51. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi...*”, www.lexpera.com, (ET. 16.5.2022).

²²² İtalyan kanununda, daha önceki mahkûmiyet ertelenmiş dahi olsa yeni suçtan verilecek ceza ile daha önceki suçtan verilmiş ceza toplandığında erteleme sınırı aşılmıyorsa, ikinci ceza da ertelenebilecektir. Bkz; Dönmezer ve Erman, s. 252.

²²³ Öztürk ve Erdem, s. 524.

²²⁴ Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 22. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, (Genel), s. 656.

²²⁵ Türkiye'nin de taraf olduğu “Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesi”nde, taraf devletlerden birinde verilen hükmün diğer taraf devletler bakımından da aynı sonucu doğuracağına dair maddeler mevcuttur. Fakat bunun için taraf devletlerin mevzuatlarında gerekli değişimlerin yapılması gerektiği, Türkiye’de bu konuda henüz bir düzenleme yapılmadığı için, yabancı mahkemelerce verilmiş mahkumiyetin ertelemeye engel olmayacağına dair ifadeler için Bkz; Özgenç, Genel, s. 786.; Ayrıca Bkz; Toroslu, s. 425; Koca ve Üzülmüş, s. 602.

²²⁶ Hakeri, Genel, s. 656; Aksi görüş için Bkz; Dönmezer ve Erman, s. 249; İçel ve diğerleri, s. 400.

Tüm bunların yanı sıra önceki mahkûmiyetin ne kadar süreyle ertelemeye engel olacağı hususundaki tartışmalar bir Yargıtay içtihadıyla çözüme kavuşturulmuştur. Bu karara göre, “...mahkûmiyetin tekerrüre esas teşkil etmeyecek derecede eski olması, o mahkûmiyeti ortadan kaldıracak hukuki sebeplerden bulunmadığından böyle bir durumda... cezanın tecil olunamayacağına ekseriyetle karar verildi”²²⁷.

Bu içtihadı birleştirme kararının lehinde ve aleyhinde görüşler dile getirilmiştir. Yukarıda bahsi geçen içtihadı birleştirme kararındaki azınlık üyelerin görüşüne göre, gerçekten de tekerrüre esas olamayacak kadar eski olan mahkûmiyet hükmü, ertelemeye de engel oluşturmayacaktır. Buna karşın çoğunluk görüşüne göre ise, hükmün açık olması dolayısıyla üzerinden ne kadar zaman geçerse geçsin belirli nedenlerle ortadan kalkmamış mahkûmiyetler, ertelemeye engel oluşturacaktır²²⁸. Kanun yalnızca daha önce mahkûm edilmemiş olmaktan bahsettiği ve bu hususta herhangi bir süre şartı koymadığı için ikinci görüşün daha doğru olacağı kanaatindeyiz

(b) Mahkûmiyet Sayılmayan Haller

1. Daha önceki mahkûmiyet taksirli bir suçtan kaynaklanıyorsa bu durum ertelemeye engel değildir.
2. Sanığın adli geçmişinde yer alan ve ertelemeye engel olabilecek türdeki üç aydan fazla mahkûmiyete dair kararın kesinleşmiş olması gerekmektedir. Bu hükmün kesinleşmesi yeterlidir, infaz edilmiş olması zorunlu değildir. Zira 5275 sayılı CGTİHK’nın 4. maddesinde, kesinleşmemiş mahkûmiyet hükümlerinin infazının mümkün olmadığı belirtilmiştir²²⁹. Böylelikle kesinleşmemiş kararlar ertelemeye engel teşkil etmez.
3. Adli Sicil Kanunu’nun 5. maddesine göre, sırf askeri suçlardan dolayı var olan mahkûmiyetler adli sicile kaydedilmediği için bu durum ertelemeye engel oluşturmaz²³⁰.

²²⁷ YİBCGK, 1950/7 E., 1952/3 K., 10.12.1952 KT., www.lexpera.com.tr, (ET. 31.08.2021).

²²⁸ Dönmezer ve Erman, s. 251.

²²⁹ Artuk ve diğerleri, s. 818.

²³⁰ Koca ve Üzülmüş, s. 601.

4. Adli Sicil Kanunu'nun 12. maddesine göre, adli sicil ve arşiv bilgilerinin silinmesi durumunda ertelemeye hükmedilebilir. Zira mahkûmiyetin varlığı buradaki kayıtlara göre saptanmaktadır²³¹.
5. Kısa süreli hapis cezalarının TCK'nın 50. maddesi gereğince adli para cezası veya başka bir tedbire çevrildiği takdirde aynı maddenin 5.fıkrası gereğince bu durum ertelemeye engel oluşturmayacaktır. Çünkü anılan fıkrada "uygulamada asıl mahkûmiyet bu madde hükümlerine göre çevrilen adli para cezası veya tedbirdir." denilmektedir²³².
6. Genel af, kamu davası ve hükmolunan cezaları bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırdığı için ertelemeye engel teşkil etmez. Bunun aksine özel af durumunda mahkûmiyet hükmünün sonuçları devam edeceğinden erteleme kararı verilemez²³³.
7. Kısa süreli hapis cezalarının seçenek yaptırım olarak adli para cezasına çevrildiği hallerde, bu cezanın ödenmemesi durumunda kişiye verilecek tazyik hapsi (CGTİK m. 106) ertelemeye engel teşkil etmez²³⁴.
8. Ön ödeme ve dava zamanaşımı durumlarında ortada bir mahkûmiyet bulunmadığı için ertelemeye engel bir durum söz konusu değildir. Fakat ceza zamanaşımı durumunda ortada bir mahkûmiyetin varlığı söz konusu olduğu için bu durum ertelemeye engeldir. Bu cezanın hapis cezası olması gerekir²³⁵.
9. Kanun koyucu bazı suçlarla bağlantılı olarak belirli şartlarda cezanın bütün sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkacağına dair düzenlemeler yapmıştır. Örneğin imar kirliliğine neden olma suçunu düzenleyen TCK'nın 184/5.maddesine göre *"Kişinin, ruhsatsız ya da ruhsata aykırı olarak yaptığı veya yaptırdığı binayı imar planına ve ruhsatına uygun hale getirmesi halinde, bir ve ikinci fıkra hükümleri gereğince kamu davası açılmaz, açılmış olan kamu davası düşer, mahkûm olunan ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar."* denilmektedir. Bu

²³¹ Hakeri, Genel, s. 657.

²³² Özgenç, Genel, s. 784.

²³³ Turhan, s. 35.

²³⁴ Toroslu, s. 425.; Koca ve Üzülmüş, s. 602.

²³⁵ Hakeri, Genel, s. 657.

durumda ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkacağı için ertelemeye engel bir durum söz konusu değildir²³⁶.

10. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında da ortada bir mahkûmiyet kararı olmadığından erteleme kararı verilebilecektir²³⁷. Bu hususa dair yukarıda ayrıntılı olarak açıklamış olduğumuz hükmün açıklanmasının geri bırakılmasında kurumundaki “hüküm” kavramının ne anlama geldiğine dair açıklamalara bakılmalıdır.

Yukarıda değindiğimiz ve tüm yönleriyle açıklamaya çalıştığımız bu koşullar, hapis cezasının ertelenmesinin objektif koşullarını oluşturmaktadır. Bu nedenle bu koşullar için mahkeme veya hâkimin takdir yetkisi söz konusu değildir. Değerlendirme yapılırken bu koşulların esasına değil şekli yönlerine bakılmalı ve şartların oluşup oluşmadığına dair bir karar verilmelidir²³⁸.

3. Sanığın Gelecekte Suç İşleme İhtimaline İlişkin Mahkeme Kanaati (Sübjektif Koşul)

TCK’nın 51/1-b maddesi gereği, sanık hakkında verilen hapis cezasına dair mahkûmiyetin ertelenebilmesi için aranan son koşul, sanığın yargılama süresi boyunca göstermiş olduğu pişmanlık sebebiyle yeniden suç işlemeyeceği konusunda mahkemede olumlu bir kanaatin oluşması gerekmektedir. Daha önceki dönemde (647 sayılı CİK m.6/1) bu hususta esas alınan durum “failin geçmişteki hali ve suç işleme hususundaki eğilimine göre cezanın ertelenmesinin ileride suç işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edilmesi” şeklindeydi. 5237 sayılı TCK kapsamındaki hapis cezasının ertelenmesi kurumunda ise failin geçmişteki durumu ve suç işleme eğilimi bir kenara bırakılarak, yalnızca yargılama sürecindeki pişmanlığın

²³⁶ Koca ve Üzülmüş, s. 602.

²³⁷ Hakeri, Genel, s. 657. Bkz; YCGK, 2012/1446 E., 2013/154 K., 30.4.2013 KT., “Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kesinleşmiş mahkûmiyet niteliğinde değildir.”, www.lexpera.com, (ET.16.5.2022).

²³⁸ Turhan, s. 36.

değerlendirilmesi öngörülmüştür²³⁹. Bu yönden bakıldığında 5237 sayılı kanundaki düzenlemenin daha lehe olduğu görülmektedir.

TCK'nın 51.maddesi incelendiğinde, madde metninde “ertelenebilir” ibaresi kullanılarak, ertelemenin takdire bağlı olduğu hususunun vurgulanmak istendiği görülmektedir. Bu durumda hâkim, sanığın yargılama sürecindeki davranışlarını ve sergilediği pişmanlık derecesini de dikkate alarak, ileride yeniden suç işlemeyeceği yönünde olumlu bir kanaate ulaşırsa, hükmetmiş olduğu hapis cezasının ertelenmesine karar verecek, aksi düşüncedeysse erteleme kararı vermeyecektir²⁴⁰. Ertelme esasen hâkim takdirine bağlı olsa da Yargıtay, takdirin objektif koşullara dayanmasına önem vermekte ve bu hususu gözetmektedir²⁴¹.

Hâkimin takdir yetkisi failin kişilik özellikleri ve cezaların bireyselleştirilmesiyle ilgili olduğundan, iştirak halinde işlenen suçlarda, müsterek faillerden birinin cezası ertelenirken, diğerinin cezasının ertelenmemesi mümkündür.

²³⁹ Kayıhan İçel, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2017, s. 693; Centel ve diğerleri, s. 633. Bkz; Yargıtay 7. CD., 2019/2873 E., 2021/8915 K., 30.6.2021 KT., “5237 sayılı TCK'nın 51. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde; sanığın daha önce üç aydan fazla hapis cezası ile cezalandırılmamış olması ve (b) bendinde; suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işleyemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması koşulları getirilmiş olmakla, ertelemeye engel sabıkası olmayan ve fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları olumlu bulunarak hakkındaki cezadan TCK'nın 62. maddesi gereği indirim yapılan sanık hakkında, "suçu işledikten sonra ve yargılama sürecinde pişmanlık duymadığı, dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği yönünde kanaat oluşmadığından" şeklindeki dosya kapsamıyla uygun olmayan ve hükümde çelişki oluşturacak şekilde yetersiz gerekçeyle 5607 sayılı Yasaya aykırılık suçuna ilişkin verilen hapis cezasının ertelenmesine yer olmadığına karar verilmesi...", www.lexpera.com, (ET. 16.5.2022).

²⁴⁰ Töngür, s. 94.

²⁴¹ Toroslu, s. 426. Bkz; YCGK, 1979/441 E., 1979/485 K., 12.11.1979 KT., “Gerek TCK' da ve gerekse 647 sayılı Yasada erteleme müessesine yer verilmesindeki amaç: Suç işlediği kanıtlanmış kişilere verilecek cezaların çektirilmesini hakimlerin keyfi takdirlerine bırakmak değil; objektif ölçülere göre ceza süreleri ve kişisel durumları elverişli olan sanıklar hakkında tayin olunan cezaların çektirilmesinde kamu yararı görülmemesidir.

Cezaların ertelenip ertelenmemesi konusundaki takdirin mutlaka yasal olması, sanığın kişiliğini yansıtan olay ile uyumlu bulunması şarttır.”, www.lexpera.com, (ET. 16.5.2022).

Özetle, suç ortaklarından birinin cezasının ertelenmesi diğer ortakların cezalarının da ertelenmesini gerektirmez²⁴².

Mahkemece, sanığın suçun işlenmesinden sonraki süreçteki davranışları dikkate alınarak, ileride tekrar suç işleyip işlemeyeceğine dair kanaatin oluşması oldukça önemlidir. Mahkeme veya hâkim bu durumu tespit etmeli ve gerekli izlenim oluştuğunda erteleme kararı vermelidir. Sanığın yargılama aşamasında mutlak olarak suçunu ikrar etmesi veya “pişmanım” demesi şart değildir. Susma hakkı bu olgunun önüne geçmektedir. Mahkeme bunlardan bağımsız olarak bu sübjektif koşulu değerlendirmelidir²⁴³. Bunun yanı sıra gerekçeli kararda sanığın, gelecekte suç işlenmeyeceğine dair izlenimin nasıl oluştuğu açıklanmalıdır²⁴⁴.

Mahkemelerin pişmanlığın tespiti hususunda faydalanabilecekleri belirli bir kriterin varlığından bahsetmek mümkün değildir. Genel olarak failin suçunu itiraf etmesinden, pişmanlığına dair beyanlarından, suç ortaklarının yakalanması için iş birliklerinden, suç aletlerinin yerini söyleyerek bunların bulunmasını sağlamasından

²⁴² İsmail Malkoç, **Açıklamalı Yeni Türk Ceza Kanunu I. Cilt**, Malkoç Kitabevi, Ankara, 2005, s. 169; Artuk ve diğerleri, s. 823; Özgenç, Genel, s. 787.

²⁴³ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 955. Ayrıca Bkz; YCGK, 2011/768 E., 2012/187 K., 8.5.2012 KT., “*Somut olayda, sanık hakkında her iki katılana yönelik olarak tehdit suçunu işlediği kabul edilerek TCK’nın 106/1, 43/2, 62. maddesince 7 ay 15 gün hapis cezası ve hakaret suçundan 5237 sayılı TCK’nın 125/1, 43/1, 62. maddesince 2 ay 3 gün hapis cezasıyla mahkumiyetine karar verildiği, verilen hapis cezaları TCK’nın 50. maddesinde yer alan seçenek yaptırımlara çevrilmediği ve sanığın, olumsuz kişiliği buna olanak tanımadığının gerekçede yer aldığı, ayrıca sanığın, bir daha suç işlemeyeceği yönünde yeterli vicdani kanıtı oluşturacak düzeyde pişmanlığı ya da davranışlarının gözlemlenmediği ve sabıka kaydında bulunan önceki hükümlülüğünün, dikkate alınarak sanık hakkında hükmolunan cezaların ertelenmesine yer olmadığına ilişkin kararda herhangi bir isabetsizlik görülmemektedir.*

Mahkemece sanığın bir anlık sinirle üzerine atılı bulunan suçları işlediğinin kabul etmesinin ve hakkında pişmanlık gösteren açıklamalar gözetilerek hakkında TCK’nın 62. maddesince takdiri indirim nedenlerinin uygulanması, TCK’nın 51/1-b maddesinde yer alan sanığın, suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşmaması bir çelişki yaratmamaktadır.”, www.lexpera.com, (ET. 16.5.2022).

²⁴⁴ Ali Rıza Töngür ve Ekrem Çetintürk, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 387.

vs. yararlanılabileceğine dair ifadeler bulunmaktadır²⁴⁵. Tüm bunların dışında, sanığın ertelemeyi reddetme gibi bir hakkı bulunmamaktadır²⁴⁶.

Burada üstünde durulması gereken bir diğer husus, 5237 sayılı TCK’yla her bir suç için ayrı ayrı düzenlenen etkin pişmanlık kurumunun, aynı anda hem bir indirim sebebi hem de cezanın ertelenme sebebi olarak dikkate alınıp alınmayacağıdır. 5237 sayılı TCK’nın etkin pişmanlığa dair hükümlerine bakıldığında, etkin pişmanlığın, en geç kovuşturma safhası başlamadan önce gösterilmesinin gerektiği anlaşılmaktadır. Fakat yine TCK’nın 51/1-b hükmüne bakıldığında “yargılama sürecindeki pişmanlık” hususunun arandığı görülmektedir. Buradaki yargılama sürecinin, kamu davası açıldıktan sonraki, yani kovuşturma aşamasındaki sürece denk gelmesi sebebiyle, etkin pişmanlığın hem bir indirim nedeni hem de cezanın ertelenmesi sebebi olarak uygulanması olası görünmektedir²⁴⁷. Bu yönde, soruşturma başlamadan ya da soruşturma safhasında gösterilmeyen etkin pişmanlığın, kovuşturma safhasında gösterilmesi durumunda, sanığın pişmanlık gösterdiği kabul edilecektir²⁴⁸.

²⁴⁵ Denizhan, s. 232.

²⁴⁶ Fidan Balcı ve Seyithan Öztürk, **Hüküm Kurma ve Cezanın Belirlenmesi**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 204.

²⁴⁷ Öztürk ve Erdem, ss. 526-527; Aksi görüş için Bkz; Hafızoğulları ve Özen, s. 460. Benzer ifadeler için Bkz; Yargıtay 4. CD., 2011/3577 E., 2011/5011 K., 13.4.2011 KT., “*Kabule göre; adli sicil kaydındaki hükümlülüğü kabahate dönüşmüş olan sanığın yeniden suç işlemeyeceği kanaatine varılarak 5237 Sayılı TCK’nın 51. maddesinin uygulanmasına karşın, sanığa yükletilen imar kirliliğine sebep olma suçunda, katılan ve kamunun uğradığı maddi (somut) bir zarar bulunmaması ve TCK’nın 184/5. maddesindeki etkin pişmanlık düzenlemesinin, hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümlerinin uygulanması olanağına engel oluşturmayacağı da gözetilmeden, yasal olmayan gerekçeyle çelişki oluşturacak şekilde CMK’nın 231/5. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi...*”, www.kazanci.com.tr, (ET. 16.5.2022).

²⁴⁸ Töngür, s. 97.

4. Hâkim Tarafından Belirlenebilecek Koşullar (Koşula Bağlı Erteleme)

Ceza Hukukunda zarar, suçla korunan hukuki faydanın ihlali sonucunda ortaya çıkmaktadır²⁴⁹. TCK'nın 51/2.maddesine göre, cezaların ertelenmesi, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın²⁵⁰ aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlanabilmektedir. Madde metninden de anlaşılacağı gibi bu koşul hâkimin takdirine bırakılmıştır. 765 sayılı TCK'nın 93.maddesinde “*Cezaların tecili kararının infazı hukuku mahkûm tarafından rızası ile ifasına veya teminine talik olunabilir.*” ifadesi yer almaktaydı.

5237 sayılı TCK'yla 765 sayılı TCK arasında, ertelemede zararın giderilmesi hususunda iki farklılığın varlığı görülmektedir. Bunlardan birincisi 765 sayılı TCK'daki erteleme kurumu için kişinin rızasının gerekli olmasına rağmen yeni sistemde yani 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 51. maddesi uyarınca erteleme kurumunun uygulanabilmesi için kişinin rızasının gerekli olmamasıdır. İkincisi ise mağdurun zararının yanında kamunun uğradığı zararın da giderilmesine imkân tanınmasıdır.

Bu koşul onarıcı adalet anlayışının bir sonucu olmakla birlikte burada ifade edilen zararın maddi zarar mı²⁵¹ yoksa hem maddi hem manevi zarar mı²⁵² olduğu konusunda tartışmalar mevcuttur. Biz madde metninde kastedilen zararın maddi zarar olduğu yönündeki görüşe katılmaktayız. Bu görüşümüz ışığında söylenmelidir ki, ertelemenin takdiri koşulu, mağdurda veya kamuda oluşan zararın tamamen giderilmesine bağlı olduğu için ortada öncelikle giderilebilir ve ölçülebilir bir zararın bulunması gerekmektedir. Suçun işlenmesiyle birlikte kamuya ya da mağdura ait somut yani maddi bir zararın ortaya çıkmadığı; örneğin ruhsatsız bir şekilde silah taşımak gibi suçlarda ertelemenin takdiri koşuluna yer verilmesi elbette mümkün

²⁴⁹ Veli Kafes, “Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2011, Cilt: 60, Sayı: 1, s. 92.

²⁵⁰ Artuk ve diğerleri, GCK, s. 75.

²⁵¹ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, (2020), s. 906; Demirbaş, s. 694.

²⁵² Centel ve diğerleri, s. 635; İçel ve diğerleri, 407; Önder, Ceza, s. 622.

değildir²⁵³. Nitekim zarar kavramının genişletilmesi yani maddi zararın yanı sıra manevi zararın da giderilmesi koşulunun kabulünün erteleme amacına ters düşeceği kanaatindeyiz. Bu durum yalnızca erteleme amacını zora sokmakla kalmayıp aynı zamanda yargılama aşamasında erteleme kararının verilmesine dair hâkim tarafından oluşacak olumlu kanaatin de önünde bir engel oluşturacaktır. Manevi zararın tespiti hususunun da maddi zararın tespitine oranla daha zor olduğu göz önüne alındığında yargılama sürecinin uzayacağı da aşıkardır.

Oluşan zararın tamamen giderilmesi koşuluyla erteleme kararı verilebilmesi için herhangi bir talebin olması gerekmemektedir. Mahkeme bunu re'sen incelemektedir²⁵⁴. Fakat sanığın ertelemeye dair bir talebi olmuşsa, mahkeme olumlu ya da olumsuz bir cevap vermekle mükelleftir²⁵⁵. Erteleme zararın tazmini koşuluna bağlandığı durumlarda²⁵⁶ koşul gerçekleşinceye kadar mahkûm olunan ceza infaz kurumunda çektirilir²⁵⁷. Koşul gerçekleştikten sonra ise hükümlü, hâkim kararıyla infaz kurumundan derhal salıverilir²⁵⁸.

²⁵³ Nevzat Özsoy, “Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, **İzmir Barosu Dergisi**, Yıl: 73, Sayı: 1, Ocak 2008, s. 76.

²⁵⁴ Mustafa Özen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 1027.

²⁵⁵ Turhan, s. 38; Önder, Ceza, ss. 620-621.

²⁵⁶ Erteleme böyle bir koşula bağlı olması her ne kadar hâkimin takdirine bırakılmış olsa da oluşan zararın giderilmesinin daha adil olacağı ve suçlunun ıslahına daha çok hizmet edeceğinden bahisle, cezanın ertelenmesinin zararın tazmini koşuluna bağlanmasının daha yerinde olacağına dair görüş için Bkz; Demirbaş, s. 694.

²⁵⁷ Zararın giderilmesi hususunda kişinin ekonomik durumunun da göz önünde bulundurulmasına dair karar için Bkz; Yargıtay 12. CD., 2013/10477 E., 2014/2856 K., 6.2.2014 KT., “5237 sayılı TCK’nın 51/2. maddesi gereğince cezanın ertelenmesi mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilir ise de, sanığın ödeme gücünün de dikkate alınması suretiyle zararın belirlenmesinden sonra tazmin şartıyla cezanın infazının ertelenmesine karar verilebileceği gözetilmeksizin, gerçek zarar miktarı belirlenmeksizin ve sanığın ödeme gücüyle ilgili herhangi bir tespitle bulunulmaksızın mağdurun iddia ettiği ve somut herhangi bir bulguya dayanmayan 15500 TL zararın ödenmesi şartıyla ertelemeye karar verilmesi...”, **www.lexpera.com**, (ET. 01.09.2021).

²⁵⁸ Fatih Birtek, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 462.

Zararın giderilmesinin, etkin pişmanlık kapsamında cezada indirim sebebi olarak kabul edildiği durumlarda, failin zararı gidermesi durumunda etkin pişmanlık hükümlerine göre cezasında bir indirime gidildiğinde, aynı durumun cezaların ertelenmesi bakımından da değerlendirilip değerlendirilmeyeceği üzerinde durulması gereken bir konudur. Yargıtay verdiği bir kararda, kanuni bir indirim sebebinin ek olarak hapis cezasının infaz edilmiş sayılmasına sebebiyet verecek şekilde erteleme koşulu olarak saptanması mümkün olmamakla birlikte aksi bir uygulama soruşturma esnasında zararı kendi isteğiyle ve tamamen tazmin eden sanık aleyhine sonuç doğurur, şeklinde karar vermiştir²⁵⁹.

Cezaların ertelenmesi kurumunun, mağduriyetin giderilmesi açısından iki fonksiyonun olduğu söylenebilir²⁶⁰. Bu fonksiyonlardan birincisinde, zararın giderilmesi hususu hapis cezasının ertelenmesi için liyakatte aranan bir koşuldur²⁶¹.

²⁵⁹ Bkz; Yargıtay 5. CD., 2014/10454 E., 2015/10716 K., 27.4.2015 KT., www.lexpera.com, (ET. 31.08.2021).

²⁶⁰ Önder, s. 194.

²⁶¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, vermiş olduğu bir kararda hapis cezasının ertelenmesi kurumu için zararın giderilmesi koşulunun şart olmadığını vurgulamış ve zararın giderilmesi durumunda daha lehe olduğu için, öncelikli olarak gözetilmesi gereken kurumun HAGB kurumu olması gerektiğinden bahsetmiştir. Bkz; YCGK, 2017/114 E., 2021/99 K., 11.3.2021 KT., “*Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm edilmemiş olması, hükmolunan hapis cezasının iki yıldan az olması, inceleme konusu suç bakımından karşılanması gereken herhangi bir zararın bulunmaması ve sanığın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını talep etmesi karşısında hükmün açıklanmasının geri bırakılabilmesinin sübjektif şartı olan ve 5271 sayılı CMK’nın 231. maddesinin altıncı fıkrasının (b) bendinde düzenlenen; “sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması” şartı üzerinde durulması gerekmektedir.*

İnceleme tarihi itibarıyla adli sicil ve arşiv kaydı bulunmayan, suçu işledikten sonra pişmanlık göstermediğine ilişkin bir beyanı ya da dosyaya yansıyan olumsuz bir davranışı olmayan, davete uyup duruşmaya katılması lehine takdiri indirim sebebi olarak kabul edilerek hakkında TCK’nın 62. maddesi uygulanan ve hükmolunan hapis cezasının “...sanığın suçu işlemedeki pişmanlığı ve cezasının ertelenmesi hâlinde bir daha suç işlemeyeceği hususlarında mahkememizce olumlu kanaatin oluşması...” şeklinde gösterilen gerekçe ile ertelenmesine karar verilen sanık hakkında diğer kişiselleştirme hükümlerinden önce değerlendirilmesi gereken hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumuna ilişkin olarak sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işleyip işlemeyeceğine yönelik bir değerlendirme yapılması, bu

Mevcut bu durumda, sanığın suç işledikten sonra buna ilişkin doğan zararı gidermesi, liyakat şartının oluşup oluşmadığı hususunun tespiti için zorunlu görülür. Buradaki zararın giderilmesi, suç işlendikten sonra fakat hüküm verilmeden önce söz konusu olmaktadır. Anılan süreçte zararı ve mağduriyeti gideren kişi liyakat şartını yerine getirmiş olacaktır. İkinci durumda ise, hapis cezasının ertelenmesi kararı verildikten sonraki denetim süresi içerisinde zararın giderilmesi şartının yerine getirilmesidir. TCK'nın 51/2.maddesinin bahsetmiş olduğumuz bu iki fonksiyonu da karşılayabilecek özellikte olduğu söylenebilir²⁶².

Tüm bunların yanı sıra oluşan zararın kim tarafından iade veya tazmin edildiği önem taşımamaktadır²⁶³.

C. Hapis Cezasının Ertelenmesi Kararının Verilmesi

Hapis cezasının ertelenmesi kararı, kovuşturma aşamasında hükümle birlikte verilmektedir. Bu başlık altında hapis cezasının ertelenmesi kararının tüm nitelikleri incelenecektir.

değerlendirme sonucunda yeniden suç işlemeyeceği kanaatine varılamaması hâlinde ise diğer kişiselleştirme kurumları olan seçenek yaptırımlara çevirme ve erteleme müesseselerinin tartışılması gerektiği gözetilmeden "Sanığın tespit edilen kimliği, sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecindeki savunmaları ve davranışlarından hükmün tefhiminin geri bırakılması durumunda cezanın caydırıcı olmayacağı kanaatine varıldığından, diğer taraftan mağdurun zararı giderilemediğinden CMK'nın 231. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına" şeklindeki erteleme kararıyla açıkça çelişen ve somut olaya göre yasal ve yeterli olamayan gerekçelerle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verildiğinin belirlenmesi karşısında, CMK'nın 231. maddesindeki diğer şartları haiz olan sanık yönünden, sübjektif şart olan ve 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinin altıncı fıkrasının (b) bendinde düzenlenen; "sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması" şartını da verilen erteleme kararı sırasında değerlendiren Yerel Mahkemece sanık hakkında daha lehe sonuç doğuran hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi gerektiği kabul edilmelidir.", www.karararama.yargitay.gov.tr, (ET. 17.5.2022).

²⁶² Töngür, s. 103.

²⁶³ Özbek ve diğerleri, Genel, ss. 703-704; Önder, Ceza, 622.

1. Erteleme Kararını Verecek Mercii

Erteleme kararını verme yetkisinin idari mercilere mi yoksa mahkemelere mi ait olduğuna ilişkin karşılaştırmalı hukukta farklı çözüm yolları tartışılmıştır.

Cezanın ertelenmesi kararının idari merciler tarafından kullanılmasının daha yerinde olacağını savunan teorisyenler²⁶⁴; hakimler ve savcılarının sık sık yer değiştirmelerinden dolayı sanığın cezası ertelenirken göz önünde bulundurulmuş en önemli kriterlerden biri olan, sanığın kişiliği ve suça eğilimi gibi hususların tespit edilmesinin hayli güç olacağını iddia etmişlerdir. Bu görüş doğrultusunda, erteleme yetkisinin ceza mahkemeleri tarafından verilen hükümleri infaz etme görevleri de bulunan, sürekli olarak ceza hukukuna dair işlerin içerisindeki savcılık makamına verilmesi, erteleme kararının yerindeliği bakımından daha isabetli olacaktır. Bu fikri savunanlar, aslında infazın bir yargı fonksiyonu olmadığını, cezanın ertelenmesine hâkim tarafından karar verilirse hâkimin, sanığın kusurunun ve cezasının tespit edilmesi hususunda sanık lehine hareket etme eğilimi içerisinde girebileceğini iddia etmişlerdir. Nitekim kuvvetler ayrılığı ilkesi de cezanın tayininin hâkime veya mahkemeye, infaz edilmesininse idari makamlara ait olması gerektiğini belirtmiştir. Savcılık makamı sanığın geçmişteki halini, suç işleme eğilimini, ahlaki yapısını hâkimden daha iyi araştırma ve tespit edebilme imkanına sahiptir²⁶⁵.

1953 yılına kadar Almanya’da ertelemeye savcılık makamı karar vermiştir. Bu sisteme göre; mahkeme, yargılamaya dair kararını verdikten sonra hükümlü savcılığa başvurup, lehine olan cezanın infazının ertelenmesi hükümlerini uygulanılmasını talep etmekteydi. Savcı, bu talep üzerine hükümlünün mahkûm olduğu cezanın kanunda belirtilen erteleme şartlarına uygunluğunu tespit edip, geçmişteki tutumları ve ahlaki eğilimlerini araştırırdı. Hükümlüyü ertelemeye uygun görmesi durumunda, yine kanunda belirtilen bir deneme süresi belirlemekteydi. Başlangıçta bu şekilde uygulanan cezanın infazının ertelenmesi konusunda, daha sonra sanık hakkında karar

²⁶⁴ Junker, *Über Gnadenwesen insbesondere über den Beauftragten für Gnadensachen und über die bedingte Strafaussetzung (bedingten Straferlass) durch die Gerichte*, ZStRw, 63/430’dan aktaran Önder, s. 207, dipnot. 276.

²⁶⁵ Töngür, s. 106.

veren mahkemeler, kararlarında sanığın ertelemeye uygun olup olmadığı yönünde de kanaatlerini bildirmeye başlamışlardır²⁶⁶.

Öğretide ağırlıklı olan ikinci görüşe göre²⁶⁷ ise; cezanın ertelenmesi kararı hâkim veya mahkeme vermelidir. Yargı organını mahkemeler oluşturduğu için bu durumda, erteleme kararı mahkemeler ve bunun neticesi olarak hakimler tarafından verilecektir. Bu görüşe göre hem ceza siyaseti vasıtası olarak hem de suç karşılığında uygulanacak bir vasıta olarak ceza, sadece hâkim tarafından kullanılmalıdır. Nasıl ki güvenlik tedbirlerinde, fail ve toplum dikkate alınarak söz konusu tedbirlere hükmetme yetkisini hâkim kullanıyorsa, failin kişilik özellikleri göz önüne alınarak hükmedilen erteleme kararını verme yetkisi yine hâkime tanınmalıdır.

Türk hukukunda söz konusu bu iki sistemin örneklerini de görmek mümkündür. Örneğin, yukarıda ayrı bir başlık altında incelediğimiz, erteleme kurumunun türlerinden biri ve maslahata uygunluk ilkesinin bir sonucu olan kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararını verme yetkisi savcılık makamına tanınmıştır. Bunun dışında hapis cezasının ertelenmesi kararını verme yetkisi ise yargı organına tanınmıştır²⁶⁸.

Tüm bu görüşler doğrultusunda, tezimizin de asıl konusunu oluşturan hapis cezasının ertelenmesi kararının yargı organı tarafından verilmesi gerektiği hususuna biz de iştirak etmekteyiz. Her ne kadar savcılık makamı kişinin durumunu soruşturma aşamasında hâkimden daha iyi tespit edecek olsa da kovuşturma aşamasına geçildikten sonra yani yargılama aşamasında hâkim, kişilerin bireysel özelliklerini, suça eğilimlerini, pişman olup olmadıklarını savcılık kurumundan çok daha iyi değerlendirebilme imkanına sahip olmaktadır. Kaldı ki hapis cezasının ertelenmesi kararı, kovuşturma aşamasında değerlendirildiğinden soruşturma makamının bu kararı verme yetkisine haiz olması bu bakımdan anlamsız olacaktır.

Yukarıda da değindiğimiz üzere erteleme kararının verilip verilmemesi hususunu en doğru değerlendirecek olan, tüm yargılama sonucunda belirli bir kanaate varan hakimdir. Uygulamada hakimlerin sıkça değişmesi ve bu durumun

²⁶⁶ Önder, s. 208.

²⁶⁷ Dönmezer ve Erman, s. 14 vd; Önder, s. 210; Önder, Ceza, s. 620.

²⁶⁸ Anayasa'nın 9.maddesinde yer alan "Yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır" ifadesi nedeniyle yargı organından anlaşılan, mahkeme ve hakimlerdir.

değerlendirilmesinin zorlaşması konusu ise oldukça doğru olmakla birlikte çözümün, kararı verme yetkisini idari makamlara devretmekte olmadığını vurgulamak bizim açımızdan şarttır. Burada uygulanması gereken çözüm yargılama sisteminin istikrarı olup yetkinin devredilmesi olmamalıdır.

Erteleme kararını vermede yetkili mahkemenin hangisi olduğu hususu önem taşımaktadır. TCK'nın 51.maddesinde, ertelemeye “mahkeme” tarafından karar verilebileceği hüküm altına alınmıştır²⁶⁹. Böylelikle erteleme kararının verilmesinde, davanın esası hakkında karar veren mahkeme yetkilidir²⁷⁰. Bölge adliye mahkemeleri hem hukuki hem maddi denetim yaptıkları için erteleme kararı verebileceklerdir. Bunun dışında Yargıtay'ın temyiz mercii olarak yaptığı denetimler sonucunda erteleme kararı vermesi mümkün değildir²⁷¹. Anayasa Mahkemesi (Yüce Divan)²⁷² ve Yargıtay'ın²⁷³ ilk derece mahkemesi olarak görev yaptıkları durumlarda ise erteleme kararına hükmetmeleri mümkündür²⁷⁴. Bu hususlar dikkate alındığında erteleme kararını, cezai hüküm verme yetkisine sahip tüm ilk derece mahkemelerinin ve istisnai hallerde yüksek mahkemelerin verebileceğini söylemek mümkündür.

²⁶⁹ Dönmezer ve Erman, s. 255.

²⁷⁰ Artuk ve diğerleri, s. 283; Özgenç, s. 787.

²⁷¹ Vural Savaş ve Sadık Mollamahmutoğlu, **Türk Ceza Kanunu'nun Yorumu**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999, s. 1491; Töngür ve Çetintürk, s. 389; Önder, Ceza, s. 620.

²⁷² 11459 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 3.maddesinin ç bendinde mahkemenin görev ve yetkileri arasında “Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay başkan ve üyelerini, başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcısı vekilini, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ve Sayıştay başkan ve üyelerini, Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanlarını görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamak” sayılmıştır.

²⁷³ 5579 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 13.maddesinde Yargıtay'ın görevleri arasında “Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı vekili ve özel kanunlarında belirtilen kimseler aleyhindeki görevden doğan tazminat davalarına ve bunların kişisel suçlarına ait ceza davalarına ve kanunlarda gösterilen diğer davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakmak” sayılmıştır.

²⁷⁴ Demirbaş, s. 694; Artuk ve Gökçen, s. 906; Akbulut, s. 955.

2. Erteleme Kararının Hukuki Niteliği

Erteleme kurumunun hukuki niteliği hakkında yukarıda açıklamalara yer vermiştik. Bunun yanı sıra erteleme kararının da hukuki niteliğine değinmekte fayda görüyoruz. Çünkü öğretide bu hususta da farklı görüşler mevcuttur.

Savunulan bir görüşe göre²⁷⁵, erteleme kararı aslında bir hüküm yani son karar niteliğindedir. Savunulan bir başka görüşe göre²⁷⁶ ise, yargılamanın sonucunda verilen hükümle erteleme kurumunun bir sonucu olan erteleme kararı aynı niteliğe sahip olmayıp karar hükümden sonra gelmektedir. Yani, mahkeme önce cezaya hükmetmekte ardından da bu cezayı erteleyerek, cezanın infaz edilmesini sağlayacak görevlilere bu cezanın infaz edilmemesi şeklinde bir emir vermektedir. Erteleme kararı bu kapsamda mahkumiyete ilişkin değil infaza ilişkin olduğundan, idari bir tedbir niteliğindedir²⁷⁷.

Hapis cezasının ertelenmesi kararı bir bütün olarak ele alındığında, öğretideki ikinci görüşün bizce de daha doğru olduğu aşikardır. Bu hususta değinilmesi gereken nokta erteleme kararının mevzuatımız gereği hüküm niteliğine sahip olanlar arasında sayılıp sayılmadığıdır. Hüküm, teknik anlamda belirli bir uyumsuzluğun hâkim tarafından nihai olarak sonuca bağlanmasını (in terminis)²⁷⁸ ifade etmektedir. Ayrıca 5271 sayılı CMK m.223'te hükmün hangileri olduğu açıkça belirtilmiştir. CMK m.223'ün ilk fıkrasına göre, “(1) *Duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükmüdür*”. Hüküm fıkrasından da anlaşılacağı üzere erteleme kararı hüküm sayılanlar arasında yer almamaktadır.

Hâkim, yargılamanın sonucunda uygun göreceği bir cezaya hükmeder ve kanunda belirtilen koşulların oluşması durumunda ise, cezanın ertelenmesine karar verebilir. Söz konusu bu karar, kanun koyucu tarafından, cezanın infazının ertelenmesi konusunda hâkime tanınmış olan takdiri bir yetkiye dayanmaktadır. Bu sebeple

²⁷⁵ Adelgise Ravizza, **La Condanna Condizionale**, Milano, 1911, s. 146, dipnot. 1'den aktaran Erem ve diğerleri, s. 829.

²⁷⁶ Ravizza, s. 146, dipnot. 2'den aktaran Erem ve diğerleri, s. 829.

²⁷⁷ Tüm bu görüşler içi ayrıca Bkz; Erem, Tecil, s. 888; Erem, Genel, s. 312.

²⁷⁸ Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 315.

cezanın ertelenmesi kararı, kesinleşmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesini başka bir deyişle infazını durduran kanuni sebeplerden biridir. TCK'nın 51/1.maddesinin 1.cümlesindeki “kişinin cezası ertelenebilir” ve aynı fıkranın 3.cümlesindeki “erteleme kararının verilebilmesi” ibareleri, bu hususu ifade eden ve destekleyen ifadelerdir²⁷⁹. Açıklamaya çalıştığımız bu hususlar doğrultusunda, mülga 647 sayılı CİHK'nın 6.maddesindeki “tecile hükmolunabilir” ifadesinden vazgeçilmiş olmasının da erteleme kararının hukuki niteliği bakımından doğru bir hamle olduğunu söylemek mümkündür²⁸⁰.

Hapis cezasının ertelenmesi kararı, ilk bakışta hükümlünün yararına gözükmekle birlikte aslında daha fazla kamu yararınadır. Bu sebeptendir ki hükümlünün ertelemeyi kabul etmeme gibi bir seçeneği yoktur. İnfaza ilişkin bu karara, hükümlü karşı gelemez veya kamu yararına olan bu karardan feragat edip cezanın infaz edilmesini talep edemez²⁸¹.

3. Erteleme Kararının Özellikleri

Hapis cezasının ertelenmesi kararı, kendine has niteliklere sahip olan bir karar türüdür. Bu nedenle erteleme kararının özelliklerini birkaç alt başlık halinde inceleyeceğiz.

(a) Mahkemenin Takdirine Bağlı Olması Meselesi

Öğretide erteleme kararının mahkemenin takdir yetkisine bağlı olup olmadığı hakkında farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre, şartları oluşmuş olsa bile erteleme kararının mahkeme veya hâkimin takdirine bağlı olduğu öne sürülmüştür²⁸². Diğer görüşe göre ise, mahkeme veya hâkim erteleme kararı hususunda takdir yetkisini kullanmada keyfi davranamayacaktır. Bu nedenle de kanunda belirtilen şartların

²⁷⁹ Töngür, s. 113.

²⁸⁰ Erem ve diğerleri, s. 830.

²⁸¹ Önder, s. 206; Erem ve diğerleri, s. 830; Artuk ve diğerleri, s. 825.

²⁸² Özgenç, Erteleme, s. 119; Önder, s. 200, dipnot. 245.

sağlandığı ve suçlunun ıslah olacağı anlaşıldığı zamanlarda erteleme talebi reddedilemeyecektir yani bu durumda mahkeme ertelemeye karar verecektir²⁸³.

Anılan bu görüşlerin arasında yer alan bir başka görüşe göre ise, koşullar olduğu takdirde mahkemenin erteleme kararını verip vermeyeceği hususunu tartışmaya gerek yoktur. Ertelme kurumunun kabul edildiği mevzuatlarda, hükümlüde bulunması gereken ehliyet ve suça dair objektif koşulların tayinine gidildiği durumlarda, sübjektif şartın yani liyakat koşulunun tespiti hâkimin takdirine bırakılmıştır. Böylelikle, mahkeme liyakat koşulu gereğince hükümlünün cezasını ertelemek istemezse hükümlünün sağladığı ehliyet ve objektif koşullar anlamını yitirecektir. Böyle bir düzenleme kabul edildikten sonra mahkemeye ayrıca takdir yetkisinin tanımlanıp tanımlanmayacağı hususunu tartışmak gereksizdir²⁸⁴.

Bu görüşler ışığında TCK'nın 51.maddesi incelendiğinde “cezanın ertelenebilmesi için mahkemede bir kanaatin oluşması” ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere erteleme kararı vermede hâkime takdir yetkisi tanınmıştır²⁸⁵. Bu takdir hakkının mutlak bir şekilde anlaşılması gerektiği düşüncesine biz de katılmaktayız. Mahkemenin veya hâkimin erteleme kararı verebilmesi için öncelikle hükümlünün objektif şartlara uyup uymadığını tespit etmesi gerekir. Objektif şartları sağlayan hükümlünün ayrıca sübjektif koşulları (sanığın yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla yeniden suç işlemeyeceği hususunda mahkemede olumlu bir kanaatin oluşması koşulu) sağlayıp sağlamadığı hususu önem kazanır. Sübjektif koşul yönünden genel ve soyut bir çerçeve çizilmiştir. Söz konusu bu çerçevenin iinin doldurulması da mahkemenin yükümlülüğündedir. Sübjektif koşulun belirlenmesinde bile mahkemenin mutlak bir takdir yetkisi yoktur²⁸⁶. Cezanın ertelenmesi kararının, sanığın kişiliği ve suçtan pişmanlığıyla ilgili somut ve objektif ölçülere dayanması gerekmektedir²⁸⁷.

²⁸³ Demirbaş, s. 694.

²⁸⁴ Töngür, s. 116; bu görüşü savunanlar için ayrıca Bkz; Önder, s. 200, dipnot. 245.

²⁸⁵ Gözübüyük, s. 556; Artuk ve Gökçen, s. 905; Demirbaş, s. 694.

²⁸⁶ Töngür, ss. 116-117.

²⁸⁷ Yargıtay 6. CD., 2018/3786 E., 2020/1355 K., 10.3.2020 KT., “TCK'nın 51. maddesinde cezanın ertelenmesi için pişmanlığın yanı sıra bir daha suç işlemeyeceği yönünde hâkim üzerinde olumlu etki

(b) Kararın Ne Zaman Verilmesi Gerektiği Meselesi

Hapis cezasının ertelenmesi kararının ne zaman verileceğine dair öğretide farklı görüşler öne sürülmüştür. Öğretideki bir görüşe²⁸⁸ göre, erteleme kararı mahkûmiyet hükmünden sonra ve ayrı bir kararla verilmelidir. Çünkü mahkeme ancak mahkumiyete ilişkin bir karar verdikten sonra hükümlünün kişiliğini ve erteleme kararı açısından liyakatli olup olmadığını değerlendirme imkanına sahip olabilmektedir.

Öğretideki bir başka görüşe²⁸⁹ göre ise, cezanın ertelenmesine ilişkin karar esas hükmün ayrılmaz bir parçasıdır ve bu nedenle erteleme kararı, esasa ilişkin hükmün içinde yer almalıdır. Ayrıca hüküm incelenirken, sanık hakkındaki ceza hukukuna dair tüm kurumların uygulanabilmesi bu şekilde mümkün olacaktır. Cezanın ertelenmesi, duruşma evresinin sonunda varılan kanıya göre uygulanan bir kurumdur. Cezadaki kefaref fonksiyonu ise buna bağlı olarak ancak hükümle birlikte gerçekleştirilebilir. Tüm bunların dışında cezanın ertelenmesi, sanığın kişiliği ve kişilik özellikleri dikkate alınarak uygulanan bir kurum olduğu için cezanın ertelenmesi kararı, hüküm zamanında ve hükümle birlikte verilmelidir. Tüm bunlar göz önüne alındığında söylememiz gerekir ki karşılaştırmalı hukukta, ağırlıklı olarak ikinci görüşün benimsendiği görülmektedir²⁹⁰. Ağırlıklı olarak kabul edilen ve bizim de iştirak ettiğimiz görüş²⁹¹ doğrultusunda, ülkemizde de uygulanan sitemde cezanın

halinde cezanın ertelenmesi olumsuz etki halinde de bunun gerekçesinin gösterilmesi gerektiği gözetilmeden... ”, www.lexpera.com, (ET. 18.5.2022).

²⁸⁸ Paul Siegfried, **Der Bedingte Strafvollzug im Kanton Bagelstadt**, Z. 26/327’den aktaran Önder, s. 224, dipnot. 331.

²⁸⁹ Schröder-Schönke, **Strafgesetzbuch**, Kommertar 8. Aufl, München und Berlin, 1958, s. 116’dan; Kinsaku Saito, **Das Japanische Strafrecht, Das Auslaendische Strafrecht der Gegenwart**, Bd. I, Berlin, 1955, s. 296’dan aktaran Önder, s. 224, dipnot. 332. Aynı yönde; Fethi Olcay, “Cezaların Ertelenmesinde Esaslar”, **Adalet Dergisi**, Sayı: 11, Yıl: 40, Kasım 1949, s. 1565, Önder, s. 224.

²⁹⁰ Avusturya Ceza Kanunu 5/II. M. Japonya Ceza Kanunu 25. m. Bulgaristan Ceza Kanunu 48. m. Bkz; Önder, s. 224, dipnot. 333.

²⁹¹ Bkz; Artuk ve diğerleri, s. 824; Centel ve diğerleri, s. 633; Demirbaş, s. 695; Öztürk ve Erdem, s. 526; İzzet Özgenç, İlhan Üzülmüş, Fatih Yurtlu, Fatma Umay Genç, Elif Kurt Kılıç, Burak Kılıç, **Ceza Genel Hukuku**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, (CGH), s. 156.

ertelenmesi kararının mahkûmiyet hükmüyle birlikte verildiği görülmektedir²⁹². Erteleme kararının mahkûmiyet hükmüyle birlikte verilmesinin sebebi cezanın ertelenmesi konusundaki nihai kanaatin mahkemece, hüküm anında oluşmasıdır. Hüküm anından önce mahkemece varılan olumlu veya olumsuz kanaatin “kesin” nitelikte değerlendirilmesi mümkün değildir²⁹³. Tüm bu hususlar göz önüne alındığında 5237 sayılı TCK m. 51/1-b ve mülga 647 sayılı CİHK m. 6 hükümlerinin lafzından, erteleme kararının mahkûmiyet hükmüyle birlikte verileceği anlaşılmaktadır. Bu sebeplerden dolayı erteleme kararının hükümden önce veya sonra verilmesinin mümkün olmadığını söylemek yerinde olacaktır²⁹⁴.

(c) Erteleme Kararının Bölünebilirliği/Bölünmezliği Meselesi

Erteleme kararının sanığın mahkûm olduğu tüm suçları kapsamı durumuna “ertelemenin bölünmezliği” adı verilirken, sanığın mahkûm olduğu suçların bir kısmının ertelenip diğer kısmının ertelenmemesi durumuna ise “ertelemede bölünme” veya “tecezzi” adı verilmektedir²⁹⁵.

Erteleme kararının bölünebilirliği konusunda öğretide farklı görüşler mevcut olmakla birlikte ulusal ve yabancı ülke kanunlarında da bu konuya dair farklı uygulamaların varlığı söz konusudur²⁹⁶. Öğretide ertelemenin bölünmezliğini savunanlara göre hükümlünün çarptırıldığı cezaların ya tamamının ertelenmesi ya da hiçbirinin ertelenmemesi gerekmektedir²⁹⁷. Yine bu görüşü savunanlara göre; erteleme kararı sanığın kişilik özellikleri dikkate alınarak yani liyakat koşulu göz önünde bulundurularak verilen bir karar niteliğinde olduğu için sanığın bazı cezalarının

²⁹² Yargıtay CGK., 1980/267 E., 1980/360 K., 18.11.1980 KT., “...erteleme kararı duruşmayı bitirici ve mahkûmiyet hükmünün bölünmez (mütemmim) bir bölümüdür. Hükmün eklentisi değildir. Bitirici olmayan bir karar da değildir. CMUK’ un 253. maddesi uyarınca duruşmanın sonunda ve mahkûmiyet hükmüyle birlikte verilmelidir.”, www.lexpera.com, (ET. 29.10.2021).

²⁹³ Erem ve diğerleri, s. 832.

²⁹⁴ Öztürk ve Erdem, s. 527.

²⁹⁵ Erem ve diğerleri, s. 832.

²⁹⁶ Töngür, s. 119.

²⁹⁷ Önder, s. 149; Abdullah Pulat Gözübüyük, **Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1988, (Şerh), s. 1018.

ertelenip bazı cezalarının ertelenmemesi, erteleme kurumunun uygulanma şartları bakımından çelişkili bir durum ortaya çıkaracaktır²⁹⁸. Mülga 647 sayılı CİHK'nın yürürlükte olduğu dönemlerde bu görüşün benimsendiği görülmektedir²⁹⁹.

Söz konusu kanunun 6.maddesi, işlenen suçun değil hükmedilen sonuç cezanın erteleneceği hususunu ihtiva ederek "ertelemenin bölünmezliği" ilkesini kabul etmiştir. Bunun yanı sıra kural, ertelemenin bölünmezliği olsa da 765 sayılı TCK'nın 91.maddesinde bu kurala bir istisna getirilmiş ve feri cezaların, mahkeme kararında açıkça belirtilmesi şartıyla erteleme dışında bırakılabileceği hükme bağlanmıştır³⁰⁰.

Ertelemenin bölünebilirliğini kabul eden ülke kanunları³⁰¹ olduğu gibi bu hususu savunan düşüncüler de mevcuttur. Bu görüşteki teorisyenlere göre³⁰²; hükümlünün mahkûm olduğu cezalarının bir kısmının ertelenip diğer kısmının ertelenmemesi cezaların genel ve özel önleme niteliğine değer verildiğinin göstergesidir. Aynı zamanda bu durum cezanın elem ve ıstırap verici özelliğinin de suçlu tarafından hissedilmesini sağlar.

Yukarıda değinmiş olduğumuz hususlar dikkate alındığında, doktrindeki tartışmanın, hapis cezasının yanı sıra para cezasına hükmedilen durumlarda alevlendiği görülmektedir. Savunulan bir görüşe göre, bazı durumlarda hürriyeti bağlayıcı kısa süreli hapis cezalarından hükümlüyü kurtarmanın ve buna karşılık olarak para cezasının hükümlüden tahsil edilmesinin sosyal açıdan adalete daha uygun olacağı, bu sebeple mahkemeye bu konuda hürriyeti bağlayıcı cezayı erteleme fakat

²⁹⁸ Erem ve diğerleri, s. 830.

²⁹⁹ Yargıtay CGK., 2001/251 E., 2001/261 K., 20.11.2001 KT., "*Birden fazla cezaya mahkûmiyet halinde mahkeme cezalardan birini erteleyip diğerini erteleme kapsamı dışında tutamaz, "ertelemede bölünmezlik" ilkesi de denilen iş bu ilkeye aykırı şekilde KTK'nın 36/3. maddesinde öngörülen cezalardan hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasının örneğin CİHK'nın 6. maddesi uyarınca sanığın sabıkasızlığı gözetilerek ertelenmesi ve fakat doğrudan uygulanan para cezasının ertelenmemesi sonucunu doğuracak olan iş bu içtihat anılan ilkeye aykırılık meydana getirmektedir*", www.lexpera.com, (ET. 20.11.2021).

³⁰⁰ M. Celal Kalyoncu, "Ceza Hukukunda Tecil Müessesesi ve Yüksek Yargıtay'ın Bu Husustaki Bir Kararı", **Adalet Dergisi**, Sayı: 7-8, Yıl: Haziran-Temmuz 1962, ss. 779-780.

³⁰¹ 29.97.1921 Prusya Tecil Kanunu, Bkz; Önder, s. 149.

³⁰² Önder, s. 149; Erem ve diğerleri, s. 830.

para cezasını ertelememe yetkisinin verilmesi hakkaniyete daha uygun olacaktır³⁰³. Bu hususa örnek olarak Fransız Yargıtay'ı 14.05.1892 tarihinde vermiş olduğu bir kararda hapis ve para cezalarının birlikte hükmedildiği durumlarda mahkemeye, ertelemenin bu cezalardan yalnızca biriyle sınırlandırılması yetkisini tanımıştır³⁰⁴.

Yapılan tüm bu açıklamalar ışığında, ulusal ceza hukukumuzda 765 sayılı TCK ve 647 sayılı CİHK'nın yürürlükte olduğu dönemde gerek öğretide gerekse de uygulamada "ertelemenin bölünmezliği" ilkesinin kabul edildiği görülmektedir. Fakat 5237 sayılı TCK ve 5275 sayılı CGTİHK'in yürürlüğe girmesiyle birlikte para cezalarının ertelenmesi mümkün olmayıp cezaların her birinin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekliliği göz önüne alındığında, ertelemenin bölünmezliği prensibinin sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır³⁰⁵. Bu prensiple birlikte öğretide ertelemenin bölünmezliği bakımından üç ihtimalin varlığı söz konusudur³⁰⁶. Söz konusu bu ihtimalleri, bu prensibin sınırlandırılması hususunun daha net anlaşılması için maddeler halinde ayrı ayrı incelemek gerektiğini düşünmekteyiz:

1. İhtimal: Bir ceza, erteleme sınırının üstündeyse hâkim veya mahkeme, erteleme sınırı içinde kalan kısmı erteleyip geri kalan kısmın infazına karar veremez. Örneğin; 3 yıllık hapis cezasının 2 yılı ertelenip 1 yılının infazına karar verilemez³⁰⁷.

2. İhtimal: Hükümlünün birden fazla cezaya çarptırılması halinde, bu suçlardan bazılarının erteleme sınırını aşması durumunda erteleme sınırında kalan diğer cezalar da ertelenemeyecektir³⁰⁸.

3. İhtimal: Hâkim veya mahkeme tutuklulukta geçen süreyi cezadan mahsup edip geri kalan kısım için erteleme kararı veremeyecektir³⁰⁹.

³⁰³ Bu görüş için Bkz; Pierre Van Drooghenbroek, "Belçika'da Tecil (Le Sursis)" Çev. Salim Özdemir, **Adalet Dergisi**, Yıl: 3 Mart 1971, s. 36.

³⁰⁴ Erem ve diğerleri, s. 831, dipnot. 91.

³⁰⁵ Bu hususla ilgili dipnot 207'deki açıklamalara bakılmalıdır.

³⁰⁶ Demirbaş, s. 697.

³⁰⁷ Öztürk ve Erdem, s. 528.

³⁰⁸ Özbek, Genel, 698. Biz bu fikre katılmadığımızı "Ertelenmeye Konu Olan Mahkumiyetin Vasfı ve Süresi" başlığı altında incelediğimiz için tekrar bu hususa değinmiyoruz.

³⁰⁹ Yargıtay 4. CD., 1951/958 E., 1951/1958 K., 15.02.1951 KT., "*Cezanın tamamı yerine mevkufiyetin mahsubundan sonra arta kalan miktarın ertelenmesine karar verilmesi yolsuzdur*", Sadık Perinçek,

Yargıtay kararlarında, ertelemenin bölünmezliği ilkesinin artık bir önemi kalmadığına dair ifadeler ve konuya ilişkin görüşlerimiz için yukarıda “Daha Önce Belli Ağırlıktan Fazla Cezaya Mahkûm Olmama” başlığı altındaki açıklamalarımıza bakılmalıdır.

(d) Kararın Verilmesinde Talebin Şart Olmaması Meselesi

Cezanın ertelenmesi kararının verilebilmesi için sanık tarafından buna ilişkin bir talepte bulunması hususuna 5237 sayılı TCK’nın 51.maddesinde yer verilmemiştir. Aynı şekilde mülga 647 sayılı CİHK’da ve 765 sayılı TCK’da da bu şekilde bir talep zorunluluğu mevcut değildi. Bu sebeple erteleme kararının uygulanması, yalnızca sanığın lehine olmasından dolayı değil aynı zamanda belirli bir ıslah ve ceza sisteminin tamamlayıcı bir parçası olması ve bu niteliğiyle kamu yararını da ilgilendirmesi sebebiyle mahkemece re’sen (ipso facto) göz önünde bulundurulur³¹⁰.

Her ne kadar erteleme kararını mahkeme re’sen göz önünde bulundursa dahi tarafların erteleme kararının uygulanması için mahkemeden bir talepte bulunmalarının önünde herhangi bir engel yoktur. Kısacası mahkeme, ertelemeye dair hükmün uygulanmasını re’sen gözetecek olsa da sanığın buna ilişkin talebiyle de mahkemenin erteleme kararı vermesi mümkündür³¹¹.

Sanığın, sanık müdafinin ve hatta savcının³¹² erteleme kurumunun uygulanmasına ilişkin mahkemeden bir talepte bulunmaları mümkündür fakat asıl olan mahkemenin, taleple bağlı olmaksızın ertelemenin şartlarının oluşup oluşmadığını ve şartlar oluştuysa erteleme kararının uygulanıp uygulanmayacağı hususunda karar vermesidir³¹³. Tüm bunlarla birlikte mahkemeden ertelemeye dair bir talepte

Cahit Özden, Türk Ceza Kanunu ve Buna Ait Seçilmiş Temyiz Mahkemesi Kararları, **İstanbul: Desen Matbaası**, 1953, s. 133.

³¹⁰ Hakeri, Genel, s. 658; Önder, s. 222; Erem ve diğerleri, s. 832; Artuk ve diğerleri, s. 824; Dönmezer ve Erman, s. 257.

³¹¹ Erem, Genel, s. 314; Denizhan, s. 236; Demirbaş, s. 694; Centel ve diğerleri, s. 633

³¹² İbrahim Şahbaz, “Cezanın Ertelenmesinde İçtima Sorunu”, **Ankara: Yargıtay Dergisi**, Sayı: 27, Ocak-Nisan 2001, s. 127; Demirbaş, s. 694.

³¹³ Artuk ve Yenidünya, s. 907.

bulunulması durumunda ise, mahkemenin bu hususta olumlu ya da olumsuz bir karar vermesi ve bu kararı gerekçelendirmesi gerekir³¹⁴. Mahkemenin erteleme kararı vermesi durumunda sanığın, bu karardan feragat etme veya bu kararı kabul etmeme gibi bir hakkı bulunmamaktadır³¹⁵. Zira erteleme özel önleyici bir tedbir olduğundan³¹⁶, sanığın bu yöndeki isteminin de herhangi bir önemi bulunmamaktadır³¹⁷.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız tüm hususlar ışığında söylemek gerekir ki ertelemenin mahiyeti gereği mahkeme bu hususu re’ sen değerlendirmektedir. Erteleme kurumu sanığın kişiliğine uydurulan ve en nihayetinde liyakat koşulu ile uygulama alanı bulan bir kurum olduğu için mahkeme, yargılama sonucunda suçlunun topluma yeniden kazandırılması hususunda, cezanın infaz edilmesinin mi yoksa erteleme kararının verilmesinin mi daha uygun olacağı yönünde bir değerlendirme yapacaktır³¹⁸. Bu sebeptir ki, erteleme kararı için talep şartı mevcut olsaydı dahi mahkeme yine de ertelemenin koşullarının oluşup oluşmadığını tespit etmekle mükellef olacaktı. Sanığın talebinin bu açıdan mahkemeyi harekete geçirici bir rolü olacaktı. Öğretideki bir görüşe göre, yasa koyucunun erteleme kararının verilmesini sanığın talebine bağlı tutmayışının sebebi, erteleme talebinde bulunmanın suçu bir nevi ikrar etmek anlamına geleceğinden endişelenen sanığın, bu talebini iletmekte çekimser davranmasını engellemek olabilir³¹⁹.

³¹⁴ Turhan, s. 39; Özgenç, genel, s. 788.

³¹⁵ Öztürk ve Erdem, s. 527; Özgenç, Genel, s. 787.

³¹⁶ Gözübüyük, Şerh, s. 1018.

³¹⁷ Faruk Erem, “Cezaların Tecili Kararı ve Bunun Neticeleri”, **Adalet Dergisi**, Yıl: 39, Sayı: 8, Ağustos 1948, (Tecil), s. 889; Denizhan, s. 236; Özgenç, Erteleme, s. 119; Seviner, s. 251.

³¹⁸ Denizhan, s. 233.

³¹⁹ Erem, Genel, s. 314; Olcay, s. 1566.

Uygulamada sanığın son savunması sırasında sanık hakkında beraat kararı verilmesini, mahkeme aksi kanaatteyse lehe olan tüm hükümlerin uygulanması talep edilmektedir. Lehe olan hükümler isteminin ertelemeyi de kapsadığına dair Bkz; Yargıtay 4. CD., 2013/36896 E., 2014/33891 K., 24.11.2014 KT., “*Sanığın 11.04.2011 tarihli oturumdaki lehe olan hükümlerin uygulanması istemi TCK’nın 51. maddesindeki ertelemeyi de içerdiği halde, bu konuda bir karar verilmemesi*”, www.lexpera.com, (ET. 22.11.2021). Aynı yönde Bkz; Çetin Akkaya, **Açıklamalı ve İctihatlı Cezaların İnfazı ve İnfaz Hukuku**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, ss. 114-115.

(e) Erteleme Kararında Gerekçe Zorunluluğu Meselesi

Hapis cezasının ertelenmesi kurumu, hükmolunan cezanın infaz kurumunda çektirilmesine istisnai bir durum oluşturduğu için mahkemenin bu istisnai durumu neden uyguladığını açıklaması yani bir gerekçe göstermesi gerekmektedir³²⁰.

5237 sayılı TCK'nın aksine mülga 647 sayılı CİHK ve 765 sayılı TCK'da, cezanın ertelenmesine karar verildiği takdirde bunun sebebinin hükümde gösterileceği, erteleme kararına hükmedilmemesi halinde ise bunun gerekçesinin hükümde belirtilmesinin zorunlu olmadığı anlaşılmaktaydı. Öğretide öne sürülen bir görüşe³²¹ ve aynı zamanda Yargıtay içtihatlarına göre³²² yalnızca ertelemeye hükmedildiğinde değil erteleme kararının uygulanmadığı durumlarda da gerekçe gösterilmesi zorunludur.

³²⁰ Erem, Tecil, s. 891.

³²¹ İhsan Özkaya, **Açıklamalı-Notlu-İçtihatlı Ceza Hukuku ve İlgili Mevzuat**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1996, s. 127; Özgenç, Erteleme, s. 120; Birsen, s. 635; Şahbaz, ss. 123-124. Aksi yönde Bkz; Bahaettin Sızıroğlu, "Cezaların Tecili", **Askeri Adalet Mecmuası**, Yıl: 2, Sayı: 7, Aralık 1956, s. 464, (Yazar, kanunda sadece ertelemeye karar verilmesi durumunda bunun gerekçesinin hükümde belirtilmesi gerektiği hususu belirtildiği için aksi durumda gerekçe göstermenin gerekli olmadığını söylemektedir. Zira, yazara göre red gerekçesi belirtilerek mahkeme diliyle mahkûmun ahlaki özelliklerinin teşhir edilmesi uygun değildir). Yine Bkz; Nurullah Kunter, **Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8. Bası, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1986, s. 876, (Yazar, erteleme kararının sebeplerinin aranmasının, sanığın geçmişini ortaya dökme açısından bahsediyor).

³²² YCGK, 2012/1590 E., 2014/7 K., 14.1.2014 KT., "İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 07.06.1976 gün ve 4-3 sayılı kararı ile Ceza Genel Kurulunun bu kararla uyumlu yerleşmiş kararlarında belirtildiği üzere; erteleme cezanın doğrudan doğruya sanığın kişiliğine uydurulmasını öngören kişiselleştirme kurumu olup, hapis cezasının ertelenmesi veya ertelenmesine yer olmadığına karar verilirken mahalli mahkemece gerekçe gösterilmeli ve bu gerekçe, sanığın kişiliği ile ilgili bilgi ve belgelerin isabetli biçimde değerlendirildiğini gösterir şekilde yasal, yeterli ve dosya içeriği ile uyumlu bulunmalıdır. Gerekçenin bu niteliği, keyfiliği önlemek ve tarafları tatmin etmek özelliklerini de taşımaktadır.

Zira kanuni, yeterli ve dosya kapsamı ile uyumlu olmayan bir gerekçeye dayanılarak erteleme isteminin reddine karar verilmesi, kanun koyucunun amacına uygun düşmeyeceği gibi, cezaların şahsileştirilmesi ilkesine aykırı olup, uygulamada keyfiliğe yol açabilecektir. Bu durum karşısında cezaların ertelenip ertelenmeyeceğine ilişkin takdir, mutlaka somut olay ve dosya muhtevası ile uyumlu olmalı, hâkim soyut düşüncelerine değil, somut nedenlere dayanmalı, sanığın yargılama sürecindeki davranışları göz önüne

Türk Ceza Hukuku'ndaki duruma bakıldığında, mahkemelerin her türlü kararlarında gerekçe göstermeleri hususunda Anayasa m.141/3'te yasal dayanak yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, “*bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır*”. Bu zorunluluk ayrıca, ceza uyuşmazlıklarına bakan diğer mahkemeler açısından 5271 sayılı CMK'nın 230.³²³ ve 232.³²⁴ maddelerinden kaynaklanmaktadır. Her ne kadar TCK'nın 51.maddesinde düzenlenen hapis cezalarının ertelenmesine ilişkin karara hükmedilmesi veya hükmedilmemesi durumunda gerekçe göstermenin zorunlu olduğu hususunda açık ve net bir ifade bulunmasa da öğretide gerekçe göstermenin zorunlu olduğuna dair nerdeyse tam bir fikir birliği mevcuttur³²⁵. Tüm bunların dışında mahkûmiyet hükmünün gerekçesinde ertelemeye dair ve erteleme kararının uygulanmasına ilişkin talebin kabulüne ya da reddine dair dayanakların belirtilmesi yine 5271 sayılı kanunla zorunlu hale getirilmiştir³²⁶.

(f) Aleyhe Bozma Yasağı (Reformatio in Peius)

Yukarıda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının itiraza tabi olduğundan bahsetmiştik. Hapis cezasının ertelenmesi kararı için de kanun yollarına başvurmak mümkündür.

Aleyhe değiştirme yasağı olarak adlandırılan “Reformatio in Peius” prensibi, yapılan ceza yargılaması sonucunda ilk derece mahkemesince verilen hükme karşı sanık lehine, kanunda belirtilen olağan ve olağanüstü kanun yollarından³²⁷ herhangi

alınarak gelecekteki hayatı sezilmeli, tekrar suç işleyip işlemeyeceği hususundaki kanaat buna göre belirlenmelidir.”, www.karararama.yargitay.gov.tr, (ET. 16.5.2022).

³²³ Hükmün Gerekçesinde Gösterilmesi Gereken Hususlar.

³²⁴ Hükmün Gerekçesi ve Hüküm Fıkrasının İçereceği Hususlar.

³²⁵ Gözübüyük, Şerh, s. 1018; Öztürk ve Erdem, s. 526; Turhan, s. 39; Erem ve diğerleri, s. 833; Demirbaş, s. 694; Artuk ve diğerleri, ss. 824-825; Önder, s. 227; Centel ve diğerleri, s. 634; Çınar, s. 70. Erteleme için gerekçenin mahiyetine dair Ceza Genel Kurulu için ayrıca Bkz;

³²⁶ Özgenç, Genel, s. 788; Özbek ve diğerleri, Genel, s. 702.

³²⁷ “*İstinaf halinde önceki hükmün kaldırılmasından, temyiz halinde bozmadan sonra, yargılamanın yenilenmesi halinde yeniden yargılama yapılması kararı alındıktan sonra*”, Bkz; Töngür, s. 130.

birine başvurulması üzerine, sonradan verilecek ikinci bir hükmün ilk hükümden daha ağır olmaması durumunu ifade eder³²⁸.

Aleyhe değiştirme yasağı; istinaf (CMK 283), temyiz (CMK 307/4), yargılanmanın yenilenmesi (CMK 323/2) durumlarında muhakkak göz önünde bulundurulması gereken ve aynı zamanda sanık lehine sonuç doğuran bir norm olmakla birlikte yalnızca yasal yollara başvuru halinde uygulama alanı bulabilir³²⁹. Yani ceza muhakemesinin tümü için gözetilmesi gereken bir norm niteliğinde değildir³³⁰. Bu norm esasen ceza muhakemesi hukukunda cezalar için öngörülmüştür fakat bu normun sanık lehine sonuç doğuran kurumlardan biri olan cezanın ertelenmesi durumu için de geçerli olacağı ve mahkeme tarafından verilen cezanın ertelenmesi kararının, kanun yoluna başvurulması halinde verilen ikinci hükmün erteleme sınırları kapsamında kaldığı takdirde uygulanmasının zorunlu olduğu öne sürülmüştür³³¹.

CMK'nın 307/5.maddesinde "Hüküm yalnız sanık tarafından veya onun lehine Cumhuriyet savcısı veya 262. maddede gösterilen kimselerce temyiz edilmişse, yeniden verilen hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz." hükmü yer almaktadır. Madde metninden anlaşılabacağı üzere hükmün yalnızca sanık lehine olması ve hükmün sanık, Cumhuriyet savcısı, sanığın eşi ve kanuni temsilcisi

³²⁸ Bahri Öztürk, **Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, (Muhakeme), s. 463.

³²⁹Burada belirtilenlerin aksine itiraz yolunda aleyhe değiştirme yasağının uygulama alanı bulmayacağına dair Bkz; Yargıtay 4. CD., 2019/6228 E., 2019/19066 K., 5.12.2019 KT., "*Yukarıda da bahsedildiği gibi, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlar, CMK'nın 223/1. maddesinde öngörülen, davayı esastan sonlandırıcı hükümlerden değildir. Söz konusu kararların temyizinin mümkün bulunmaması, yalnızca itiraz yolunun açık olması, 1412 sayılı CMUK'nın 326/son, 5271 sayılı CMK'nın 283 ve 307/4. maddelerinde düzenlenen, aleyhe bozma veya aleyhe değiştirme yasağının sadece davanın esasını çözümleyen hükümlerle sınırlı olarak istinaf veya temyiz yasa yolunda kabul edilmesi nedeniyle, aleyhe bozma yasağından ve ceza bakımından kazanılmış hak ilkesinden, itiraz mercii tarafından verilen kararlar açısından söz edilemeyecektir*", www.lexpera.com, (ET. 1.3.2022).

³³⁰ Seydi Kaymaz, "Ceza Muhakemesinde Aleyhte Değiştirme Yasağı", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 2013, s. 1415.

³³¹ Ali Rıza Çınar, "Aleyhe Değiştirme Yasağı Kuralı", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 2013, (Reformatio in Peius), s. 654; Öztürk, Muhakeme, s. 463; Hakeri, Genel, s. 658.

tarafından temyiz edilmesi durumunda temyiz makamı tarafından yapılacak inceleme sonucu ilk hüküm bozulacak olursa tayin edilen yeni ceza eski hükümde belirtilen cezadan daha ağır olmayacaktır³³². Yüksek Yargıtay'ın güncel kararları da bu görüş doğrultusunda şekillenmiştir³³³.

Yukarıda genel hatlarıyla açıklamaya çalıştığımız prensibin uygulanmasına dair farklı ihtimallerin varlığından söz etmek mümkündür.

Birinci ihtimalde; yerel mahkeme tarafından ertelenmiş olan ceza hükmü, sanık lehine CMK'nın 262.maddesinde belirtilen kişilerce veya Cumhuriyet savcısı tarafından temyiz edilmiş olabilir. Yargıtay'ın ilk hükmü bozması durumunda ise bozma sonrası yerel mahkeme tarafından yapılacak yeni yargılama sonucu verilecek hüküm ilk hükümden daha ağır olamayacaktır. Aynı zamanda yeni verilecek ceza kanuni sınırlar içerisinde kaldıysa yine ertelenmek zorundadır³³⁴.

İkinci İhtimalde; yerel mahkeme tarafından ertelenmiş ceza hükmü, sanık aleyhine Cumhuriyet savcısı veya sanık tarafından ertelemeye dair hükümlerin uygulanması yönünden temyiz edilmiş olabilir. Yargıtay'ın yerel mahkeme hükmünü sanığın aleyhine olacak şekilde bozması halinde, önceki hükme ilişkin erteleme kararı sanık için artık kazanılmış bir hak³³⁵ olmayacak dolayısıyla Reformatio in Peius prensibi uygulanmayacaktır³³⁶. Bunun yanı sıra hükmün bozulması neticesinde ceza

³³² Öztürk ve Erdem, ss. 527-528; Centel ve diğerleri, s. 635.

³³³ Yargıtay 5. CD., 2021/919 E., 2021/3141 K., 28.6.2021 KT., “Sanık hakkında verilen 29/12/2009 tarihli ilk mahkumiyet hükmünde sanık hakkındaki hapis cezasının TCK'nin 51. maddesi uyarınca ertelenmesine karar verildiği ve bu hükmün yalnızca sanık müdafî tarafından temyiz edilmesi üzerine Dairemizin 12/02/2013 tarihli, 2012/2703 Esas ve 2013/1114 Karar sayılı bozma ilamı sonrası verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleşmesinden sonra deneme süresi içinde yeniden suç işleyen sanık hakkında açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanırken ertelemenin kazanılmış hak oluşturduğu gözetilmeden TCK'nin 51. maddesinin uygulanmaması..”, www.lexpera.com, (ET. 28.11.2021).

³³⁴ Öztürk ve Erdem, s. 528.

³³⁵ Kazanılmış hak konusunda öğretide bazı eleştiriler yer almaktadır. Bu eleştirilere göre, kamu düzeniyle alakalı olan ceza davalarında suçlu, hukuka aykırı bir davranışta bulunmuştur ve bu nedenle de suçluya dair bir kazanılmış haktan söz etmek mümkün değildir. Bir diğer deyişle suç işlemek, hak doğurucu bir araç olmamalıdır. Bu ne hukukla ne de ahlakla bağdaşmamaktadır. Öğretideki eleştiriler için Bkz; Çınar, Reformatio in Peius, s. 631.

³³⁶ Önder, s. 230; Dönmezer ve Erman, s. 261; Demirbaş, s. 695.

ağırlaşmasına rağmen yine de ertelemenin yasal sınırları içerisinde kalıyorsa daha önce verilen erteleme kararının saklı kalması gerekir³³⁷.

Üçüncü İhtimalde ise; örneğin sanık hakkında hükmedilen 8 ay hapis cezası, yerel mahkemece ertelenmiş fakat Yargıtay bu hükmü sanık lehine bozmuş olabilir. Bu durumda yerel mahkemece daha hafif örneğin 4 ay verilen bir ceza söz konusu olursa, ilk verilen erteleme kararı ikinci hüküm bakımından kazanılmış hak teşkil edecektir. Çünkü ertelenmiş bir ceza her halde ertelenmemiş bir cezadan daha evladır³³⁸. Bu hususta önemli olan nokta ise, cezanın daha ağır veya daha hafif olması değil sanığın kişiliği ve bu suçtan duyduğu pişmanlıktır³³⁹.

(g) Sanığın Mahkeme Huzurunda Bulunma Zorunluluğu Meselesi

5237 sayılı TCK'nın 5.maddesinde erteleme kararı verilebilmesi için sanığın mahkeme huzurunda bulunmasının zorunlu olduğuna dair herhangi bir ifade yer almamaktadır³⁴⁰. Fakat, ertelemeye hükmedecek merciinin erteleme hususundaki kanaati “failin yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa” dayanacağı için mahkeme huzurunda bulunmayan sanık hakkında böyle bir kanaate nasıl ulaşılabacağı ise merak konusudur³⁴¹.

765 sayılı TCK ve 647 sayılı CİHK'da yine aynı şekilde erteleme kararı verilmesi için sanığın mahkemede bulunması koşulu bulunmamaktaydı. Buna karşın, 765 sayılı TCK'nın 94.maddesinde sanığın duruşmada hazır bulunduğu ve hakkında erteleme kararının verildiği durumlarda, sanığa erteleme kurumunun niteliği ve sonuçlarıyla ilgili yapılacak bir ihtar bahsedilmekteydi³⁴². İhtar ise ertelemenin

³³⁷ Dönmezer ve Erman, s. 261.

³³⁸ Önder, s. 232; Dönmezer ve Erman, s. 262; Centel ve diğerleri, s. 635.

³³⁹ Öztürk ve Erdem, s. 528.

³⁴⁰ Özgenç, Genel, s. 788.

³⁴¹ Öztürk ve Erdem, s. 528.

³⁴² 765 sayılı TCK 94.madde: “Cezası tecil edilen mahkûm hazır ise mahkemenin reisi cezanın tecil edildiğini tefhim etiketten sonra yeniden bir suç islediği takdirde 95 inci madde hükmü dairesinde tecil olunan ceza çektirilmekle beraber sonraki cürüm cezasının dahi şartlarına muvafık olduğu takdirde, tekerrürden dolayı artırılacağını kendisine ihtar eder.”

zorunlu bir koşulu olarak kabul edilmemektedir³⁴³. Tüm bunların yanı sıra, 5237 sayılı TCK'da ihtarla ilişkin bir koşul aranmamaktadır³⁴⁴.

Öğretideki bir görüşe göre³⁴⁵, erteleme kararı verilirken sanığın duruşmada bulunması zorunlu olup duruşmalara katılmayan ve hâkimin, kişiliği hakkında herhangi bir kanıya varamadığı sanık hakkında cezanın ertelenmesi kararını vermesi mümkün değildir.

Öğretideki diğer bir görüşe göre³⁴⁶ ise, cezanın ertelenmesi kararının verilebilmesi için sanığın son duruşmaya muhakkak katılması gerekmektedir, önceki celselere katılmış olsa dahi son celseye katılmayan sanık hakkında erteleme kararı verilemeyecektir.

Yukarıda değindiğimiz iki görüşe nazaran daha ılımlı ve Yargıtay'ın önceki uygulamalarında da esas aldığı görüşe göre ise, cezanın ertelenmesi kararının verilmesinde “ihtar” zorunlu bir unsur değildir³⁴⁷. Nitekim Yargıtay da birçok kararında bu hususu belirtmiştir³⁴⁸.

Yineleyecek olursak güncel mevzuatımızda, cezanın ertelenmesi kararı verildikten sonra bu hususun sanığa ihtar edilmesi gerektiğine dair bir hüküm yer almamaktadır³⁴⁹. Bu noktadaki esas mesele sanığa ihtar yapıp yapılmaması değil, kovuşturma aşamasındaki hiçbir duruşmaya katılmayan sanık hakkında erteleme kararının verilip verilemeyeceği meselesidir. TCK'nın 51/1-b maddesinde “sanığın yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla” ibaresi bulunmaktadır. Sanığın hiçbir celseye katılmadığı durumlarda, mahkemenin sanığın yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık hususunu neye göre değerlendireceği, bu noktada önemli bir soru

³⁴³ Turhan Tufan Yüce, Ceza Hukukunun Temel Kavramları, **Turhan Kitabevi**, Ankara, 1985, s. 172; İçel ve diğerleri, s. 406.

³⁴⁴ Artuk ve diğerleri, s. 825.

³⁴⁵ Denizhan, s. 231.

³⁴⁶ Ünlü, s. 20; İçel ve diğerleri, s. 403; Önder, Ceza, s. 620; Artuk ve diğerleri, s. 825.

³⁴⁷ Tüm bu görüşler için Bkz; Önder, s. 218; Erem ve diğerleri, ss. 839-840.

³⁴⁸ Yargıtay İBCGK, 1939/31 E., 1942/14 K., 20.05.1942 KT., “*Tecilin mahiyeti ve sonuçları ile ilgili olarak, 94.maddeye göre mahkûma yapılması lazım gelen ihtarın onun duruşmada hazır bulunmasına rağmen, yapılmamış olması hali, esas ve sonuca müessir mahiyeti ihtiva etmemesi nedeniyle hükmün bozulmasını gerektirmediği...*”, **www.lexpera.com**, (ET. 10.12.2021).

³⁴⁹ Artuk ve diğerleri, s. 825.

niteliğindedir. Bunun sonucu olarak mahkeme, sanık hakkında erteleme kararı verebilmesi için yeterli ve gerekli bilgiye ulaşamazsa erteleme kararı vermeyecektir³⁵⁰. Bunun yanı sıra, sanığın duruşmaya katılmamasına rağmen örneğin, dosya kapsamında verdiği ifadeler pişmanlığını yansıtıyorsa yani cezanın ertelenmesi konusunda liyakat koşulu sağlanmışsa mahkeme bu durumda erteleme kararı verebilecektir³⁵¹.

Sanık hakkında hapis cezasının ertelenmesi kararının verilebilmesi için sanığın mahkeme huzurunda bulunmasının zorunlu olmadığı³⁵² hususunun, sanığın yokluğunda yapılan yargılama hallerinde de geçerli olacağı kabul edilmiştir³⁵³.

(h) Takdiri İndirim Nedenlerinin Uygulanması Meselesi

Bir olayda TCK'nın 62.maddesinde belirtilen takdiri indirim nedeninin uygulanmaması ya da alt ve üst sınırlar arasında gösterilmiş olan cezanın, alt sınırın üstüne çıkılmak suretiyle verilmesi hapis cezasının ertelenmesi kararını vermede bir engel teşkil etmemektedir³⁵⁴. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu³⁵⁵ ve bunun

³⁵⁰ Töngür, ss. 135-136.

³⁵¹ Yargıtay 2. CD., 1976/3350 E., 1976/3948 K., 27.04.1976 KT., “Sorgusu talimatla yapılmış olduğundan mahkemede bulunmayan ve böyle hâkim tarafından görülüp kişiliği hakkında aleyhine herhangi bir bilgi edinilmediği gibi geçmiş hükümlülüğü de bulunmaması itibariyle geçmişteki halinin de olumlu sayılması lazım gelen sanığın, bir daha suç işlemekten çekinmeyeceği kanaatini uyandıran nedenler izah edilmeden yalnızca bir daha suç işlemeyeceği kanaati hasıl olmadığından bahsiyle cezanın ertelenmesi isteğinin reddine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.”, www.lexpera.com, (ET. 15.12.2021).

³⁵² Artuk ve Gökçen, s. 907; Özgenç, Genel, s. 788.

³⁵³ Dönmezer ve Erman, s. 262; Erem ve diğerleri, s. 840.

³⁵⁴ Hakeri, Genel, s. 658; Öztürk ve Erdem, s. 522.

³⁵⁵ YCGK, 1976/245 E., 1976/271 K., 07.06.1976 KT., “Oluşa ve toplanan delillere ve mahkemenin erteleme isteğini yasal gerekçelerle reddetmiş bulunmasına, TCK'nın 59. maddesini uygularken karara aldığı gerekçenin ise tecil isteminin reddine ilişkin gerekçe ile ters düşmemesine 7/6/1976 gün ve esas 1976/3-karar 1976/3 sayılı içtihadı birleştirme kararı sarahatine göre mahkeme hükmü yasaya uygun olup özel daire bozma ilamına karşı vaki olan C. Başsavcılığı itirazı yerinde görülmüştür.”, www.lexpera.com, (ET. 15.12.2021).

ışığında oluşan diğer Yargıtay kararlarına bakıldığında³⁵⁶ da TCK'nın 62.maddesiyle ertelemeden herhangi birinin uygulanmasının diğerinin de mutlak surette uygulanmasının gerekmediği görülmektedir. Söz konusu bu kararlar incelendiğinde sanık hakkında takdiri indirim hükümleri uygulandıktan sonra, erteleme kurumlarına dair de bir değerlendirmenin yapılması gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir. Tüm bunların yanı sıra hâkimin, örneğin takdiri indirim nedenlerine dayanarak alt sınırdan tayin ettiği cezanın gerekçesiyle erteleme talebini reddettiğindeki gerekçesi çelişmemelidir³⁵⁷.

D. Erteleme Kararının Sonuçları

Erteleme kararı verilmesi halinde ortaya çıkacak sonuçları; 1. Her Halde Doğacak Sonuçlar, 2. Deneme Süresi Söz Konusu Olduğunda Doğacak Sonuçlar ve 3. Denetim Süresi Söz Konusu Olduğunda Doğacak Sonuçlar olacak şekilde inceleyeceğiz.

1. Her Halde Doğacak Olan Sonuçlar

Hapis cezasının ertelenmesi, 5237 sayılı TCK'daki düzenleniş şekli ve TCK'nın 51.maddesinin gerekçesinde de açık bir şekilde belirtildiği gibi cezaların özel bir infaz biçimidir. Burada bahsedilen özel bir infaz biçiminden kasıt, cezanın infaz kurumlarında değil de toplum içerisinde infaz edilmesidir. Bu nedenle kişi hakkında hükmedilen hapis cezasının ertelenmesi kararı sonrası sanık tutukluysa derhal serbest

Yargıtay 4. CD., 2016/4489 E., 2020/4385 K., 2.3.2020 KT., “*Sabıkasız olan ve yargılama sürecindeki davranışları olumlu bulunan sanık hakkında takdiri indirim uygulanması karşısında, TCK'nın 51/1-b maddesi kapsamında “ suç işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda kanaati” ayrıca CMK'nın 231/6-b maddesi uyarınca da, “kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları” irdelenip sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken, sanığın hangi kişisel özelliklerinin olumsuz kabul edildiği açıklanmadan aynı Yasa maddelerindeki ölçütler somut olaya göre irdelenmeden, Kanun maddesindeki ibarelerin soyut tekrarından ibaret yetersiz gerekçeyle hükmedilen cezanın ertelenmesine veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi...*”, www.lexpera.com, (ET. 15.12.2021).

³⁵⁷ Gökhan Taneri, “Temel Cezanın Belirlenmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:2016, Sayı: 3, s. 145.

bırakılacaktır çünkü erteleme kararıyla birlikte hapis cezasının infazının infaz kurumunda çektilmesi söz konusu değildir³⁵⁸.

Hâkim veya mahkeme tarafından sanık hakkında verilen erteleme kararıyla birlikte doğacak olan sonuçların da belirlenmesi gerekmektedir. Doğacak olan bu sonuçları farklı olasılıkla üzerinden, konunun özünün en iyi şekilde anlaşılabilmesi için birkaç madde halinde sıralayarak açıklayacağız:

1. Erteleme kararıyla birlikte fail hakkında bir deneme süresi³⁵⁹ belirlenecektir. Deneme süresi, hapis cezasının ertelenmesi kurumunu af kurumundan ayıran unsurlardan biridir³⁶⁰. 765 sayılı TCK'daki sabit deneme süresinin aksine 5237 sayılı TCK'da alt ve üst sınırı belli olan ve hâkimin bu sınırlar dahilinde takdir hakkına sahip olduğu bir deneme süresi benimsenmiştir³⁶¹. Önceki sabit süre sisteminin aksine bu sistemde failin kişilik özelliklerine bağlı olarak takdiri bir sürenin öngörölmüş olması şüphesiz ki daha isabetlidir³⁶². TCK'nın 51/3.maddesine göre, fail hakkında bir yıldan az üç yıldan fazla olmayacak şekilde bir deneme süresi belirlenir. Buna ek olarak deneme süresinin alt sınırı mahkûm olunan ceza süresinden az olmamalıdır³⁶³.

³⁵⁸ Özgenç, Erteleme, s. 124.

³⁵⁹ Yasada deneme süresi yerine denetim süresi tabiri kullanılmıştır (TCK m.51/3,4). Fakat hâkim deneme süresi içerisinde faile bir yükümlölük yükleme konusunda takdir yetkisine sahiptir yani denetime yer verilmesi mecburi değildir. Bkz; Centel ve diğerleri, s. 638; Demirbaş, s. 697. Bu nedenle tezimizde denetim süresi yerine daha genel anlamda olan deneme süresi ibaresi kullanılacaktır.

³⁶⁰ Dönmezer ve Erman, s. 264.

³⁶¹ Nur Centel, "Yeni Türk Ceza Yasası'nın Yaptırımlar Sistemine Eleştirel Yaklaşım", **Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağan**, Alkım Yayınevi, İstanbul 2007, (2007), s. 805.

³⁶² Özgenç, Erteleme, s. 124; Denizhan, s. 240.

³⁶³ Yargıtay 6. CD., 2021/3652 E., 2021/19185 K., 9.12.2021 KT., "5237 sayılı TCK'nın 51. maddesinin 3. fıkrasında "Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere, bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkûm olunan ceza süresinden az olamaz." şeklindeki düzenleme ve yasanın öngördüğü süreden daha az süre belirlemenin kazanılmış hak oluşturmadığı düşüncesine de yer veren YCGK'nın 11/05/2010 gün ve 2010/87-112 kararı ışığında, suça sürüklenen çocuk hakkında hırsızlık suçundan 2 yıl 1 ay hapis cezasına hükmedilmiş olması karşısında, belirlenen denetim süresinin cezadan az olamayacağı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması..", www.lexpera.com, (ET. 21.01.2021).

Deneme süresinin ne zaman başlayacağına dair öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Öğretideki bir görüşe göre³⁶⁴, deneme süresi hükmün verilmesi ile başlayacaktır. Diğer bir görüşe göre³⁶⁵ ise deneme süresi hükmün kesinleşmesi ile başlayacaktır³⁶⁶. Kanaatimize göre deneme süresinin ne zaman başlayacağına dair ikili bir ayırım yapılması gerekir. Erteleme kararının sonucunda hükmedilen deneme süresi içerisinde kişiye herhangi bir yükümlülük yüklenmediği takdirde sürenin derhal başlaması failin lehine olacağı için bu durumda deneme süresi hükmün verilmesiyle başlamalıdır. Buna karşılık olarak deneme süresi içerisinde faile yükümlülük yüklendiğinde yani deneme süresi denetim süresi halini aldığı anda ise sürenin hemen başlaması failin lehine olmayacağı için³⁶⁷ bu durumda denetim süresi hükmün

³⁶⁴ Toroslu, s. 426; Demirbaş, s. 695; Özgenç, Erteleme, s. 124; Denizhan, s. 240; Yargıtay 7. Ceza Dairesi bir kararında denetim süresinin hükmün verilmesiyle başlayacağına dair ifadeye yer vermiştir. Yargıtay 7. CD., 2003/1305 E., 2003/469 K., 28.3.2003 KT., “TCK’nın 95. maddesinde hüküm tarihinden itibaren denilmek sureti ile tecilde deneme süresinin hüküm tarihinden itibaren başlayacağı ifade edilmesi karşısında...”, www.lexpera.com, (ET. 19.01.2022).

³⁶⁵ Turhan, s. 40; Akbulut, s. 958; Koca ve Üzülmüş, s. 604; Centel ve diğerleri, s. 637; Dönmezer ve Erman, s. 266. Hapis cezasının ertelenmesi kurumunun cezanın infazıyla ilgisi olması ve infazın yalnızca kesinleşmiş kararlar bakımından söz konusu olması dolayısıyla denetim süresinin başlaması için kararın kesinleşmiş olması gerektiğine dair yorum için Bkz; Ahmet Caner Yenidünya, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Hapis Cezasının Ertelenmesi”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, Sayı: 7, Temmuz 2006, s. 14; Artuk ve diğerleri, s. 826.

³⁶⁶ Yargıtay 4. CD., 2010/96 E., 2010/134 K., 1.6.2010 KT., “Ceza Genel Kurulunun ve Özel Dairelerin yerleşmiş kararlarında vurgulandığı üzere deneme süresinin geçip geçmediğinin, kesinleşme şerhi verilmiş ilam örneği getirtilerek denetime olanak verecek şekilde belirlenmesinde zorunluluk bulunmaktadır”, www.lexpera.com, (ET. 21.01.2022).

³⁶⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında farklı gerekçelerle aynı sonuca ulaşmıştır. YCGK., 1997/4-98 E., 1997/126 K., 27.5.1997 KT., “TCY’nin 95. maddesinde yer alan “hüküm tarihinden itibaren” ibaresi, kararın kesinleşmesi şeklinde yorumlandığında, aynı kararda birden fazla sanık hakkında ve bir kısmının yüzünde, bir kısmının yokluğunda karar verilmesi halinde, hükmün tefhim veya tebliğ edilmesine, değişik tarihlerde kesinleşmesine göre ayrı ayrı deneme süreleri kabul edilmiş olacaktır. Bu durumda, kararın geç kesinleşmesi sanık aleyhine sonuç doğuracaktır. Böyle bir uygulama, erteleme müessesesinin bünyesine aykırı olup adaletsizliğe neden olduğundan, deneme süresinin; kesinleşmiş olmak şartıyla hükmün verildiği tarihten itibaren başladığına karar verilmelidir...”, www.fulllegal.com, (ET. 19.01.2022).

kesinleşmesinden itibaren başlamalıdır³⁶⁸. Deneme süresi içerisinde failin bir denetime tabi tutulup tutulmamasına göre yaptığımız bu ayrımın daha iyi anlaşılması bakımından bu hususu kanun yoluna gidilme açısından açıklamak daha yerinde olacaktır.

I. Durum: Fail, mahkeme tarafından bir deneme süresine tabi tutulmuş yani bu süre içerisinde herhangi bir yükümlülüğe tabi tutulmamış ve fail erteleme kararı bakımından kanun yoluna başvurmuştur. Bunun sonucu olarak beraat etmişse deneme süresinin hükmün açıklandığı andan itibaren başlaması herhangi bir sonuç ifade etmeyecektir. Aksi durumda yani beraat edilmemesi durumunda ise süre hükmün açıklandığı tarihten itibaren başladığı için mevcut durum failin lehine bir sonuç doğuracaktır.

II. Durum: Fail, mahkeme tarafından deneme süresi içerisinde denetime tabi tutulmuş ve kanun yoluna başvurmuştur. Kanun yolu sonucunda fail beraat ederse denetim süresi hükmün verilme tarihinden başlamadığı için bu durum ekseriyetle failin lehine olacaktır. Aksi durumda ise karar kesinleşecek ve kesinleşme tarihinden itibaren fail denetim süresine ve yükümlülüklerine tabi tutulacaktır.

Deneme süresiyle ilgili bir başka sorun ise sürelerin nasıl hesaplanacağına dairdir. 765 sayılı TCK'nın aksine³⁶⁹ 5237 sayılı TCK'da sürelerin nasıl hesaplanması gerektiğine dair bir hükme yer verilmemiştir. Bu hususta başvurulabilecek bir hüküm 5271 sayılı CMK'nın 39.maddesinde yer almaktadır. Anılan hükümde, ““(1) Gün ile belirlenen süreler, tebligatın yapıldığının ertesi günü işlemeye başlar. (2) Süre, hafta olarak belirlenmiş ise, tebligatın yapıldığı günün, son haftada isim itibarıyla karşılığı

³⁶⁸ Hakan Kaşka, **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hapis Cezasının Ertelenmesi Müessesesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2013, (Tez), ss. 115-116. Özbek, denetim süresi içerisinde faile bir yükümlülük yüklenmesi durumunda sürenin hükmün verildiği andan itibaren başlatılmasının aleyhe bir durum olduğuna dair yorum yapılması düşüncesine katılmamıştır. Özbek'e göre bu konudaki en doğru ve kesin çözüm ancak kanuna açık bir hüküm koyulmasıyla çözülecektir. Bkz; Özbek, İnfaz, s. 365; Ertelemeye, deneme süresinin hükmün verilmesinden itibaren başlayacağının fakat uygulamada hükmün kesinleşmesinden itibaren başlayacağının kabul edildiğine dair görüş için Bkz; Öztürk ve Erdem, s. 528; Keskinsoy, s. 46.

³⁶⁹ Mülga 765 sayılı TCK m.30; “*Muvakkat cezalar, gün, ay ve sene hesabı ile tatbik olunur. Bir gün, 24 saat, bir ay 30 gündür. Sene, resmi takvime göre hesap edilir. Muvakkat cezalar için bir günün ve para cezalarında bin liranın küsuru hesaba katılmaz.*”

olan günün mesai saati bitiminde sona erer. (3) Süre, ay olarak belirlenmiş ise tebligatın yapıldığı günün, son ayda sayı itibarıyla karşılığı olan günün mesai saati bitiminde sona erer. Son bulunduğu ayda sayı itibarıyla karşılığı olan gün yoksa; süre, ayın son günü mesai saati bitiminde sona erer. (4) Son gün bir tatile rastlarsa süre, tatilin ertesi günü biter.” denilmiştir. Kanaatimizce, kanun koyucunun amacı göz önüne alındığında (ratio legis) deneme süresi hususunun hesaplanmasında da bu maddenin uygulanması mümkün görünmektedir³⁷⁰.

2. Hapis cezasının ertelenmesi kurumu 5237 sayılı TCK’da özel bir infaz rejimi olarak düzenlendiği için kişi hakkında 53.maddede düzenlenen belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma şeklindeki güvenlik tedbirlerinin uygulanmasına karar verilecektir.

Ceza mahkumiyetinden farklı olarak erteleme kararının verilmesi durumunda hükümlü, kendi altsoyu üzerindeki vesayet, velayet ve kayyımlik yetkilerini kullanabilmektedir³⁷¹. Bu hususta 765 sayılı TCK’nın 91.maddesindeki “*Seksen dokuzuncu madde hükmü, mahkeme kararında hilaflı tasrih edilmedikçe fer’i cezalar hakkında da tatbik olunur.*” şeklinde düzenlenen hükümle alakalı tartışmaların 5237 sayılı TCK bakımından bir öneminin kalmadığını söylemek gerekir. Çünkü 5237 sayılı TCK’da asli fer’i ayrımı kaldırılmış, belirli haklardan yoksun olma bir güvenlik tedbiri olarak düzenlenmiştir. Aynı zamanda 5237 sayılı TCK yalnızca hapis cezası bakımından erteleme kurumunu kabul ettiği için güvenlik tedbirlerinin ertelenmesi güncel mevzuatımız bakımından söz konusu değildir³⁷².

3. Hükmedilen ceza ertelenmiş olmakla beraber ertelemeye dair bazı hususlar 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu kapsamında adli sicile kaydedilecektir³⁷³.

³⁷⁰ Kaşka, s. 116.

³⁷¹ Centel ve diğerleri, s. 638. Bkz; Yargıtay 7. CD., 2021/6797 E., 2021/17634 K., 20.12.2021 KT., “*Uzun süreli hapis cezası ertelenen sanık hakkında 5237 sayılı TCK’nın 53. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, aynı maddenin 1. fıkrasının (c) bendinde yazılı sanığın kendi altsoyu üzerindeki velayet hakları ile vesayet veya kayyımlik yetkileri açısından uygulanmasına yer olmadığına, altsoyu dışında kalanlarla ilgili bu hak ve yetkilerden ise cezanın infazı tamamlanıncaya kadar yoksun bırakılmasına karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi ...*”, www.lexpera.com, (ET. 23.5.2022).

³⁷² Özgenç, Erteleme, ss.108-110.

³⁷³ 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu 4.madde, “(1) *Türk mahkemeleri tarafından vatandaş veya yabancı hakkında verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet hükümleri adli sicile kaydedilir. Bu bağlamda; ... b)*

Ertelenmiş olan mahkûmiyet hükmünün adli sicile geçirilmesi gerekli ve önemli bir husustur. Örneğin; erteleme kararının düşmesi halinde cezanın var olup olmadığı hususunun tayininde adli sicildeki bilgiler dikkate alınacaktır. Ertelemeye dair kararlar adli sicile geçirilmeyecek olursa, düşme olmasa dahi infaz edilmesi fiilen olanaksız hale gelmiş olur³⁷⁴. Cezanın infaz edilmiş sayıldığı hallerde ise mahkumiyete ilişkin kayıt adli sicilden silinerek arşive alınır (ADSK m.9/1).

4. Hapis cezasının ertelenmesi kararı yalnızca failin cezasını ceza infaz kurumlarında çekmesinin önüne geçtiği için mahkumiyete bağlı olan tüm sonuçlar erteleme kararı için de doğmuş olacaktır³⁷⁵. Yani denetim süresi olaysız geçirilse bile mahkûmiyet tüm sonuçlarıyla beraber varlığını sürdüreceğinden, daha sonra işlenen suçtan ötürü tekerrür hükümleri uygulanabileceği gibi sonradan işlenen suçtan dolayı verilecek olan hapis cezasının ertelenmesine de engel teşkil edecektir³⁷⁶.

Erteleme kararı bu anlamda suçun hukuki neticelerine etki etmeyecektir yani mağdur, suç sonucunda oluşan zararlarının tazminini hukuk mahkemeleri aracılığıyla, ayrı bir dava açarak isteyebilecektir³⁷⁷. Kaldı ki yukarıda erteleme koşullarını incelerken ele aldığımız, hâkimin takdirine bağlı olan “zararın giderilmesi” koşulu ile

Hapis cezasının ertelenmesi halinde; 1. Denetim süresi, 2. Denetim süresinin yükümlülükler uygun veya iyi halli olarak geçirilmesi dolayısıyla cezanın infaz edilmiş sayıldığı hususu, 3. Ertelenen hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine ilişkin karar, ... Adli sicile kaydedilir.”

³⁷⁴ Bkz; Dönmezer ve Erman, s. 268.

³⁷⁵ Centel, 2007, s. 808.

³⁷⁶ Öztürk ve Erdem, s. 529; Koca ve Üzülmüş, s. 607; Çetintürk ve Töngür, s. 391.

YCGK., 2011/60 E., 2011/126 K., 14.6.2011 KT., “5237 sayılı TCY uygulamasında, anılan Yasa’nın 51/8. maddesi uyarınca hakkındaki hapis cezasının ertelenmesine karar verilen hükümlünün, denetim süresini yükümlülükler uygun ve iyi halle geçirmesi halinde, cezası infaz edilmiş sayılacaktır. Denetim süresi içerisinde kasıtlı suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülükler aykırı davranması halinde ise, 5237 sayılı TCK’nin 51/7. maddesi uyarınca ertelenen cezanın kısmen veya tamamen çektirilmesine karar verilebilecektir. Her iki halde de diğer koşulların varlığı halinde, erteli mahkûmiyet hükümlerinin tekerrüre esas alınmasında yasal bir engel bulunmamaktadır. Kesinleştikten sonra iyi halle geçirilme nedeniyle infaz edilmiş sayılan ya da denetim süresi içinde yükümlülükler aykırı davranılması nedeniyle aynen çektirilmesine karar verilen bu hükümlülükler tekerrüre esas olabilecektir.”, www.lexpera.com, (ET. 23.5.2022).

³⁷⁷ Doğan Soyaslan, “Cezaların Tecili”, **Ceza Hukuku El Kitabı**, Beta Yayınevi, İstanbul, 1989, (Tecil), s. 491.

de mağdurun zararının önceden giderilmesi gibi bir durum da söz konusu olacaktır. Fakat unutulmamalıdır ki erteleme koşulları bakımından giderilecek zarar “maddi zarar” iken, daha sonra hukuk mahkemeleri tarafından tazmini istenen zarar hem maddi hem manevi zarar niteliğini taşıyabilir. Kısacası, erteleme kararı sonrasında mağdur, erteleme kararı için koşul olarak kabul edilmediği takdirde maddi zararının ve tüm bunların dışında oluşan manevi zararının tazminini sanıktan, hukuk mahkemeleri vasıtasıyla isteyebilecektir.

5. Deneme süresi, iyi halli yani kasıtlı bir suç nedeniyle kesinleşen bir mahkûmiyet hükmü olmadan³⁷⁸, denetim süresi ise iyi halli ve yükümlülükler uygun olarak geçirildiği takdirde, fail hakkında hükmedilen hapis cezasının infaz edildiği varsayılacaktır³⁷⁹.

Yukarıda da daha önce belirttiğimiz üzere mülga 765 sayılı TCK döneminde deneme süresi iyi halli geçirildiği takdirde mahkûmiyet esasen hiç vaki olmamış sayıldığından daha sonra işlenecek suçlar hapis cezasının ertelenmesine bir engel oluşturmadığı gibi aynı zamanda tekerrür nedeniyle de cezanın artırılması yoluna gidilmemekteydi³⁸⁰. Öğretide erteleme esas olarak bir infaz rejimi olduğu sebebiyle cezanın infaz edilmiş sayılması neticesini savunanlar³⁸¹ olduğu gibi mahkûmiyetin esasen hiç vaki olmamış sayılması yerine cezanın infaz edilmiş sayılmasının kabulünü eleştirenler³⁸² de bulunmaktadır.

³⁷⁸ TCK m.51/7: “Hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülükler, hâkimin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde, ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir.”

³⁷⁹ TCK m.51/8: *Denetim süresi yükümlülükler uygun veya iyi hâlli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.*” Madde metninde ve yerine veya bağlacının kullanılması tereddüde mahal verecek niteliktedir. Bu hükme göre deneme süresi sadece yükümlülükler uygun ya da sadece iyi halli olarak geçirildiği takdirde ceza infaz edilmiş sayılmaktadır. Oysaki deneme süresi öngörülmüşse bu sürenin iyi halli geçirilmesi sonucunda, denetim süresi öngörülmüşse de bu sürenin yükümlülükler uygun ve iyi halli olarak geçirilmesi sonucunda ceza infaz edilmiş sayılmalıdır. Bkz; Kaşka, s. 118.

³⁸⁰ Özgenç, Erteleme, s. 126.

³⁸¹ Özgenç, Erteleme, s. 130.

³⁸² Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, **Ceza Genel Hukuku Temel Bilgiler**, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, (Temel), s. 411.

2. Deneme Süresi Söz Konusu Olduğunda Doğacak Sonuçlar

Mahkeme, kişi hakkında bir erteleme kararı verdiği takdirde buna uygun olarak bir deneme süresi belirlemelidir. Bu husus zorunlu³⁸³ olmakla beraber bu deneme süresi içerisinde yükümlülükler hükmetme bakımından ise mahkemenin takdir hakkı vardır³⁸⁴. Deneme süresi içerisinde kişiye herhangi bir yükümlülük yüklenmemesi yani daha açık bir deyişle kişi hakkında denetim süresinin uygulanmaması yalnızca deneme süresinin uygulanması durumunda, bu durumun işlevsiz olduğu düşünülmemelidir³⁸⁵. Deneme süresi içerisinde herhangi bir yükümlülüğe hükmedilmemiş olursa dahi yalnızca bu sürenin belirlenmesi, kişi hakkında verilen erteleme kararının düşmemesi için hangi süreler içerisinde kasıtlı bir suç işlemeyeceği hususunun tespit edilmesinde önem arz etmektedir³⁸⁶. Nitekim bu süre aynı zamanda, kasıtlı bir suç işlendiğinde cezanın kısmen veya tamamen ceza infaz kurumunda çektirilmesi tehdidi oluşturduğundan kişiyi kontrollü ve uyumlu davranmaya teşvik edecektir³⁸⁷.

Deneme süresi içinde geçerli olacak herhangi bir yükümlülüğe hükmedilmediği durumlarda, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği m.122/1'e göre, hapis cezasının ertelenmesine dair ilamın takibi Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılacaktır³⁸⁸.

³⁸³ Bu husus 5237 sayılı TCK m.51/4'ün son cümlesiyle ve m.51/6 ile açık bir şekilde belirtilmiştir. 5237 sayılı TCK m.51/4 – “Denetim süresi içinde; ...mahkemece karar verilebilir.” 5237 sayılı TCK m.51/6 – “Mahkeme, hükümlünün kişiliğini ve sosyal durumunu göz önünde bulundurarak, denetim süresinin herhangi bir yükümlülük belirlemeden veya uzman kişi görevlendirmeden geçirilmesine de karar verebilir.”, Bkz; Kaşka, s. 119.

³⁸⁴ Özbek ve diğerleri, Temel, s. 417.

³⁸⁵ İzzet Özgenç, “Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, **Hukuk Devletinde Suç Yaratılmasının ve Suçun Aydınlatılmasının Sınırları Sempozyumu: 1 – 3 Haziran 2008 – İstanbul: Bildiriler**, Bahri Öztürk (Ed.), Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009, (HAGB), s. 56.

³⁸⁶ Yenidünya, s. 68.

³⁸⁷ Hüseyin İnce, **Türk Ceza Hukukunda Kısa Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezalara Seçenek Yaptırımlar**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007, s. 255.

³⁸⁸ 26497 Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği m. 122/1 – “(1) Cezanın ertelenmesinde veya koşullu salıvermede yükümlülük belirlenmemesi ve rehber

Deneme süresi içerisinde herhangi bir yükümlülüğe hükmedilmemesi durumunda erteleme kararına dair nihai sonucun doğabilmesi için hükümlünün kasıtlı bir suç işlememiş olması gerekir. Deneme süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlendiği takdirde erteleme kararı geri alınacaktır³⁸⁹. Erteleme kararının geri alınması, suç taksirin hangi çeşidiyle işlenmiş olursa olsun söz konusu olmayacaktır³⁹⁰. Yine, erteleme kararından önce işlenen bir suçun mahkûmiyet hükmü, erteleme kararından sonraki deneme süresi içerisinde kesinleşirse bu durum erteleme kararının geri alınmasına sebep olmayacaktır³⁹¹.

Erteleme kararının geri alınmasında, deneme süresi içerisinde kasıtlı bir suçun işlenmesinin yeterli olup olmadığı hususu öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre erteleme kararının geri alınması için hükümlünün deneme süresi içerisinde kasıtlı suçu işlemesi yeterli olup buna dair mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi gerekmemektedir. Bu görüşe göre, erteleme kararının geri alınmasında mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi dikkate alınırsa bu durum hükümlüyü, kesinleşme kararının verilmesini geciktirecek yollara sevk edecektir³⁹².

Diğer görüşe göre ise, erteleme kararının geri alınabilmesi için kasıtlı suçun deneme süresi içerisinde işlenmesi ve bu suça dair kararın kesinleşmesi gerekmektedir³⁹³. Kanaatimize göre, erteleme kararının geri alınmasında deneme

görevlendirilmemesi halinde ilam şube müdürlüğü veya büroya gönderilmeyerek Cumhuriyet savcılığınca takip edilir.”

³⁸⁹ Deneme süresinde kasıtlı bir suç işleme veya denetim süresinin iyi halli olarak geçirilmediği durumlarda erteleme kararı kendiliğinden düşmemektedir. Bu durumda erteleme kararının geri alınması gündeme gelir ve bu karar infaz hakimliğince verilir. Bu sebepten ötürü 5237 sayılı TCK’nın sisteminde “erteleme kararının düşmesi” hususundan söz edilmemektedir. Bkz; Özgenç, Genel, ss 803-804.

Yargıtay 7. CD., 2021/6752 E., 2021/17713 K., 21.12.2021 KT., “5237 sayılı TCK’nın 51/7. maddesi gereğince sanığın denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi halinde; ertelenen hapis cezasının kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirileceği ihtarata hükümde denetime imkân verir şekilde belirtilmeden...”, www.lexpera.com, (ET. 23.5.2022).

³⁹⁰ Öztürk ve Erdem, s. 529; Koca ve Üzülmüş, s. 606; Çetintürk ve Töngür, s. 391; Demirbaş, s. 699.

³⁹¹ Özgenç, Genel, s. 803.

³⁹² Önder, Ceza, s. 627; Turhan, s. 47. Benzer yönde Bkz; Özgenç, Erteleme, s. 130; Yenidünya, s. 69.

³⁹³ Buna dair mahkûmiyet hükmünün yine deneme süresi içerisinde verilmesi ise zorunlu değildir. Bkz; Artuk ve diğerleri, s. 828.

süresi içerisinde işlenen kasıtlı suçun kesinleşmesini beklemek daha isabetlidir. Mahkûmiyet hükmü kesinleşmeyen hiç kimse suçlu sayılamaz. Aksi halde bu durum 1982 Anayasası m.38/4'te³⁹⁴ bahsedilen masumiyet karinesine aykırılık oluşturacaktır³⁹⁵.

Deneme süresi içerisinde işlenen kasıtlı suça dair mahkumiyetin kesinleştiği an, TCK m.51/7 uyarınca ertelenen cezanın kısmen ya da tamamen ceza infaz kurumunda çektirilmesine karar verilecektir³⁹⁶. Bu durumda ertelenen cezayla birlikte işlenen yeni suç nedeniyle hükmedilen ceza ayrı ayrı infaz edilecektir³⁹⁷. Bunun dışında daha önce yukarıda da izah ettiğimiz üzere şartları varsa, tekerrür hükümleri de uygulama alanı bulacaktır. Öğretide genel olarak kabul gören görüşe göre ertelemenin geri alınması kararını, deneme süresi içerisinde işlenen kasıtlı suç hükme bağlayan mahkeme vermelidir. Bu yöntemin usul ekonomisine de daha uygun düştüğü savunulmuştur³⁹⁸.

3. Denetim Süresi Söz Konusu Olduğunda Doğacak Sonuçlar

Erteleme kurumunun af kurumundan farkına yukarıda “Ertelemeye Benzer Kurumlar” başlığı altında değinmiştik. Ertelemeyi af kurumundan ayıran en önemli noktaların başında hükümlünün bir deneme süresine tabi tutulması gelmektedir. Hal böyle olunca da erteleme kurumunda deneme süresinin belirlenmesi ve bu süre

³⁹⁴ Anayasa m.38/4: “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz”.

³⁹⁵ Kaşka, s. 120; bu görüşün benimsenmesi durumunda ülkemizdeki davaların geç sonuçlandığı gerçeği de göz önüne alındığında, erteleme kararının geri alınmasının zorlaştığına dair görüş için Bkz; Keskinsoy, s. 51.

³⁹⁶ Bu karara karşı başvurulacak kanun yolları için Bkz; Yargıtay 22. CD., 2015/18286 E., 2015/9344K., 22.12.2015 KT., “sanık hakkında hırsızlık suçundan verilen erteli hapis cezasına ilişkin hükmün kesinleşmesinden sonra, 5237 sayılı TCK'nın 51/7. maddesi gereğince erteli cezanın aynen infazına dair ek kararın 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 98 ve 101. maddeleri uyarınca itiraza tabi olduğu, bu kararın temyizinin mümkün olmadığı, itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu...”, www.lexpera.com, (ET. 23.5.2022).

³⁹⁷ Bu suçlar bakımından gerçek içtima hükümlerinin uygulanacağına dair ifade için Bkz; Özgenç, Genel, s. 804.

³⁹⁸ Aynı yönde Bkz; Soyaslan, Tecil, s. 493; Özgenç, Erteleme, s. 131; Turhan, s. 48; Yenidünya, s. 69.

zarfında hükümlünün belirli denetimlere tabi tutulması, kişinin sosyalizasyon sürecine katkı sağlamakta ve erteleme kurumunun amaçlarından biri olan ıslah fonksiyonuna katkıda bulunmaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda, TCK'daki erteleme kurumunun bir af türü olmadığını ve affa yol açabilecek herhangi bir sonucunun bulunmadığını da açık bir şekilde görmekteyiz³⁹⁹.

TCK'da mahkemenin deneme süresi içerisinde hükmedebileceği bazı yükümlülükler yer verilmiştir⁴⁰⁰. Bahsi geçen bu yükümlülükler en nihayetinde birer yaptırım niteliğine haiz olduğu için kanunilik ilkesi gereği, kanunda belirtilmeyen herhangi başka bir yükümlülüğe hükmedilmesi mümkün değildir⁴⁰¹.

Yükümlülükler hükmedilen sürenin yani teknik anlamda denetimli serbestlik sisteminin işleyebilmesi için öncelikle iyi bir alt yapının ve kaliteli eleman gücünün varlığı şarttır⁴⁰². Burada kastedilen kaliteli eleman gücünden biri de denetim süresini koordine edecek olan uzman kişidir.

³⁹⁹ 765 ve 647 sayılı kanunlar döneminde bile deneme süresi içerisinde kişiye bazı yükümlülükler getirilmesi ve belirli bir gözetime tabi tutulması yönünde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bkz; Kaşka, s. 121.

⁴⁰⁰ TCK m.51/4-5: “(4) Denetim süresi içinde;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) On sekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine,

Mahkemece karar verilebilir.

(5) Mahkeme, denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir.”

⁴⁰¹ Öztürk ve Erdem, ss. 528-529; Çetintürk ve Töngür, s. 390; Yargıtay 3. CD., 2014/12466 E., 2014/30309 K., 18.9.2014 KT., “Sanık hakkında verilen 1 yıl 8 ay hapis cezasının TCK'nin 51. maddesi uyarınca ertelendiği ancak, TCK'nin 51/4. maddesine aykırı olacak şekilde, erteleme süresi içinde sanığa 500 adet ağaç dikme yükümlülüğünün yüklenmesine karar verilmesi...”, www.lexpera.com, (ET. 30.03.2022).

⁴⁰² Özbek ve diğerleri, Genel, ss. 704-705.

Deneme süresinde hükmedilen yükümlülüklerin ve uzman kişinin görevlendirilmesine dair kararların takibi mevzuattaki hükümler doğrultusunda, denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetlerinin bakanlığın taşra teşkilatında bu hizmetleri yürütmekle yükümlü olan şube müdürlükleri tarafından yapılacaktır⁴⁰³.

Mahkemece, sanığın denetim süresi içinde bir uzman nezaretinde tutulmasına karar verilmesi halinde görevlendirilen uzman, kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir (TCK m.51/5). Uzman kişi, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğü tarafından atanır. 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu'na göre, Adalet Komisyonunun bulunduğu yerdeki Cumhuriyet başsavcılığına bağlı olacak şekilde bir müdürlük kurulur (m.10/1). Müdürlüklerde bir müdür, bürolarda bir şef, yeterli sayıda psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, öğretmen, benzeri alanlarda eğitim alan personel ile bu alanda özel hizmet içi eğitim almış diğer unvanlardaki personel ve yönetim

⁴⁰³ 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu m.7 – “(1) Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetleri, Bakanlık merkez teşkilatında daire başkanlığı, taşra teşkilatında müdürlükler ve koruma kurulları tarafından yürütülür.”

Madde 14 – “(1) Müdürlüğün kovuşturma evresinden sonraki görevleri şunlardır: ... b) Haklarında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 51 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen hapis cezasının ertelenmesi hükmüne bağlı olarak; 1) (a) bendinde belirtilen bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün bu amaçla bir eğitim programına devam etmesi, 2) (b) bendinde belirtilen bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalışması, 3) (c) bendinde belirtilen çocuk hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesi, Kararı verilenlerin, denetim sürelerini, kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak geçirmelerini, güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesini gerektiğinde kolluk ve ilgili diğer makamlarla işbirliği içinde sağlamak. ... d) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 51 inci maddesinin beşinci fıkrası ile 191 inci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince rehberlikle ilgili görevleri yerine getirmek. ...”. Ayrıca Bkz; Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği Madde 15.

hizmetlerini yürütecek görevliler bulunur (m.10/3). Yine aynı kanunun 14.maddesinde şube müdürlüğünün kovuşturma evresi sonrasındaki görevleri de sayılmıştır⁴⁰⁴.

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğine göre, denetimli serbestlik memuru, denetimli serbestlik müdürlüğü veya bürosunda kadrolu veya sözleşmeli olarak görev yapan infaz ve koruma memuru ile diğer memurları; denetimli serbestlik personeli, denetimli serbestlik müdürünü, müdür yardımcısını, şefi, denetimli serbestlik uzmanını ve denetimli serbestlik memuruyla diğer görevlileri; denetimli serbestlik uzmanı, denetimli serbestlik müdürlüğünde ek ders karşılığı görev yapan öğretmenler ile geçici veya kadrolu görev yapan psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmeni ifade etmektedir⁴⁰⁵.

Cezası ertelenen ve denetim süresine tabi tutulan hükümlünün cezası, bu süreyi iyi halli olarak geçirdiği takdirde, TCK m.51/8 gereği infaz edilmiş sayılmaktadır⁴⁰⁶.

⁴⁰⁴ Madde 14: (1) Müdürlüğün kovuşturma evresinden sonraki görevleri şunlardır: (a) Haklarında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 50. maddesinin birinci fıkrasının; 1) (c) bendinde belirtilen bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etme, 2) (d) bendinde belirtilen belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma, 4) (f) bendinde ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 105 inci maddesinde belirtilen kamuya yararlı bir işte çalışma ile ilgili işlemleri yapma, Biçiminde seçenek yaptırımların gerektiğinde kolluk ve ilgili diğer makamlarla işbirliği içinde kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak. b) Haklarında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 51 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen hapis cezasının ertelenmesi hükmüne bağlı olarak; 1) (a) bendinde belirtilen bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün bu amaçla bir eğitim programına devam etmesi, 2) (b) bendinde belirtilen bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalışması, 3) (c) bendinde belirtilen çocuk hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesi, Kararı verilenlerin, denetim sürelerini, kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak geçirmelerini, güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesini gerektiğinde kolluk ve ilgili diğer makamlarla işbirliği içinde sağlamak.

⁴⁰⁵ Denetimli serbestlik uzmanı ve memurun görevlerine ilişkin hükümler için m.24 ve m.25; denetimli serbestlik kararlarının yerine getirilmesine ilişkin hükümler için ise m.39 vd. hükümlerine bakılmalıdır.

⁴⁰⁶ Yargıtay 4. CD., 2021/29872 E., 2021/20813 K., 6.9.2021 KT., "hükümlünün kişiliği ve sosyal durumu göz önünde bulundurularak TCK'nın 51/6. maddesi gereğince herhangi bir yükümlülük belirlenmeden veya uzman kişi görevlendirilmeden geçirilmesine, sanığın denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi halinde TCK'nın 51/7. maddesi gereğince ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz

SONUÇ

19. yüzyıl sonuna kadar ceza hukuku bağlamında, en iyi yaptırım biçiminin hapis cezası olduğuna dair yerleşmiş bir düşüncenin varlığı söz konusuydu. Fakat edinilen tecrübeler ve ilerleyen dönemle birlikte hapis cezasının suçlular üzerinde, sanıldığı kadar etkili olmadığı fark edilmiştir. Bu farkındalığın en büyük sebeplerinden biri, basit suçlar sebebiyle kısa süreli hapis cezasına çarptırılan kişilerin hapse atılmasının, onları ıslah etmediğinin tam aksine bu kişileri tekrar suç işleyebilen, damgalanmış kişiler haline getirmesinin anlaşılmasıdır. Bu farkındalık sonrası bireyin ıslahı ve toplum düzeninin korunmasını sağlayabilecek alternatif kurumlar geliştirilmeye başlanmıştır.

Erteleme kurumu, suçlunun ıslahına hizmet eden ve toplumun huzur ve sükûnunu korumaya yardımcı olan söz konusu bu alternatif kurumlardan birisidir. Erteleme kurumuyla güdülen amaç tesadüfi suçlu dediğimiz ilk defa suç işleyen, basit sayılabilecek suçlardan birini işleyen kişileri toplumdan koparmadan ıslah etmektir. Toplumdan kopmama kavramı, erteleme kurumunun işlevinin tam olarak yerine gelmesi için olmazsa olmaz bir olgu niteliğindedir. Böylelikle erteleme kurumunun şartlarına uyan kişi, infaz kurumlarının olumsuz şartlarına fiziksel ve psikolojik olarak maruz kalmadan, çevresindeki insanlardan uzaklaşmak zorunda olmadan işlediği suçun sonuçlarına katlanmaktadır.

Tezimizde “Erteleme Kurumunun Türleri” başlığı altında incelediğimiz; Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Cezaların Ertelenmesi kurumları yukarıda değindiğimiz nitelikteki suçluların ıslah edilip topluma kazandırılması yolunda en önemli vasıtalar. Tezimizde bu kurumlardan bahsedilirken “yargılamanın farklı aşamalarındaki erteleme kurumları” ifadesine yer verilmiştir.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu diğer iki erteleme türünün aksine kovuşturma aşamasına geçilmeden uygulanan bir müessesedir. CMK m.

kurumundan çektirilmesine karar verileceğinin sanığa ihtarına, denetim süresinin iyi halli olarak geçirilmesi halinde TCK'nın 51/8. maddesi gereğince cezanın infaz edilmiş sayılacağına...”, www.lexpera.com, (ET. 23.5.2022).

171/2’de düzenlenen bu kurum maslahata uygunluk prensibinin bir sonucudur. Cumhuriyet savcısı, şartlar oluştuğu takdirde kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verebilmektedir yani bu erteleme türü bakımından Cumhuriyet savcısına takdir yetkisi tanınmıştır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, CMK m. 231’de düzenlenmiş olup tezimizin asıl konusunu oluşturan ve TCK m. 51’de düzenlenen Hapis Cezasının Ertelenmesi kurumuna oldukça benzer bir niteliğe sahiptir. Özellikle uygulamada, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumuna daha sıklıkla rastlandığından ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı sonrasında denetim süresinin iyi halli geçirilmesiyle birlikte açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kalktığı ve davanın düşmesi kararı verildiğinden dolayı bu kurumun hapis cezasının ertelenmesi kurumunu gereksizleştirdiğı kanısında olanların sayısı azımsanmayacak miktardadır. Hal böyleyken, oldukça köklü ve cezaların bireyselleştirilmesi bakımından son derece etkili olan bu kurumun aslında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumundan temel olarak farklı olduğu ve bazı nitelikleriyle sanık için, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumundan daha lehe hükümlere sahip olduğu olgusunu açıklamak ve buna dair bir bilincin yerleşmesini sağılamak bu tezin amaçlarından birini oluşturmuştur. Bu nedenle hapis cezasının ertelenmesi kurumuyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu arasındaki temel farklara değinmekte fayda görüyoruz.

765 sayılı TCK ve 647 sayılı CİHK’nın aksine 5237 sayılı TCK’da adli para cezalarının ertelenmesi hususuna yer verilmemiştir. TCK m. 51’e göre yalnızca hapis cezaları ertelenebilmektedir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu için ise böyle bir sınırlamadan söz edilmemiştir. Dolayısıyla hem hapis cezaları hem de adli para cezaları bakımından hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmektedir. Bu husus bakımından hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun daha lehe olduğu görölmektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının şartlarından biri, daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm edilmemiş olmaktır. Hapis cezasının ertelenmesi kararının şartlarından biri ise, daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmaktır. Örneğın; daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı 2 ay hapis cezası alan bir kişi için hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı

verilemeyecekken, hapis cezasının ertelenmesi kararı verilebilecektir. Bu husus bakımından hapis cezasının ertelenmesi kurumunun daha lehe olduğu görülmektedir.

Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın giderilmesi, hapis cezasının ertelenmesi kurumu bakımından hâkimin takdirine bağlı tutulan bir koşul niteliğindeyken, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu bakımından ise zorunlu bir koşul niteliğindedir. Mevcut zararın giderilmemesi durumunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez. Bunun aksine, zarar giderilmemiş olsa dahi hapis cezasının ertelenmesi kararının verilmesi mümkündür. Tüm bunların yanı sıra hapis cezasının ertelenmesi kararı, zararın giderilmesi koşuluna bağlanmışsa bu koşul gerçekleşinceye kadar kişi cezasını infaz kurumunda çeker. Koşulun yerine getirilmesi durumunda ise hükümlü infaz kurumundan, hâkim kararıyla derhal salıverilir. Zararın giderilmesi hususu bakımından hapis cezasının ertelenmesi kurumunun daha lehe olduğu görülmektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararından sonra sanık için beş yıl süreli bir denetim süresi tayin edilir. Bu denetim süresi içerisinde, bir yıldan fazla olmamak üzere hâkim veya mahkemenin belirleyeceği süre boyunca sanık hakkında, kanunda sayılan bazı yükümlülükleri yerine getirme kararı verilebilir. Hapis cezasının ertelenmesi kararında ise sanık için bir yıldan az üç yıldan fazla olmamak üzere bir deneme süresi belirlenir. Belirlenen bu süre mahkûm olunan ceza süresinden daha az olamaz. Deneme süresi içerisinde sanık, kanunda zikredilen yükümlülüklerle mahkemece tabi tutulabilir. Bu durumda deneme süresi yukarıda da değindiğimiz üzere denetim süresine dönüşür. Denetim sürelerinin miktarı bakımından incelediğimizde hapis cezasının ertelenmesi kurumunun daha lehe hükümler ihtiva ettiğini söylemek mümkündür.

Denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlenmemesi ve yükümlülüklerle aykırı davranılmaması durumunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına konu olan hüküm ortadan kaldırılır ve davanın düşmesine karar verilir. Kısacası bu durum kişinin adli sicilinin temiz kalmasını sağlar. Hapis cezasının ertelenmesi kararı sonrası deneme süresinin iyi halli, denetim süresinin iyi halli ve yükümlülüklerle uygun olarak geçirilmesinde ise ceza infaz edilmiş sayılır. Yani kişi cezasını infaz kurumunda çekmekten kurtulmuştur fakat bu durum yine de adli sicil kaydında yerini alacaktır.

Bu bakımdan ise hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sanık için daha lehe olduğu çok açıktır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile hapis cezasının ertelenmesi kurumlarının farkları esas olarak bunlardan oluşmaktadır. Anılan bu farklardan da anlaşılacağı üzere hapis cezasının ertelenmesi kurumu kendine has özelliklere sahip cezaların özel bir infaz şeklinden ibarettir. Bu sebeptendir ki hapis cezalarının ertelenmesi kurumu, güncel ceza sistemimiz açısından kişilerin ıslahı ve toplumun huzuru için en az hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu kadar gerekli bir müessesedir. Tezimizde de vurgulayarak belirttiğimiz gibi hapis cezalarına alternatif olarak geliştirilen bu yöntemler cezaların amacına en uygun şekilde hizmet etmektedir. Bu nedenle bu kurumların gerekliliğini tartışmak bize göre bu aşamada anlamını yitirmiştir. Asıl önemli olan mesele mevcut olan bu kurumların iyileştirilmesidir.

Tezimiz genelinde, erteleme kurumunu genel hatlarıyla ve daha sonra hapis cezasının ertelenmesi kurumu ise ayrıntılarıyla irdelenmiş ve öğretide var olan farklı görüşlerin yanı sıra geçmişten günümüze birçok Yargıtay kararına da yer verilmiştir. Değindiğimiz hususlar dikkatli incelendiğinde görülecektir ki gerek kanun lafzından gerekse de uygulamadaki aksaklıklardan dolayı hapis cezasının ertelenmesi kurumuna dair bazı eksiklikler mevcuttur ve bu eksiklikler kurumun temeldeki ıslah gücünü zaman zaman sarsabilmektedir. Hal böyleyken 5237 sayılı TCK m. 51’de düzenlenen hapis cezasının ertelenmesi kurumuna dair var olan bazı eksikliklere ve yapılması gerekenlere kendimizce değinmekte fayda görüyoruz.

TCK m. 51/2’de hapis cezasının ertelenmesinin zararın giderilmesi koşuluna bağlanabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu zararın maddi zarar olması gerektiği ve manevi zararların bu kapsamda değerlendirilemeyeceğine dair görüşlerimizi tez kapsamında dile getirmiştik. Hal böyleyken de madde metnindeki zarar kısmının “maddi zarar” şeklinde değiştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Hapis cezasının ertelenmesi kararından sonra hükümlü, belirlenecek süre içerisinde herhangi bir yükümlülüğe tabi tutulmamışsa bu süreye deneme süresi, herhangi bir yükümlülüğe tabi tutulmuşsa da bu süreye denetim süresi denilmesi gerektiğini söylemiştik. Bu açıklamalara istinaden TCK m. 51/3, m. 51/4, m. 51/6, m. 51/7 ve m. 51/8’deki denetim süresi ibaresi yerine “deneme süresi” ibaresi kullanılmalıdır.

Denetim veya deneme süresi içerisinde hükümlünün kasıtlı olarak yeni bir suç işlemesi durumunda, cezanın kısmen veya tamamen infaz edilmesi kararı verilecektir. Erteleme kararının geri alınması için işlenen bu suç için verilen mahkumiyetin kesinleşmiş olması gerekmektedir. Ayrıca erteleme kararının geri alınmasına dair kararı, mahkumiyete hükmeden mahkeme verebilecektir. Bu açıklamalar doğrultusunda TCK m. 51/7 yeniden düzenlenmelidir. Değindiğimiz bu açıklamalar doğrultusunda TCK m. 51/8'in de yine aynı şekilde revize edilmesi gerekmektedir.

Hukuk devleti olmanın ve buna layık olacak nitelikteki uygulamalara yer vermenin en önemli unsuru mevzuattaki hükümlerin kafa karıştıracak ya da birden fazla uygulama sebep olacak şekilde düzenlenmemiş olmasıdır. Tezimizde hapis cezasının ertelenmesi kurumunu irdelerken, kanunda açıkça yer verilmeyen unsurlar nedeniyle öğretide ve Yargıtay kararlarında ayrı kabullerin yer aldığı ve bu farklılıkların ceza hukuku sisteminde birtakım aksaklıklara sebep olacağı gerçeğine özellikle değinmek istedik. Ceza Hukuku sistemimizin iyi bir işleyişe sahip olması ve uygulanan yolların geri dönüşlerinin olumlu olabilmesi için atacağımız ilk adım mevzuatlardaki eksiklikleri gidermek olmalıdır. Mevzuattaki eksikliklerin giderilmesinden sonra uygulamadaki sorunlara ağırlık verilmelidir. Örneğin, hapis cezasının ertelenmesi kurumu için mevzuatta, denetim süresi içerisinde uzman bir kişinin görevlendirilmesi hususu yer almaktadır. Fakat uygulamada bu uzman kişinin hükümlüyle ne derecede ilgilendiği ve raporlarında değindiği hususlara ne derecede vakıf olduğu hususu tartışmaya açıktır. Hal böyleyken, özellikle toplumun Ceza Hukuku sistemine güvenlerinin sarsıldığı bu dönemlerde, ivedilikle bahsettiğimiz sorunlar gündeme alınmalı ve bunları iyileştirmeye yönelik adımlar atılmalıdır. Adalet sistemimizin bir gün, tüm dünyaya örnek olacağı umudunu besliyor, çalışmamı Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözleriyle noktalıyorum: *“Hükümet, memlekette yasayı egemen kılmak ve adaleti iyi dağıtmakla görevlidir. Bu itibarla adalet işi pek önemlidir. Bu sebeple adalet siyasetimizi de açıklamayı faydalı buluyorum. Adliye siyasetimizde izlenecek amaç, evvela halkı yormaksızın hızla, isabetle, güvenle adaleti dağıtmaktır. İkinci olarak, toplumumuzun bütün dünya ile teması doğal ve zorunludur. Bunun için adalet düzeyimizi, bütün uygar toplumların adalet düzeyi derecesinde bulundurmak zorunluluğundayız. Bu hususları karşılamak için mevcut yasa ve usullerimizi, bu görüş noktalarından düzeltmekte ve yenilemekteyiz ve yenileyeceğiz.*

KAYNAKÇA

Akbulut Berrin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

Akcan Esra Alan, Egemenoglu Alaaddin, Yılmaz Erkam, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

Akıncı Füsün Sokullu, “Cumhuriyetin 75. Yılında 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunda Yer Alan Cezalar ve Yapılması Gereken Değişiklikler”, **Cumhuriyetin 75. Yıl Armağanı**, İstanbul, 1999.

Akkaş Ahmet Hulusi, “Koşullu Salıverilme”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, Yıl: 2008, ss. 305-336.

Akkaya Çetin, **Açıklamalı ve İçtihatlı Cezaların İnfazı ve İnfaz Hukuku**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

Aldemir Hüsnü, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Rehberi**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2019.

Antolisei Francesco, “Ceza ve Emniyet Tedbirleri”, çev. Yılmaz Günel, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cit: 20, Sayı: 02, ss. 715-733.

Artuk Mehmet Emin, “Çocuk Ceza Hukuku Açısından Hükmün Ertelenmesi Müessesesi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Ocak 1992, Cilt: 47, Sayı: 01, ss. 63-82.

Artuk Mehmet Emin, “Güvenlik Tedbirleri”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, Yıl: 2008, Sayı: 1-2, ss. 461-492, (Güvenlik Tedbirleri).

Artuk Mehmet Emin, Akcan Esra Alan, “Güvenlik Tedbirleri”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Yıl: 2016, ss. 5-38.

Artuk Mehmet Emin, Alşahin Mehmet Emin, “Hapis Cezalarının ve Cezaevlerinin Tarihi Gelişimi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmalar Dergisi**, Ocak 2016, Cilt: 21, Sayı: 2, ss. 297-338.

Artuk Mehmet Emin, Gökçen Ahmet, Alşahin M. Emin, Çakır Kerim, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, (2020).

Artuk Mehmet Emin, Gökçen Ahmet, Alşahin M. Emin, Çakır Kerim, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, 22. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, (GCK).

Artuk Mehmet Emin, Gökçen Ahmet, Alşahin M. Emin, Çakır Kerim, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, (Genel).

Artuk Mehmet Emin, Gökçen Ahmet, Yenidünya Ahmet Caner, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

Artuk Mehmet Emin, Yılmaz Erkam, “Teorik Açından Güvenlik Tedbirleri”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 2, 2020, ss. 7-44.

Bakıcı Sedat, **Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunu Genel Hükümler**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 1997.

Balcı Fidan, Öztürk Seyithan, **Hüküm Kurma ve Cezanın Belirlenmesi**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Becceria Cesare, **Suçlar ve Cezalar Hakkında**, Çev. Sami Selçuk, 6. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2016.

Birsen Müfit, “Tecil”, **Adalet Dergisi**, Yıl: 41, Mayıs 1950, ss. 1467-1478.

Birtek Fatih, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

Centel Nur, “Cezanın Amacı ve belirlenmesi”, Turhan Tufan Yüce’ye Armağan, İzmir, **Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları**, İzmir, 2001, ss. 337-372, (Cezanın Amacı).

Centel Nur, “Yeni Türk Ceza Yasası’nın Yaptırımlar Sistemine Eleştirel Yaklaşım”, Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağan, **Alkım Yayınevi**, İstanbul 2007, ss. 791-818, (2007).

Centel Nur, Zafer Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 14. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2017.

Centel Nur, Zafer Hamide, Çakmut Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 7. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2011.

Çakır Kerim, “Hapis Cezasının Koşullu Salıverilme Uygulanarak İnfazı”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 26, Sayı: 2, Aralık 2020, ss. 669-698.

Çalkın Fahri, “Cezaların Tecilinden Neler Beklenir?”, **Adliye Dergisi**, Yıl: 35, Sayı: 6, 1944, ss. 495-503.

Çınar Ali Rıza, “Aleyhe Değiştirme Yasağı Kuralı”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 2013, (Reformatio in Peius), ss. 603-666.

Çınar Ali Rıza, **Türk Ceza Hukukunda Cezalar**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2005.

Çolak Haluk, Altun Uğurtan, “Kısa Süreli Hapis Cezaları, Seçenekli Yaptırımlar ve İnfaz Rejimleri”, **TBB Dergisi**, Sayı: 65, 2006, ss. 163-229, (İnfaz).

Çolak Haluk, Altun Uğurtan, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Cezaların Ertelenmesi”, http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/26.sayi/09_29_05.pdf, (E.T.5.4.2019)

Demirbaş Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

Demirbaş Timur, **Kriminoloji**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Denizhan Hüseyin, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Erteleme Üzerine Bir İnceleme”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı: 65, Yıl: 2006, ss. 214-245.

Dilberoğlu Vedat, “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı ve Niteliği”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 65, Sayı: 4, 2016, ss. 1517-1544.

Donay Süheyl, “Şartla Salıvermeye İlişkin Bir İçtihadı Birleştirme Kararı”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 40, Sayı 1-4, Ocak 1974, ss. 759-769.

Donay Süheyl, “Tecil Talebinin Reddi Halinde Gerekçe Göstermek Zorunlu Değildir”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Sayı: 1-4, 1971, ss. 631-645.

Dönmezer Sulhi, “Cezaların İnfazı Hakkında Kanun ve Bu Kanunla İlgili Bazı Problemler, Yargıtay Kararları”, **İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: XXX, Sayı: 1-4, ss. 22-33.

Dönmezer Sulhi, Erman Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt III**, 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2020.

Elmas Birsen, **Ceza Avukatı El Kitabı**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

Epözdemir Rezan, **Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.

Erbaş Coşkun, “Tarihi Gelişim İçinde Gözetimle Erteleme (Denetimli Serbestlik-Sursis Avce Mise A Lepreuve) ve Fransa’daki Uygulaması ile Konuya İlişkin Türk Ceza Kanunu ve Öntasarı Metinleri”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt: 23, Sayı: 1-2, Ocak-Nisan 1997, ss. 18-51.

Erdem Mustafa Ruhan, “Ceza Hukukunda Cezaların Ertelenmesine İlişkin Düzenlemelere Anayasal Bakış”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, Yıl: 2001, ss. 17-40.

Erem Faruk, “Cezaların Tecili Kararı ve Bunun Neticeleri”, **Adalet Dergisi**, Yıl: 39, Sayı: 8, Ağustos 1948, ss. 885-902, (Tecil).

Erem Faruk, “Türk Ceza Kanunu’nda Emniyet Tedbirleri”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Yıl: 1994, Sayı: 3, ss. 351-378, (Emniyet Tedbirleri).

Erem Faruk, Danışman Ahmet, Artuk Mehmet Emin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1997.

Erem Faruk, **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt: II**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1971, (Genel).

Gedik Doğan, “Karşılaştırmalı Hukukta ve 1999 Tarihli Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu Tasarısında Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurumu”, http://www.turkhukusitesi.com/makale_77.htm, (ET. 1.7.2021).

Gerçeker Hasan, **Türk Ceza Kanunu**, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara, 2020.

Gözübüyük Abdullah Pulat, “Erteleme Dileğini Yargıcın Reddedemeyeceği Hal”, **Adalet Dergisi**, Sayı: 6, 1945, ss. 556-561.

Gözübüyük Abdullah Pulat, **Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1988, (Şerh).

Hafizoğulları Zeki, “Emniyet Tedbirleri”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt: 46, Sayı: 3, ss. 45-58, (Emniyet Tedbirleri).

Hafizoğulları Zeki, Özen Muharrem, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2018.

Hakeri Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 22. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

İçel Kayıhan, Akıncı Füsün Sokullu, Özgenç İzzet, Sözüer Âdem, Mahmutoglu Fatih S., Ünver Yener, **Yaptırım Teorisi 3. Kitap**, İstanbul 2000.

İçel Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2017.

İnce Hüseyin, **Türk Ceza Hukukunda Kısa Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezalara Seçenek Yaptırımlar**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007.

İnce Levent, **Türk İnfaz Hukukunda Koşullu Salıverilme ve Koşullu Salıverilmede Süreler**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Junker, **Über Gnadenwesen insbesondere über den Beauftragten für Gnadensachen und über die bedingte Strafaussetzung (bedingten Straferlass) durch die Gerichte**, ZStRw, 63/444.

Kafes Veli, “Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2011, Cilt: 60, Sayı: 1, ss. 83-156.

Kalyoncu M. Celal, “Ceza Hukukunda Tecil Müessesesi ve Yüksek Yargıtay’ın Bu Husustaki Bir Kararı”, **Adalet Dergisi**, Sayı: 7-8, Yıl: Haziran-Temmuz 1962, ss. 770-784.

Kaşka Hakan, **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hapis Cezasının Ertelenmesi Müessesesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2013.

Kaşka Hakan, **Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Soruşturma Evresinin Sona Ermesi**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Kaya M. Metin, “Ertelemenin Tarihçesi”, **Adalet Dergisi**, Yıl: 73, Sayı: 3, 1982.

Kaymaz Seydi, “Ceza Muhakemesinde Aleyhte Değiştirme Yasağı”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 2013, ss. 1397-1452.

Keskinsoy Ömer, “Hapis Cezalarının Ertelenmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2006/2, ss. 45-53.

Keyman Selâhattin, Türk Hukukunda Af, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları no.199**, Ankara,1965.

Koca Mahmut, Üzülmaz İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Nurullah Kunter, “Bugünün Ceza Hukukunda Emniyet Tedbirlerinin Yeri”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 13, Sayı: 4, 1947, ss. 1327-1349.

Kunter Nurullah, Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Bası, **Kazancı Hukuk Yayınları**, İstanbul, 1986.

Maden Mehmet, “Koşullu Salıverilmenin Mahiyeti ve Hukuki Niteliği”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 26, Sayı: 2, 2020, ss. 633-651.

Malkoç İsmail, **Açıklamalı Yeni Türk Ceza Kanunu I. Cilt**, Malkoç Kitabevi, Ankara, 2005.

Nuhoğlu Ayşe, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Güvenlik Tedbirleri”, Türk Ceza Kanunu’nun 2. Yılı Teori ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, **Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları**, İstanbul, 2008.

Nuhoğlu Ayşe, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Ceza Hukukunda Özgürlüğü Bağlayıcı Emniyet Tedbirleri”, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Doktora Tezi, 1996,

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=elgcI83N1xBv9qKOHjYeiA&no=elgcI83N1xBv9qKOHjYeiA>, s. 5, (ET. 14.10.2022).

Olca Fethi, “Cezaların Ertelenmesinde Esaslar”, **Adalet Dergisi**, Sayı: 11, Yıl: 40, Kasım 1949, ss. 1562-1573.

Önder Ayhan, **Ceza Hukuku Dersleri**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992, (Ceza).

Önder Ayhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler c. III**, Beta Basım, İstanbul, 1989.

Önder Ayhan, Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler (Mukayeseli Hukukta ve Hukukumuzda), **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi**, İstanbul, 1963.

Özbek Veli Özer, **Ceza Hukuku’nda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999, (1999).

Özbek Veli Özer, Doğan Koray, Bacaksız Pınar, **Ceza Genel Hukuku Temel Bilgiler**, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, (Temel).

Özbek Veli Özer, Doğan Koray, Bacaksız Pınar, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, (Genel).

Özbek Veli Özer, **İnfaz Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 13. Baskı, Ankara, 2021, (İnfaz).

Özbek Veli Özer, **İnfaz Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 14. Baskı, Ankara, 2021.

Özen Mustafa, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Özgen Eralp, **Ceza ve Ceza Muhakeme Hukuku Bilgisi**, Eskişehir, 1988.

Özgenç İzzet, “Bir Ceza İnfaz Rejimi Olarak Erteleme”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, Sayı: 18, Yıl: 2001, ss. 99-148, (Erteleme).

Özgenç İzzet, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, Hukuk Devletinde Suç Yaratılmasının ve Suçun Aydınlatılmasının Sınırları Sempozyumu: 1 – 3 Haziran 2008 – İstanbul: Bildiriler, Bahri Öztürk (Ed.), **Seçkin Yayınevi**, Ankara, 2009, ss. 49-59, (HAGB).

Özgenç İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020. (Genel)

Özgenç İzzet, Üzülmüş İlhan, **Ceza Genel Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Özgenç İzzet, Üzülmüş İlhan, Yurtlu Fatih, Genç Fatma Umay, Kılıç Elif Kurt, Kılıç Burak, **Ceza Genel Hukuku**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Özkaya İhsan, **Açıklamalı-Notlu-İçtihatlı Ceza Hukuku ve İlgili Mevzuat**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1996.

Özsoy Nevzat, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, **İzmir Barosu Dergisi**, Yıl: 73, Sayı: 1, Ocak 2008, ss. 76-94.

Öztürk Bahri, **Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, (Muhakeme).

Öztürk Bahri, Erdem Mustafa Ruhan, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 21. Baskı, Ankara, 2021.

Öztürk Bahri, Tezcan Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Sırma Özge, Kırıt Yasemin F. Saygılar, Özaydın Özdem, Akcan Esra Alan, Erden Efser, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, (CMK).

Perinçek Sadık, Özden Cahit, Türk Ceza Kanunu ve Buna Ait Seçilmiş Temyiz Mahkemesi Kararları, **İstanbul: Desen Matbaası**, 1953.

Ravizza Adelgise, **La Condanna Condizionale**, Milano, 1911.

Saito Kinsaku, **Das Japanische Strafrecht, Das Auslaendische Strafrecht der Gegenwart**, Bd. I, Berlin, 1955.

Sanıvar Ramadan, **Modern İnfaz Hukuku ve Koşullu Salıverilme (Şartlı Tahliye) Kurumu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Savaş Vural, Mollamahmutoğlu Sadık, **Türk Ceza Kanunu'nun Yorumu**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999.

Schröder-Schönke, **Strafgesetzbuch**, Kommertar 8. Aufl, München und Berlin, 1958.

Seviner Kemal, “Cezaların Ertelenmesi”, **Adalet Dergisi**, Yıl: 59, Sayı: 5, Mayıs 1968, ss. 242-255.

Sızıroğlu Bahaettin, “Cezaların Tecili”, **Askeri Adalet Mecmuası**, Yıl: 2, Sayı: 7, Aralık 1956, ss. 460-473.

Siegfried Paul, **Der Bedingte Strafvollzug im Kanton Bagelstadt**, Z. 26/324.

Sonel Hikmet, “Af ve Erteleme”, **Adalet Dergisi**, Yıl: 43, Sayı: 2, Şubat, 1952, ss. 185-212.

Soyaslan Doğan, “Af”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/939088>, ss. 412-437, (ET. 10.10.2022).

Soyaslan Doğan, “Cezaların Bireyselleştirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 1-2, Yıl: 2003, ss. 25-49.

Soyaslan Doğan, “Cezaların Tecili”, **Ceza Hukuku El Kitabı**, Beta Yayınevi, İstanbul, 1989, ss. 484-493, (Tecil).

Strafrecht Reinhart Maurach-Karl Heinz Gössel-Heinz Zipf., **Allgemeiner Teil, Teilband II**, 5. Auflage, Heidelberg –Karlsruhe 1978, § 65 II, no.12.

Şahbaz İbrahim, “Cezanın Ertelenmesinde İçtima Sorunu”, **Ankara: Yargıtay Dergisi**, Sayı: 27, Ocak-Nisan 2001, ss. 115-136.

Şahin Cumhuri, Göktürk Neslihan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Şare Ersin, “Türk Hukuk Sisteminde Kabul Edilen Erteleme Kurumları Üzerine İnceleme”, **TBB Dergisi**, Sayı: 111, 2014, ss. 163-236.

Şen Ersan, Maviş Mert, **Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB)**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.

Taner Fahri Gökçen, “Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesinin (Geri Bırakılmasının) Hukuki Niteliği ve Ertelemeyi Kabul Edip Etmediğinin Sanığa Duruşma Devresinin

Sona Ermesinden Önce Sorulmasının Hukuka Aykırılığı Üzerine”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 2011, Sayı: 4, ss. 285-298.

Taneri Gökhan, “Temel Cezanın Belirlenmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:2016, Sayı: 3, ss. 129-161.

Toroslu Nevzat, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 19. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2013.

Toroslu Nevzat, Ersoy Yücel, **Kanunlaşmaması Gereken Bir Tasarı Türk Ceza Kanunu Reformu İkinci Kitap**, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara, 2004.

Töngür Ali Rıza, “Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Doktora Tezi, 2008, <https://acikerisim.iku.edu.tr/bitstream/handle/11413/467/AlirizaTongurDRTez.pdf?sequence=3&isAllowed=y>, (E.T. 18.08.2021).

Töngür Ali Rıza, Çetintürk Ekrem, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

Turhan Faruk, “Yeni Türk Ceza Kanunu’na Göre Cezaların Ertelenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar”, **EÜHFD**, Cilt: X, Sayı: 3-4, Yıl: 2006, ss. 27-54.

Türkarlan Süleyman, “Adli Sicil Kayıtlarının Hukuki Niteliği ve Silinme Koşulları”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Yıl: 2014, ss. 19-46.

Ünlü Abdurrahman, “Hapis Cezasının Ertelenmesi”, **Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2018, ss. 4-28.

Ünver Yener, Hakeri Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku Cilt I**, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Van Drooghenbroek Pierre, “Belçika’da Tecil (Le Sursis)” Çev. Salim Özdemir, **Adalet Dergisi**, Yıl: 3, Mart 1971, ss. 148-158.

Yalçın Türkan, Timuçin Köprülü, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Uygulamalı Çalışmaları**, 2. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2015.

Yenidünya Ahmet Caner, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Hapis Cezasının Ertelenmesi”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, Sayı: 7, Temmuz 2006, ss. 62-69.

Yenisey Feridun, Nuhoğlu Ayşe, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Yıldırım Akif, “Mayınlı Bir Alan: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının Denetimi”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 11, 2018, ss. 435-480.

Yıldırım Akif, Duman Özgür, “Adalet Yolunda Bir “Nehir Sınavı” Mücadelesi: Mülkiyet Hakkı, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması kurumu ve Müsadere”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 67, Sayı: 1, 2018, ss. 145-199.

Yılmaz Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.

Yurtcan Erdener, **Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Şerhi**, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, (Şerh).

Yurtcan Erdener, **Ceza Yargılaması Hukuku**, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

Yurtcan Erdener, **Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu**, Kazancı Yayınları, İstanbul, 2004.

Yüce Turhan Tufan, **Ceza Hukukunun Temel Kavramları**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1985.

